

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri/Sınıf çalışmasının sorunları

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

Sınıf çalışmasının sorunları

E K S E N Y A Y I N C I L I K

TKİP Kuruluş Kongresi
Belgeleri

Sınıf çalışmasının
sorunları

Ek: Kamu alışanları hareketi

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN Basım Yayın Ltd. şti.

Laleli Caddesi; No:52/5

Aksaray/İstanbul

Tel: (212) 638 28 83

Fax: (212) 517 39 49

Baskı tarihi : Aralık 2001

Baskı : Kayhan Matbaacılık

ISBN : 975-7271-31-4

TKİP Kuruluş Kongresi
Belgeleri

Sınıf çalışmasının
sorunları

İÇİNDEKİLER

7 Önsöz

Kongre Ön Değerlendirmeleri

11 Sınıf Çalışmamızın Sorunları ve Öncelikleri

30 Sınıf Hareketine Müdahalenin Sorunları

51 Sınıf Hareketi ve Sendika Bürokrasisi

74 Sınıf Çalışmasının Sorunları

Kongre Değerlendirmeleri

101 Sınıf Çalışmasının Yeni Yönelimleri

122 Sınıf Çalışması Alanında Görevler

EK: Kamu Çalışanları Hareketi

147 Kamu Çalışanları Hareketi/1

168 Kamu Çalışanları Hareketi/2

Sunuş

İşçi sınıfı hareketinin durumu ve sınıf çalışmasının sorunları, TKİP Kuruluş Kongresi'nin temel gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Burada kitap halinde sunulan metinler buna ilişkin zengin ve çok yönlü tartışma ve değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu metinler zamanında, Kuruluş Kongresi'ni izleyen aylar içinde, *Kızıl Bayrak* tarafından devrimci kamuoyuna sunulmuştu. Aynı şekilde, kitabın son iki bölümünü oluşturan "*Kamu Çalışanları Hareketi*" başlıklı Kuruluş Kongresi değerlendirmesi de yine aynı günlerde *Kızıl Bayrak*'ta yayınlanmıştı.

Komünistler tüm siyasal sorunları, bunlar gündelik pratik sorunlar olsalar bile, ideolojik ve ilkesel bir çerçevede ele almak, irdelemek ve bir sonuca bağlamak üstünlüğüne sahiptirler. Bu üstünlüğü ve bunun verimli sonuçlarını burada, sınıf hareketinin durumu ve sınıf çalışmasının sorunları üzerine tartışma ve değerlendirmelerde de, somut olarak görmekteyiz. Fakat bundan da önemli ve dikkate değer olan, buradaki tartışma ve değerlendirmelerin aynı zamanda yılları bulan pratik bir sınıf çalışmasının zengin verilerine, deneyim ve derslerini de dayanmasıdır. Metinler incelendiğinde, temel önemde konular ve sorunlar üzerine tartışma ve değerlendirmelerin, hiç de genel ya da soyut bir çerçevede değil, fakat tümüyle sınıf hareketinin geçmişten o güne somut seyri ve komünist sınıf çalışmasının somut verileri üzerinden yapıldığı görülecektir. Tartışma ve değerlendirmeleri canlı ve

verimli kılan, yeni dönem için işlevsel sonuçlara ulaşmayı kolaylaştıran bir sonucu olmuştur bunun.

Komünistler başından itibaren, güç ve olanaklarının el verdiği ölçüde etkin bir sınıf çalışmasına yöneldiler ve bu çalışma içerisinde önemli bir deneyim birikimine ulaştılar. Bu deneyimler sürece paralel olarak komünist basında ve örgüt konferanslarında döne döne değerlendirildi. TKİP Kuruluş Kongresi değerlendirmeleri tüm bunlar üzerinde yükselmekte, o güne kadarki deneyimlerin eleştirel bir genellemesini ortaya koymaktadır. Doğal olarak yeni dönem sınıf çalışmasının sorunlarının ele alınışında ve görevlerin belirlenmesinde de bundan gereğince yararlanılmaktadır.

İşçi sınıfının toplumda ve dolayısıyla toplumsal mücadelede tuttuğu çok özel ve kendine özgü yere ilişkin tartışmalar çoktan geride kaldı. Tüm zayıflıklarına ve kendini aşmadaki zorlanmalarına karşın döne döne kendini yeniden ortaya koyan işçi sınıfı hareketinin gücü ve olanakları gözler önündedir. Bunları etkin bir yönelişle değerlendirmeyi başarabilmek, devrimci sınıf mücadelesinde mesafe almanın, yapısal çözümsüzlükler ve bunalımlar içinde debelenen düzen karşısında devrimci çıkış yolunu pratik olarak somutlamanın zorunlu koşuludur. Devrimci sınıf yönelimi ve çalışmasının stratejik devrimci anlamı da buradadır.

Elinizdeki kitap bu yönelim ve çalışmaya sağlam perspektif sunmakla kalmamakta, buna ilişkin sorunları çözümlenmekte, dönemsel görevleri somutlamaktadır. Bu niteliği ile kitap, gelecek umudunu Türkiye işçi sınıfına bağlayan herkesin, herkesten de çok şu dönem sınıf çalışmasına yeni bir solukla yüklenen komünistlerin elinde düşünsel ve pratik işlevi olan bir silahtır.

26 Kasım 2001

Kongre ön değerlendirmeleri

Sınıf çalışmamızın sorunları ve öncelikleri

Sınıf hareketinin farklı sektörleri

Temmuz: Komisyon taslağının birinci başlığı, tekelci sermayenin büyük ölçekli temel işletmelerini kapsıyor. Tekelci sermayenin elindeki bu büyük ölçekli işletmeler ülke ekonomisinin belkemiğidir. Bunlar hem iç pazar, hem de yer yer dış pazar için üretim yapıyorlar. İleri bir teknoloji ile çalışan bu yerler, çevrelerinde genellikle geniş bir yan sanayi örgütlemiş durumdalar. Yan sanayiye üretimin bazı süreçleri kaydırılmasına rağmen, bu işletmeler halen de geniş bir işçi kitlesini istihdam ediyorlar. Koç ve Sabancı gruplarına ait Arçelik, Beko, Bossa, Sasa, Brissa vb.'leri, Trakya'ya kaydırılan bir dizi entegre işletme, akla ilk gelenler. İSO'nun her yıl yayınladığı ilk 500 sanayi işletmesi dökümü aslında

bu işletmelerin dökümüdür. Bu dökümde elbette KİT'ler de yer alıyor. Ama komisyon metni KİT'leri ikinci bir başlık olarak ele alıyor.

El koyduğu artı-değerden kullandığı teknolojiye ve istihdam ettiği işçi kitlesine kadar bütün temel özellikleriyle bu işletmeler gerek ülke ekonomisi içinde, gerekse işçi hareketi açısından çok temel ve kritik bir yer tutuyorlar. Önümüzdeki dönemde, başlangıçta içinde doğrudan konumlanma olanaklı olmasa da, yine de buralara müdahalenin imkanları parça parça bulunabilir. Bu çerçevede, bu temel birimlere dönük bütün araç, yol ve yöntemlerle her açıdan sistemli bir müdahaleye yoğunlaşma gibi bir görev var.

İkinci başlık, KİT'ler üzerine. Bugün KİT'lerin en temel özelliği, özelleştirme saldırısıyla karşı karşıya olmalarıdır. Bu işletmeler belli dönemler, belli vesilelerle bir hareketlilik göstermektedir. Komisyonun sunduğu taslağın son paragrafında bu konuda şunlar söyleniyor: *“Taşıdıkları stratejik önem, özelleştirme saldırısı ile yüzyüze olmaları ve bunun yarattığı hareketlilik, bütün sorunlarına rağmen öncü işçi birikimini ve örgütlülük düzeyini büyük ölçüde koruyor olmaları, KİT'lere dönük çalışmamızın bugünkü zayıflığını aşmamızı yakıcı hale getiriyor. Başlangıçta içine konumlanarak çalışma imkanları hemen hiç olmamakla birlikte, mevcut hareketlilik ve öncü birikim, ısrarlı bir yönelişle sonuç almayı mümkün kılmaktadır.”*

Tekelci sermayenin büyük ölçekli özel işletmelerinden farklı olarak, sendikalar üzerinden az çok bir hareketliliğin olduğu, öncü işçi birikimini koruduğu göz önünde alınırsa, müdahalenin imkanlarının çok daha geniş olduğu, gerçekten yerinde bir düşüncedir.

Tekstil sektörüne ilişkin bir parça ayrı bir tartışmaya ihtiyaç var. Bu sektörün ekonomi ve işçi hareketi içindeki özellikleri yayın organlarında değişik zamanlarda ele alındı.

Türkiye ekonomisinin emperyalist-kapitalist sistemde tabi olduğu işbölümünden hareketle, sektörde özellikle büyük entegre fabrikaların dışında kalan işletmelerde sermayenin esneme olanaklarının zayıflığı bilinmektedir. Patronlar, sendikal girişimle karşılaştığı yerde, tensikattan makineleri söküp işyerini başka yere taşımaya kadar varan bir direnç gösteriyorlar. Devletin de, bu sektörün sermaye birikimi modeli içinde tuttuğu yerin bilincinden hareketle, bilinen yaklaşımı sözkonusu. Bunların bir uzantısı olarak, sendikal bürokrasinin tutumu da özünde farklı değil.

Sektörde son yıllarda bir dizi mevzi direniş ve sendikalaşma girişimi yaşandı. Bu hareketlilik içinde sorunlarıyla birlikte ortaya çıkmış bir öncü kuşak var. Ama hareket kendini tekrar ettiği ve hep yenilgilerle karşılaştığı ölçüde, öncü kuşak da giderek kendine ve işçi kitlesine güvenini kaybetti. Hareket geriye çekildi. Bu süreç sendikal ihanetle elele gittiği için, sendikalara da güvensizliği besledi. Fabrikalardaki tepkiler giderek soluktan yoksun bir hal aldı.

Küçük sanayi sitelerinde çalışma, gençlik çalışmasının bir alanı. Esas güçlük, KİT'ler ve tekelci sermayenin büyük ölçekli işletmelerinde ortaya çıkıyor. Bu stratejik birimlere yönelmenin sorun ve güçlüklerini, bunun ortaya çıkardığı görevleri tartışmak gerekir.

Kısa vadeli beklentiler değil, uzun vadeli soluklu bir çalışma

Cihan: Kendimi şimdilik komisyon metninin ortaya koyduğu sorunlar çerçevesiyle sınırlayarak, önemli gördüğüm birkaç nokta üzerinde duracağım.

Biz, kitle hareketinin somutta işçi sınıfı hareketi üzerinden umutlu sinyaller verdiği bir dönemde siyaset sahnesine çıktık. '87 yılı oluyor bu. 12 Eylül'ün yıllarca süren

karanlık ve durgunluk döneminin ardından ilk hareketlenme belirtileri sınıf hareketi içinde ortaya çıktı. '80'lerin ortasına doğru, Türk-İş'in bazı bölgesel toplantılarında dile gelen tepkileri, ortaya konulan mücadele isteğini hatırlayalım. Bu belirtiler, o dönem için gerçekten çok önemli bir ilk gelişmenin ifadesiydiler.

'87 yılında ise, sınıf hareketi gitgide daha çok grevlerle kendini gösteren eylemli bir zemine oturmaya başladı. Yıldan yıla büyüyerek, sonunda '89 Baharı'nın büyük eylem dalgasına yolaçtı. '89-91 döneminde yeni bir düzeye çıkan ve öteki emekçi kesimlerdeki hareketlenmelerle birleşen işçi sınıfı hareketi, bu dönemde toplumu sarstı ve doğal olarak devrimci sol çevrelerde büyük umutlar yarattı. '89 çöküşünün dünya ölçüsünde yarattığı büyük tasfiyeci dalganın bize biraz gecikerek ulaşmasında, sınıf hareketinin bu yıllardaki kitlesel canlılığının önemli bir payı oldu. Bilindiği gibi aynı yıllar, Kürt ulusal hareketinin de tempolu bir gelişme yaşadığı ve Serhıldan denilen büyük politik kitle gösterilerinin gerçekleştiği bir dönemi işaretliyordu.

Sonrasında dalga kırıldı; ama solun tümünde değilse bile biz de dahil bir kesiminde umutlar hep canlı kaldı. Sınıf hareketinin yeniden toparlanacağına, yeni çıkışlar yapacağına dair inanç hep korunageldi. Sınıf hareketi hiçbir zaman tam bir durgunluğa gömülmedi. Belli hareketlikler, belli çıkışlar her dönem yaşandı. Bunlar genellikle yerel direnişler biçiminde kendini gösterdi. Zaman zaman da sendika konfederasyonları merkezi eylem girişimlerinde bulundular. Sınıfın içinde biriken öfkeyi ve mücadele birikimini dikkate alan, fakat elbette ki boşa çıkarmayı hedefleyen bazı merkezi eylemleri (ki genellikle Ankara'da yapılan merkezi gösteriler oldu bunlar) gündeme getirmek zorunda kaldılar. Ama toplamda gerek sınıf hareketine gerekse genel kitle hareketine baktığımızda, '91 yılından bu yana

kısmi hareketlilikle içiçe giden görelî bir durgunluk döneminin yaşandığı da bir gerçek.

Bizim bu olgudan hareketle çıkarmamız gereken bazı sonuçlar var.

Hiçbir tahlil kitle hareketinin geleceğini kesin bir biçimde öngöremez. Biz bu basit gerçeği vesilesi doğduğunda bazı çok bilmişlere özellikle hatırlattık. Ocak 1917'de, 1905 Devrimi'nin 12. yıldönümü için verdiği bir konferansta Lenin, "Gelecek devrimi biz görebilecek miyiz, pek zannetmiyorum" diyebiliyor. Patlak verecek ve büyük sosyalist Ekim Devrimi'ne varacak olan Şubat Devrimi'nden yalnızca iki ay önce söyleniyor bu. Oysa aynı Lenin, aynı dönemde savaşın yarattığı yıkıcı etkileri tahlil ederken, tümüyle farklı bir iyimserlik içinde konuşuyor. Savaşın devrimci bunalımı besleyip olgunlaştırdığını, bunun kaçınılmaz olarak devrimci kitle hareketine yolaçacağını vurgulayıp duruyor. Yüzeysel bir bakışla ele alındığında, burada kaba bir çelişki ya da tutarsızlığın olduğu sanılacaktır. Gerçekte ise alakası yok.

İnsan sınıf mücadelesini ya da kitle hareketini besleyen maddî zeminleri tahlil edebilir. Ama örneğin kendi başına bir sanayi bunalımı, sömürünün artması ya da baskı koşullarının ağırlaşması vb. etkenler, kitle hareketinin gelişmesi için yeterli olmayabilir. Bu genel bir maddî zemindir. Bu zemin üzerinde kitle hareketlerinin ortaya çıkması, gelişip serpilmesi çok daha karmaşık bir dizi başka etkene de bağlıdır. Bunu ise her zaman kestirmek sanıldığı kadar kolay değildir.

Bunları şunun için hatırlatıyorum. Kısa vadede bir kitlesel yükseliş ya da sınıf hareketinde yaşanacak politik patlamalar türünden özel beklentileri bir yana bırakmak, bu türden beklentilerin etkisinden kendimizi kurtarmak durumundayız. Devrimci bir teorik temel ve buna dayalı bir program üzerinde yükselen devrimci bir sınıf partisi olma

konumunun getirdiği ciddiyetle, sınıf mücadelesine, bu arada işçi sınıfı hareketinin gelişme seyrine, sabırlı ve soluklu yaklaşmak durumundayız.

Biz uzun vadeli ve soluklu bir çalışma perspektifine göre konumlanırsak ve sabırla çalışır, işimize bakarız. Ama öylesine dinamik ve esnek bir örgütsel yapıya ve çalışma tarzına sahip oluruz ki, bu bize beklenmedik gelişmeleri, kitle hareketindeki beklenmedik çıkışları başarıyla karşılama olanağı da sağlar. Lenin'in de sık sık vurguladığı gibi, biz devrimi örgütlemeye bakarız, bizim görevimiz sabırla ve sebatla devrimi örgütlemektir; ama devrim, genellikle olduğu gibi, bizim irademiz dışında ve beklenmedik zamanlarda ve beklenmedik biçimler içinde patlak verecektir. Doğal olarak bu devrimci kitle hareketleri için de geçerlidir. Biz gündelik çalışmada ne kadar soluklu, sabırlı ve başarılı olursak, beklenmedik bir biçimde gündeme gelecek kitlesel patlamaların önüne düşmek konusunda da o ölçüde hazırlıklı ve başarılı oluruz.

Özellikle buradaki yoldaşların, fakat genelde ileri kadroların daha soluklu, daha uzun vadeli bir mücadeleye göre sorunları kavramaları ve mücadeleye böyle bakmaları çok özel bir önem taşıyor. Elimize kalem aldığımızda, siyasal tahlil yaptığımızda, kitlelerin hoşnutsuzluğu üzerinden olur olmaz kısa vadeli beklentiler formüle eden veya bunu ima eden bir yaklaşımdan kaçınmak durumundayız.

Bu ülkede sistemin yapısal bir bunalım içerisinde olduğu ve bunun sık sık ağırlaşarak kendini gösterdiği kesindir. Yığınlara ağır yaşam koşullarının dayatıldığı ve bunun ağır bir siyasal baskı rejimiyle birleştirildiği de ortada. Bu zemin kesintisiz bir biçimde kitlelerin hoşnutsuzluğunu besliyor. Dolayısıyla, kitlelerde büyük bir hoşnutsuzluğun olduğu da kesin. Ama bu, bugün hala yükselen bir çizgide eylemli bir kitle hareketi biçimini alamıyor. Yıllardır, belirgin bir

biçimde büyüyen ve devrimcileşen bir kitle hareketliliği dönemine bir türlü giremiyoruz. Çünkü bu, bir dizi başka etkene, öncü çabaların da ötesinde, çok daha karmaşık etkenlere de bağlı bir sorun. Öncü çabaların elbette burada çok özel bir yeri ve önemi var; bunu sık sık ortaya koyduk, değerlendirmelere konu ettik, anlamını ve önemini vurguladık. İşin bu yönü yeterince açık. Ama ben farklı bir yanını, bu yeterince gözetilmediği için, bilerek ve özellikle gündeme getiriyorum.

Çoğu kere belli bir birikimin ardından kendiliğinden patlak veren hareketlilikler, başarılı öncü müdahalelerle buluşamadığımda, kendi gücüyle önünü açamıyor, kendiliğinden dinamiklerle daha üst bir evreye çıkma gücü gösteremiyor. O zaman hareket geri çekiliyor. Bu gibi durumları tam da son on yılın işçi ve kitle hareketlilikleri üzerinden birçok kez tahlil ettiğimiz için, burada yinelemelere girmiyorum. Benim burada amacım sorunun farklı bir yönüne dikkati çekmek, bunu vurgulamaktır. Bunun öncü müdahalenin önemini küçümsemekle bir ilgisi yok. Kitle hareketi nesnel dinamiklere dayalıdır ve öznel etken burada temel faktörlerden biri, fakat sadece biridir. Bunun yeterince gözetilememesinin yarattığı ve daha da önemlisi gelecekte yaratacağı hatalı sonuçlara işaret etmeye çalışıyorum burada.

Bu noktayı, sınıf içinde konumlanma sorununa bu gözle de bakmamız gerektiğine sözü getirmek üzere, özellikle ifade ettim.

Temel önemde ve öncelikli çalışma birimleri

3. Genel Konferansımızın gerek temel değerlendirme metinlerine, gerekse konuya ilişkin tutanaklara bakarsanız, orada net bir biçimde; temel sanayi birimlerinin sınıf ça-

lişmamızda öncelikli ve belirleyici stratejik birimler olduğuna, sınıf hareketinin, dolayısıyla mücadelenin geleceğinin bu birimlerce belirleneceğine yapılan açık vurgular görürsünüz. Yine orada deniliyor ki, bu birimler bugün şu veya bu nedenlerle belli bir durgunluk içerisinde; buralarda konumlanmak ve çalışmak bugün için çok büyük güçlükler taşıyor; fakat buna rağmen buralar bizim için öncelikli ve stratejik önemde temel çalışma birimleridir, öyle olmalıdır.

Öte yandan aynı değerlendirmede şunlar da söyleniyor: Tekstil gibi, belediye işkolu gibi bazı sektörlerde sık sık hareketlenmeler gündeme geliyorsa; bu nedenle bu alanlara girmek ve çalışmak nispeten daha kolaysa; bu avantajları nedeniyle buralarla ilgilenmek bize sınıf çalışmasında deneyim kazandıracaksa, o zaman biz buraları da kısa dönemli olarak ihmal etmemeliyiz. Taktik olarak buralara da önem vermeli, gereken ilgiyi göstermeli, pratik çalışma alanlarımız olarak seçmeliyiz.

Ne var ki, bu ikinci sorun gereğince doğru anlaşılmalı ve çalışma pratikte kendini bir dönem için önemli ölçüde geçici hareketlilikler yaşayan alanlarla, daha çok da tekstil sektörüyle sınırladı. Hatta bu sektörün temel birimleri de değil, bazı marjinal, örgütsüz, dağınık birimleri, temel çalışma alanlarımız haline gelebildiler. Bu, İstanbul'un bazı alt bölgelerinde çalışmamızı fiilen belirleyen bir pratik duruma dönüştü zamanla.

3. Genel Konferansımızın taktik olarak bu tür işkollarına, geçici hareketlilikler yaşayabilen bu alanlara yönelmenin yararları üzerine söyledikleri bence hala da geçerli. Yanlış olan, bunun tekyanlı anlaşılması, bir tür kolaycılığa dönüşmesi ve temel sanayi sektörlerine ya da birimlerine yönelişin zayıflaması pahasına yapılmasıdır.

Partili aşamayla birlikte artık temel sanayi sektörlerine yönelme, temel işletmelere ne edip edip girme meselesini

somut bir biçimde gündemimize almalı ve pratikte bu sorunu çözmeliyiz. Yeni dönemde, sanayinin omurgasını oluşturan, sınıf hareketinin orta ve uzun vadede geleceğini belirleyecek olan bu temel sektörlerde çalışmak meselesini çözmek durumundayız. Tekstil hala da sık sık hareketlilikler yaşıyor, fakat bu tür hareketlenmenin cazibesine gereğinden fazla kapılmamak gerekir. Komisyon raporunun değerlendirdiği ve toplam tablonun da gösterdiği gibi, bu sektör aynı zamanda çok da oturmamış, henüz gerçek anlamda proleterleşmemiş bir alan. Özellikle konfeksiyon için bu belirgin biçimde böyle.

Sınıf hareketinin geleceğini belirleyecek olan, genelde sanayinin, ülke ekonomisinin omurgasını oluşturan sanayi kollarında, sanayi birimlerinde çalışmanın sorunları üzerinde yoğunlaşmalıyız. Komisyonun raporu biraz esnek biçimlerde de olsa bu konuda belli önerilerde bulunuyor. Bunlara çok daha kesin ifadeler kazandırmak gerekiyor. Çalıştığımız her kentte il örgütlerimiz, temel belirleyici sanayi birimlerini saptamak ve buralara girmenin yollarını arayıp bulmak zorundalar.

Buralara ulaşmak, bu alandaki sınıf kitlelerini ve hareketini etkilemek sanıldığı gibi sadece pratik bir sorun değil. Genelde bizim yayın faaliyetimizi ve propaganda-ajitasyon faaliyetimizi de doğrudan ilgilendiren bir alan bu. Yayın organlarımızın bu temel birimleri ve sektörleri konu alan sistemli bir propaganda-ajitasyon ve teşhir yayını yapması gerekir. Bugün bazı önemli birimlerdeki bir takım gelişmelere ilişkin değerlendirmeler belli yoldaşların çabalarıyla gelebiliyor ve biz bunları yayınlarımızda yansıtabiliyoruz. Hedef alacağımız temel çalışma birimleri için bunu genelleştirmemiz ve süreklileştirmemiz lazım. Bu işkollarında ya da fabrikalarda ne oluyor, buralarda örgütlü sendikalarda işler nasıl gidiyor, bu işletmelerin sahibi durumundaki tekelci

grupların faaliyetleri ne durumda, vb. konular basınıımızda sık sık yer alabilmelidir. Stratejik birimlerde çalışmanın çok değişik yönlerini kesen bir yayın faaliyetimiz genel planda olmak durumundadır. Yayınlarımızın bu sektörleri bilinçli ve planlı bir tutumla öne çıkarması gerekiyor.

Öte yandan, bu birim ya da sektörlerdeki sendikaları çok iyi tanımak ve gerici yönetimlerini özel biçimde hedef haline getirmek zorundayız. İşçilerin sendikalarına sahip çıkması ve bu sendikaların devrimcileştirilmesi genel politikası çerçevesinde bir çizgi izlememiz gerekir. Buralara yönelik popüler propaganda-ajitasyonu süreklileştirmeliyiz. İki yıl önce Türk Metal'i teşhir eden popüler broşürler hazırlayıp temel metal fabrikalarında dağıtmayı bir görev olarak önümüze koymuştuk. Bunu özellikle bir ildeki yoldaşlarla konuşmuştuk, fakat saldırı vb., nedenlerle sonuçta bu gerçekleşmedi. Ama artık bu türden şeyleri gerçekleştirebilmek durumundayız. Metal işçilerinin bu ülke işçi hareketi tarihindeki özel yerini ve rolünü de gözeterek, bugün bu sektörün önünü tıkayan Türk Metal çetesini düşman ilan etmeli, özel bir hedef haline getirmeliyiz. Bu çeteyi gerek yayınlarımız yoluyla kamuoyu önünde, gerekse fabrikalarda işçiler önünde sürekli biçimde teşhir etmeliyiz. Doğal olarak bunun yayın organlarında yapılaş tarzı başkadır, fabrikalarda dağıtılacak popüler broşürlerde yapılaş tarzı başka olacaktır.

Sınıfa devrimci politikayla gideceğiz. Bu daha çok taktik politika yapmanın sorunları kapsamında olduğu için, burada buna fazla girmeyeceğim. Bugün yerel çalışmanın en temel sorunlarından biri olan özgül-pratik politika meselesini çözersek, sınıfın ileri kesimlerine, sınıf hareketinin belirleyici sektörünü oluşturan alandaki işçi kitlelerine ne diyeceğimiz, neyi götüreceğimiz konusunda da önemli bir açıklığa ulaşmış olacağız. Eğer mesele gerçekten gündelik

olarak hareketlilikler yaratmak değil de, daha orta vadeli olarak buralarda sınıf mücadelesini geliştirmekse, bu çerçevede taktiğin, özgül politikanın, taktiğe bağlı propaganda-ajitasyonun çok büyük önemi kendiliğinden ortaya çıkar.

İşçi kitlelerini eylemlilik içerisinde eğiteceğiz, onun ileri öncü unsurlarıyla eylem içerisinde buluşacağız. Ama bu, eylemi kendi başına fetişleştirmek, dolayısıyla nerede eylem varsa, nerede bir parça hareketlilik varsa, güçleri, ilgiyi, propaganda-ajitasyonu oraya yığmak, orada yoğunlaştırmak anlamına gelmemelidir. Biz biliyoruz ki, taktik çizgi ve davranışlar, bu çerçevede taktik öncelikler, stratejik hedeflere hizmet etmek zorundadır. Eğer biz sınıfın farklı kesimlerine yönelmede stratejik önceliklere sahip değilsek, dolayısıyla işçi kitlelerini kendi eylemlerinin sonuçları temelinde eğitmek meselesine bu gözle yaklaşmıyorsak, o zaman, nerede hareket orada bereket mantığı içinde, savrulup dururuz.

Son üç yıllık çalışmaya bu açıdan da eleştirel gözle yaklaşmalıyız.

Çalışmanın bize sağladığı kazanımlar ortada, elbette bunlar tartışma konusu yapılamaz. Biz ilk defa bu temel üzerinde sınıf içerisinde az-çok sistematik bir çalışma yürüttük, direnişlerde yer tattuk, taraf olduk. Bizim sınıf içinde taraf olduğumuzu gösteren müdahaleler oldu bunlar. Geçmişle kıyaslanamaz deneyimler kazandık. Tüm bunları saklı tutuyorum.

Bir takım yeni açılımları mevcut pratiklerimizi mahkum etmek, küçümsemek üzerinden yapmamız hiç de gerekmez. Sorunu buradaki sınırlılığı ve tekyanlılığı tespit etmek olarak ele almalıyız. Öte yandan soruna, buralardan kazandığımız deneyimlerin de yardımıyla, artık belirleyici ve stratejik alanlara gereken ağırlığı vermek olarak bakmalıyız.

Emeğin korunması mücadelesi

Politika yapmak denilince, doğal olarak politik sorunlar akla geliyor. Bu ülkede gerçekten yakıcı politik sorunlar var. Bu ülkede özgürlük yok, baskı rejimi var, bir ulus alabildiğine eziliyor, devlet kontralaşmış, çeteleşmiş, hukuk yok, her türlü ağır faşist terör uygulaması sözkonusu. Ülke emperyalizmin bölgesel saldırı üssü, vb. Gerçekten politik sorunların büyük ve belirleyici bir önemi var.

Ama bu ülkede ve elbette her ülkede, bir de yığınların gündelik yaşam sorunları vardır. Gerçekte bu ikisi arasında organik bir ilişki var; politik sorunlar, demokratik siyasal mücadelenin sorunları, yığınların gündelik iktisadi-sosyal yaşam sorunları ile birlikte ele alınmak durumunda. Dikkat ediniz, program üzerine tartışmalar yaptık; yığınların çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin sorunları burada temel bir alt bölüm olarak, "*Emeğin Korunması*" bölümü olarak ifade etmek gerektiğini tespit ettik.

Devrimci sosyalist mücadele, son tahlilde, emekçilerin başta ücret köleliği olmak üzere her türden kölelikten kurtulmasına ve refahına yöneliktir. Sermaye köleliği, işçi sınıfı ve emekçileri baskı, sömürü, kötü yaşam koşullarına tabi tutmaktadır. Devrimci sosyalist mücadelenin nihai amacı ve hedefi, sermaye köleliğinin ortadan kaldırılması yoluyla, iktisadi ve kültürel tüm zenginliklerin emekçilere mal edilmesidir. Buharin'in, *Komünizmin abecesi*'nde, emeğin korunmasını izah ederken söyledikleri, gerçekten çok anlamlıdır: "*Son tahlilde komünizm uğruna mücadele, emeğin korunması uğruna mücadeledir*" diyor Buharin. Emek ücretli kölelik bağlarından kurtulmak zorundadır. Bu temelde, üreten insanın ürettiğine ve dolayısıyla tüm toplumsal yaşama egemen olması sorunudur.

Kapitalizm koşullarında emeğin korunması sorunu da, bu

genel nihai amacın reformlar bölümünü oluşturmaktadır. Bu, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi, onun fiziki ve moral çürümeden korunması mücadelesidir. Ve bu mücadele, aynı zamanda, işçi sınıfına, güç ve deneyim biriktirmesi, mücadele içinde kendini eğitmesi, devrimci iktidar mücadelesi için gücünü toparlaması ve birleştirmesi olanağını sağlar. Ki bu, komünistlerin emeğin korunması mücadelesine, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi mücadelesine yaklaşımının da kritik noktasıdır. Bu, devrimci marksistlerle reformistlerin soruna yaklaşımı arasındaki temel ayırım çizgisini de verir bize.

“Emeğin korunması” olarak tanımlanan mücadelenin bizim ülkemizde apayrı bir önemi ve anlamı var. Bildiğiniz gibi Türkiye’yi yönetenler ülkeyi bir “ucuz emek cenneti” haline getirdikleriyle övünebilmişlerdir bir döner. 12 Eylül saldırısının temel nedenlerinden ve sonuçlarından biri tam da bu olmuştur. İMF reçetelerinin değişmez hedeflerinden biri de her zaman budur.

Düşününüz ki, bu ülkede anayasal bir hak olarak güya sendika hakkı var; ama işçiler sendikalaşamıyor, sendikalaşmak istedikleri için işten atılıyorlar. Düşününüz ki, bu ülkede dev boyutlarda bir işsizlik var, büyük bir işsiz kitle var; işçiler 9 saat, 10 saat normal işgünü olarak çalıştırılmakla kalmıyorlar, daha bir de ağır mesailer altında tüketiliyorlar. Türkiye işçisinin ömrü bu sürekli ve uzun süreli çalışmalar içinde tüketiliyor. İşçiler yük hayvanı gibi sürekli çalıştırılıyorlar. Belli sektörlerde, özellikle de tekstil sektöründe, bu özellikle böyle. Bu sektördeki çalışmalarımızdan bunu iyi biliyoruz.

İşçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi, yanısıra emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarının düzeltilmesi gibi bir sorun var. Bizimse henüz bu alanda çok sistematik bir propaganda-ajitasyon çalışmamız yok.

Bu konuya zamansız girdim, asıl program bölümünde tartışmak istiyordum. Ama bu sınıf çalışmamızdaki temel bir eksiklik alanı olduğu için, bu vesileyle de değinme ihtiyacı duydum. Sınıfa politikayla gitmekten söz ediyoruz. Emeğin korunması taleplerinin hepsi özü bakımından politik taleplerdir. Bunlar ancak hükümetlere ve mevcut yasalara karşı mücadeleyle elde edilebilir taleplerdir. Bunlar uğruna mücadeleyi de önemsemek ve sistemleştirmek gibi temel önemde bir sorunumuz var.

Lenin'in Engels'ten yararlanarak yaptığı sınıflama çerçevesinde, sınıf mücadelesinin üç temel alanından biri ekonomik mücadele alanıdır. Ama bu, dar ücret mücadelelerine ya da toplu sözleşme dönemlerinde koparılacak bazı sosyal haklara indirgendiği için, gereğince anlaşılamıyor ve bu nedenle küçümsenebiliyor. Soruna, bir takım kısıntılar için mücadele temel bir mücadele alanı olabilir mi, yüzeyselliği ile bakılabiliyor. Oysa bakıyoruz, bu alan, "emeğin korunmasına ilişkin talepler" başlığı altında, marksist parti programlarının üç temel bölümünden biri olarak ortaya konulabiliyor. Klasik programlarda, teorik bölüm, siyasi bölüm ve emeğin korunması bölümü olarak sınıflandırılan üç temel bölümden birini oluşturuyor bu.

Bunun marksist işçi sınıfı partilerinin programına temel bir bölüm olarak girmesi elbette boşuna değil. Marks'ın *Kapital*'in birinci cildinde onlarca sayfa boyunca, İngiltere örneğinden hareketle, sanayideki çalışma koşullarının o hayvansı görünümüleri üzerinden uzun dökümler vermesi ve bundan bir dizi teorik sonuç çıkarması da boşuna değil. Yine Rosa Luxemburg'un, 1905 Devrimi'ni ele alan broşüründe, 1905 Devrimi'nin gelişme dinamiklerini, iç gelişme evrelerini genellerken; ekonomik hareket ile siyasal hareket arasındaki kopmaz bağı ortaya koyan ve bunun devrimci sınıf mücadelesinin diyalektik gelişimindeki önemini vurgu-

layan düşünce ve gözlemleri de boşuna değil.

Lenin, *Ne Yapmalı*'da, emeğin korunmasını kendi içinde amaçlaştıran, onu bağımsız bir platforma çeviren ekonomist bir akımı hedef aldığı için, çubuğu bu tarafa belirgin biçimde büküyor. Ama aynı Lenin, tam da aynı *Ne Yapmalı*'nın temel önemdeki ilk bölümünde, iktisadi mücadeleyi, ki program diliyle konuşursak buna "emeğin korunması" mücadelesi de diyebiliriz, proletaryanın üç temel mücadele alanından biri sayıyor. Özellikle 1905 Devrimi deneyiminden itibaren yazdıklarına bakarsak, net bir biçimde, ekonomik mücadeleyle siyasal mücadelenin birleşip içiçe geçmesini, proleter kitle mücadelesinin gücünün gerçek kaynağı olarak tanımlandığını görürüz. Bunu hep de Rus devriminin deneyimine atıf üzerinden gerekçelendirir Lenin. Rus devriminin deneyimleri göstermiştir ki, kitle hareketinin muazzam gücü burada yatmaktadır, der.

Parti programının ilgili bölümünün tartışılması, bunun doğru ve sağlam biçimde kavranmasının uygun bir vesilesi olacaktır. Bu alanın önemi ve bu uğurda mücadelenin anlamı ve kapsamı ortaya çıkacaktır. Ve bunu somut olarak tartıştığımızda, göreceğiz ki, burada çok geniş ve kritik önemde bir mücadele alanı var.

Kritik bir nokta olarak belirtiyorum; bu alan, işçi sınıfına anti-kapitalist bilinç vermenin çok işlevsel ve elverişli bir alanıdır. Grevin bir sınıf mücadelesi okulu olması işlevi de bu çerçevede kavranabilir. Burada emek ve sermaye, işçiler ve kapitalistler somut bir biçimde karşı karşıya geliyor. Hangi anlamda? Elbette, henüz ücretli köleliği ortadan kaldırmak değil, fakat ücretli köleliği sınırlamak, sömürü koşullarını bir parça olsun hafifletmek anlamında. Böyle de olsa neticede emek ve sermaye arasındaki bir çatışma alanı bu. İşçi sınıfına anti-kapitalist bilinç vermenin, sömürünün ve çalışma koşullarının ağırlığından giderek mücadeleler

geliştirmenin, işçi sınıfına emekle sermaye arasındaki çelişkileri göstermenin ve kavratmanın geniş imkanları var burada.

Bunu açmayacağım, zira bu bölümü temel bir başlık olarak ayrıca tartışacağız. Konunun önemi bunu fazlasıyla gerektirmektedir.

Sınıfa sanayinin temel sektörleri üzerinden yönelmeliyiz

Nadir: Bu bölümde tartışacağımız en önemli sorunlardan biri, bence Cihan yoldaşın konuşmasının başında dikkat çektiği nokta olmalıdır. Gerek sınıf hareketinin bugünkü seyri, gerekse (bizim güç yetersizliğimizin de etkisiyle) bugün örgüt saflarında varolan eğilimler, bu tartışmayı daha geniş bir tarzda yapmamızı zorunlu kılıyor.

3. Genel Konferans'ta hiç de yalnızca hareketlilik alanlarına yoğunlaşan bir çalışma tarzı, planı tartışmış değiliz. Tersine, biz her zaman, gerek geçmiş perspektiflerimizde, gerekse 3. Konferansta ortaya konulan perspektiflerde, çalışmanın güncel ihtiyaçları ile (kısa dönemde işçi hareketi içine yerleşme) stratejik sektörler, bu çerçevede işçi hareketiyle stratejik buluşmayı bir arada tartıştık. Durum bizim karşımıza farklı çıkmış olabilir, bunun kendi içinde anlaşılır nedenleri vardır. Ama, soluklu bir plan ve bu temel üzerinde ısrarlı ve soluklu bir çalışma, bugün en önemli ihtiyaçtır.

Bu, partimizin işçi hareketiyle bütünleşmesi, onun organik bir parçası haline gelebilmesi için zorunludur. Stratejik temel sektörlerle yönelmek, bu çerçevede işçi hareketiyle temel sektörleri üzerinden stratejik bir buluşma, önümüzdeki en önemli sorunlardan biridir. Proleter sosyalizmi ile işçi hareketini bütünleştirme pratik planının en önemli

halkalarından biridir.

Pratiğimiz üzerinden bakıldığında, stratejik sektörler diye tanımladığımız alanlardaki görece durgunluk ile bizdeki güç yetersizliği birleştiği ölçüde, çalışmanın sık sık hareketli alanlara kayması ve temel stratejik alanların boşa düşmesi gibi bir olguyla karşı karşıya kalıyoruz. Bugün karşımıza çıkan durum bir parça budur.

İki şeyi gözetmek gerekiyor. Biz hareketliliğin olduğu alanlara seyirci kalamayız. Ama bu, her hareketliliğin peşinde koşturacağımız anlamına da gelmiyor. Bir tarafta, saflarımızı hızla genişletmek ve kısa dönemde güç olmak diye bir sorunumuz var. Ama diğer tarafta da, işçi hareketiyle sanayinin temel sektörleri üzerinden buluşmak diye stratejik bir hedefimiz var. Bu ikisini başarıyla birleştirmek sorunu, sınıf çalışmamızın genel kapsamını oluşturuyor.

Ama bizde özellikle mevzi direnişler üzerinden, ki 3. Konferans bu noktaya dikkat de çekmişti, belli dikkat kaymaları ve pratik yoğunlaşmada sorunlar ortaya çıkabildi. Sorunun bu yanını irdelemek gerekiyor. Mevzi direnişler alanına kendisinden öte bir anlam yüklemekten, tek tek mevzi direnişlerin işçi hareketinin genelini sarsacağı gibi bir beklentiden ya da bu tarz bir ajitasyondan kaçınmamız gerekiyor. Tek tek mevzi direnişlerin, belli birimlerde ya da sektörel düzeyde gündeme gelecek belli hareketliliklerin işçi hareketinin geneli üzerinde bir etkisi muhakkak vardır. Yine, deneyim birikimi, güçlerin bu çerçevede daha etkin bir tarzda harekete geçirilmesi, motivasyonu, siyasal faaliyetimizin geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi bakımından belli bir önemi vardır. Ama, bugün görüldüğü kadarıyla hareket genelde örgütsüz, öncüsüz olduğu ölçüde, gerek sendikal korucular üzerinden gerekse demin sözünü ettiğim dezavantajlar yüzünden, mevzi direnişler kendi alanlarıyla sınırlı kalabiliyorlar.

Bu bugün hareket içerisindeki temel bir eğilimi de gösteriyor. Bu nedenle bizim mevzi direnişlere müdahalemiz hiçbir zaman siyasal çalışmamızın esası olmamalı. Yer yer öne çıkan, belli güç yoğunlaşmasına yol açan bir sonuç doğurabilir. Ama burada uyanık olmak ve inisiyatifi mutlaka elde tutmak gerekiyor. Oysa bizim çalışmamıza baktığımızda, mevzi direnişlerin peşinde sürüklenen ya da bütün çalışmayı yalnızca bunlara müdahaleyle sınırlayan bir konuma düştüğümüz sık sık yaşanan bir olgudur.

İkincisi, 3. Konferans'tan sonra biz hiçbir zaman sektörel düzeyde bir parti örgütü yaratmak ya da partiyi bu temelde örgütlemek gibi bir sorun tartışmış, böyle bir perspektif taşımış değiliz. Böyle bir örgütlenme biçimi içine girmiş de değiliz.

Söz konusu olan bir ildeki tekstil organıysa, bu tekstil organının durumuna pratikte bakmak gerekiyor. Bu ilin belli bir bölgesinde bir çalışmamız var ve bu söz konusu bölgede güç yoğunlaştırılacak alan ise tekstil. Sanayinin diğer sektörlerinin orta ve büyük ölçekli işletmeleri çok büyük ölçüde bu bölgeden kaydırılmış. Burada doğal olarak sınıf çalışması, tekstil alanına dönük bir çalışma olarak ortaya çıkıyor. Bunun dikkat kaymasına yol açabileceğini düşünerek, bu ilin diğer bölgelerindeki çalışmaları başka sektörlerimize yönelttik. Ama bu sektörel çalışmayı tasarladığımız ve böyle bir gelişmeyi düşündüğümüzden ötürü değildi. Bütün bölgelerde çalışmayı esasta orta ve büyük ölçekli işletmeler üzerinden, hangi işkolu olacağından bağımsız olarak planladık ve ilgili organların dikkatlerini esasta buraya yöneltmelerini ısrarla vurguladık. Bu, temel sektörlerle birleşme kaygımızın doğal bir sonucu olarak ortaya çıktı.

Çalışmamızın ihtiyacı bakımından en çok dikkat çekmek istediğim nokta şu: Birincisi, hareketlilik alanlarıyla soluklu bir çalışmayı gerektiren alanlara dönük çalışmanın bütün-

lüğünü biz pratikte yeterince başarıyla kuramıyoruz. İkincisi, belli birimler üzerine oturmuş ve ısrara dayanan bir çalışmayı örgütlemeyi başaramayabiliyoruz. İsrara dayanan ve mutlaka sonuç almayı hedefleyen bir çalışma için, sizin ille de o fabrikanın içine de girmeniz gerekmiyor. Elbette elimizdeki güçleri sınıfla sosyal kaynaşmayı sağlayacak tarzda konumlandırmalıyız. Ama bu hiçbir biçimde siyasal sınıf çalışmasının ancak fabrikalara girilerek örgütlenebileceği anlamına gelmez. Bir dönem buna ağırlık verdik, buna çubuğu büktük, bu gerekliydi. Bugün gelinen yerde, eğer örgütümüzün bütün dikkatini sınıf hareketi alanına çekmeyi başarabilmişsek ve siyasal çalışmayı sınıf hareketiyle bütünleşme, sınıf hareketine devrimci müdahale, devrimci önderlik sorumlulukları çerçevesine az çok oturtabilmişsek, bu gerçekten kalıcı bir mevzi haline gelmiş ise, bizim artık kendi güçlerimizi fabrikanın dar sınırları içerisinde boğan bir tutumda ısrar etmemiz gerekmiyor.

Bunları böyle bir zaaf alanımız bütünüyle ortadan kalktığı için söylemedim. Dikkati şuraya çekmek istiyorum: Belli bir birimi temel almak ve bu birim üzerinden sınıf hareketine sistemli ve sürekli müdahale, fabrikaya girmekten bağımsız bir olgudur. İsrar göstermede yetersizlik, örgütsel-siyasal çalışmamızın sınıf çalışmasında ortaya çıkan en önemli zaaflarından biridir.

Sınıf hareketine müdahalenin sorunları

Devrimci önderliğin kritik önemi

Tuna: Tartışmanın daha genel planda ve Cihan yoldaşın konuşması içerisinde, sınıf hareketinin önümüzdeki dönemine ilişkin belli değerlendirmeler içeren bir yönü var. Ben buradan başlamak istiyorum.

'91'in birkaç yıl sonrasında, sınıf hareketinin kırıldığı bir evrede, belli siyasal değerlendirmeler yaptık. Sınıf hareketinin kırılmasının, onun öncüsünün ciddi bir biçimde biçilmesinin sonuçlarını değerlendirdik. '89'da bir üst düzeye çıkan, '91'de gerçekten bir eşik atlama sınırına gelip bunu başaramadan kırılan hareketin, sonraki süreçte ciddi bir biçimde zaafa uğradığını tespit ettik. Komisyon metinlerinde de, bu kırılmanın etkilerinin hala sürdüğü üzerine değerlendirmeler var.

'91 sonrası dönemde sınıf hareketi birleşik bir hareket halinde olmamasına, parçalı bir karakter taşımasına rağmen, bizim söylediğimiz şeylerden biri de şuydu: Sınıf hareketi genel planda, ekonomik-demokratik sınırlar içerisinde hareketlilik zeminini ve olanaklarını fazlasıyla koruyor, yer yer bunu gösteriyor da. Hareketliliğin birleşik karakterinin zayıflaması gerçeğine rağmen, hala da güçlü bir çıkış için fazlasıyla olanak gözüküyor. Ama buna rağmen bu olanığın sağlanamamış olmasının devrimci önderlik boşluğu ile sıkı sıkıya bir bağı var.

Ekonomik hareket ile politik hareket arasındaki güçlü ilişkiye yaptığımız vurgu, bir noktada Türkiye'nin tablosuyla fazlasıyla uyumlu. Türkiye gibi siyasal çelişkilerin iktisadi çelişkilerle üstüste yığıldığı bir yerde, hareket, düzen içi ve sendikal platformda olmakla birlikte, yine de bir parça mücadeleci olan önderlikler yaratmakta bile zorlandı. Biz reformizmin, reformist siyasal bir akımın, aslında iktidarı hedeflememekle beraber, yine de, iktisadi sınırlarda bir hareketliliğin önüne düşme, mücadeleci bir önderlik pratiği gösterebilme eğilimini de biliyoruz. Güney Kore'de sendikalar üzerinden, devrimci politik mecraya çıkmaksızın, son derece dışı dışı mücadele veren eğilimleri ise bugünkü dünya tablosu üzerinden biliyoruz. Sonuçta Türkiye'de bu olgu yoktu ve halen yok. Sadece genel planda sendika merkez bürokrasileri anlamında değil, reformizm ve alt kademe sendikacılar üzerinden de '94'ten bu yana gördüğümüz özelliklerden biri, mücadeleci bir sendikacılık açısından, hareketin dar sınırları içerisinde dahi ona önderlik etme konusunda yaşanan ciddi boşluktur.

Yıllar önce, sınıf hareketi ve Türkiye'nin genel siyasal tablosu üzerinden, temel değerlendirmelerimizden birinde bir "siyasal süreçlerde kilitleme" tespitini yaptık. Çıkardığımız sonuçlardan biri; her zaman böyle olmamakla beraber, bu-

gün, sınıf hareketinin devrimci önderlik ihtiyacının, hareketin gelişmesinde çok kritik bir yer tuttuğuydu. Ben, 3. Genel Konferansımızın da yinelediği bu değerlendirmeyi halen de korumamız gerektiğini düşünüyorum.

Öte yandan, biz hiç de mevzi direnişler içerisinde ortaya konulacak başarılı devrimci önderlik pratiklerinin, çok kısa sürede genel ve birleşik bir sınıf hareketliliği yaratacağı beklentisiyle hareket etmedik. Geçen dönemde böyle bir yorumlama içinde olduğumuzu da sanmıyorum. Gene de, mevzi direnişlere yapılacak anlamlı bir devrimci önderlik müdahalesiyle, hareketin giderek zayıflayan ve kırılan eğilimine karşı, süreci tersine çevirecek bir genel eğilimi başlatabileceğini vurguladık. Bu örneklerin arttırılmasıyla, hareketin genel planda devrimci politikaya olan ihtiyacını arttıracak; demek oluyor ki, hareketsiz yerler ve kesimler içerisinde devrimci hareketin gelişimine daha uygun bir zemin hazırlayacak bir gelişme süreci öngördük. Deyim uygunsay, '85 sonrası hareketliliğin öncüsünün sosyalizme açıklığında olduğu gibi, öncüsünde eğilimler yaratabilecek, bunu besleyecek bir etki, gelişim süreci düşündük. En azından hareketimizin değerlendirmelerine ilişkin olarak benim yorumum böyle.

Bugün, tam da parti olduğumuz bir aşamada, bence meselenin bu tarafını, daha genel planda değil, giderek daha somut planda söylemeliyiz. Hareketimizin saflarında, örgütsel planda etkileri açısından, kısa sürede bir politik sınıf hareketi beklentisi içerisinde olup, bunun gerçekleşmemesi üzerinden kırılmalar, dökülmeler ne kadar gerçekleşmiştir, bu ayrıca tartışılmalı.

Öncü sektörler ve mevzi direnişler sorunu

Konumlanmamızla ilgili ikinci bir tartışma alanı var.

Sadece 3. Konferans vesilesiyle değil, ara dönemde MYO'nun başyazılarında da öncü sektörlerin neler olduğu, bunların sınıf hareketindeki yeri, bizim buralarda çalışmamızın stratejik önemi üzerine değerlendirmeler yereldi. Ama bugün asıl soru, tüm bu değerlendirmelere rağmen bizim niye bu alanlara giremediğimizdir. Yanlış bir eğilim mi, zorlanma mı? Yeni dönemde bunun ne düzeyde bir planlama ile aşılabileceği üzerine değerlendirme yapmalıyız.

Özellikle KİT'ler, daha büyük ölçekli işletmeler dediğimiz yerde, toplam sınıf çalışmamızın planlanmasına ilişkin bir vurgu yapmak istiyorum. Örgütsel çalışmamızın kentsel sınırlarıyla, sınıfın stratejik önemde temel sektörlerinin coğrafik konumlanışı arasında bir açı farkı var. Büyük ölçekli işletmelerin metropollerin dışına kayma, İzmit, Sakarya, Trakya'ya (İstanbul merkezli olarak söylüyorum bunları) doğru yönelme eğilimi olduğu yerde, bu birimlere yönelmek, bir yönüyle buralara örgütsel planda yerleşmekle mümkün. Hareketin elindeki kadrosal ve örgütsel imkanların zayıflığı; rahat adım atmayı zorlaştıran ek faktör olarak düşünülebilir.

Ama bizim ulaştığımız bir düzey var. Hareketli sektörler ya da orta ölçekli işletmeler üzerinden bile olsa, sınıf hareketine müdahale açısından, son 1 Mayıs pratiğinin de gösterdiği gibi, anlamlı bir yere ulaşabildiğimizi düşünüyorum. Bunlar yeni yönelişler için önemli avantajlar.

Temel sektörlerle müdahalemizde, yayınlarda planlı bir ajitasyon-propagandanın önemi açık. Geldiğimiz örgütsel-politik seviye açısından, bu tür yerlerde henüz kırılmamış bir öncü kuşağın varlığı düşünülürse, bizim metropoller üzerinden göstereceğimiz hareketliliğin, devrimci önderlik planında müdahalemizin, bu alanlardaki doğal öncüyü politikleştirmek ya da temas kurmak açısından çok kritik bir yer tuttuğunu düşünüyorum. Bugün koca bir hareketlilik içerisinde olan Tes-İş'te örgütlü enerji işkolu işçisini, taşranın

sınırlı zemini içerisinde kazanmanın zorluğu düşünülürse (sadece enerji işkolu için değil, başka yerlerde de benzer sorunlar var), bizim metropollerdeki belli mevzi direnişleri ya da planlı bir çalışma içerisinde işçi hareketliliklerini yönlendirebilmemiz çok daha kritik bir önem taşıyor demektir.

Hareketli ve orta ölçekli işletmeler üzerinden çalışmamızın geldiği yerin örgütün tamamında genelleştirilmesi gerekiyor. 3. Konferans sonrasında etkili biçimde hareketli kesimlere yöneldik. Tam da bu sayede mevzi direnişlerin her birinde somut bir taraf olduk, az ya da çok, verimli ya da verimsiz. Buradan aldığımız güç ve imkanlarla, daha hareketsiz yerler üzerinden konumlanmış olan örgütsel çalışmamız, bir dönem sonra, bu tür hareketli yerlere ilgisimizi tersinden zayıflattı. İstanbul'un orta-büyük ölçekli işletmelerinde uzun erimli çalışmamız üzerinden, sonuçta belli mevzi direnişleri atladığımız bir kendiliğinden süreç ortaya çıktı. İlk çalışma evresinde, mevzi hareketlerle dayanışmanın ve onları etkilemenin son derece sınırlı imkanlarına rağmen, bazı temel birimlerde dışardan devrimciler olarak gidişimizin ötesinde, somut bir etki yaratacak zemine ulaştık. Bu sayede, mevzi direnişlere bundan sonra çok daha güçlü bir müdahale yapabileceğimiz, bunu tam da bulduğumuz yerlerdeki birim çalışmalarını özel bir tarzda güçlendirecek bir zeminde yapabileceğimiz bir aşamadayız.

Doğal olarak, hareketli kesimlere olan ilgimize bu dönemde özel bir tarzda vurgu yapmalıyız. Sınıf hareketinin süren durgunluğu şartlarında ve çalışmamızın olduğu yerlerdeki sınıf kesimlerini belli bir hareketliliğe kazanabilmek açısından, bunun çok kritik bir rolü olduğunu düşünüyorum.

Biz bir komünist siyasal hareketiz. Doğal olarak sol hareket içerisinde, sınıf hareketine müdahaleyi güçlendirmede tuttuğumuz bir yer var. Siyasal gündemle sınıf hareketinin

gündemini, bu iki farklı dinamiği birleştirecek ek imkanlara sahibiz. Bunlarla beraber düşünüldüğünde, tablonun daha rahat anlaşılabileceğini, olanaklarımızın daha rahat değerlendirilebileceğini düşünüyorum.

Öncü devrimci müdahalenin rolünü doğru kavramalıyız

Cihan: Tuna yoldaşın söyledikleri üzerine birkaç şey söylemek istiyorum.

Birinci nokta şudur: Yaptığım açıklamalar, öncü müdahalenin önemini azaltan değil, tersine çoğaltan açıklamalardır. Kendiliğinden patlamalara ya da hareketin kendiliğinden serpilip gelişmesine ilişkin beklentiler, çoğu durumda öncü müdahaleyi zayıflatan sonuçlar da yaratabiliyor. Kendiliğinden hareket ya da patlama beklentisi, birçok durumda bir atalet zeminidir de aynı zamanda. Dolayısıyla, ben daha solumlu, daha orta vadeli hazırlanalım derken, sınıf hareketinin durgunluğunu kırmak için daha etkin ve planlı bir çalışma yürütmek durumundayız, demek istiyorum aynı zamanda.

Kısa vadeli eylemlilik beklentileri, genellikle bir eylemli alanlar/birimler arayışına yolaçıyor. Ve zaman zaman bu türden bazı yerel eylemler doğduğu ölçüde de, bu abartılı bir ilgiye ve bir süre için bu tür alanları bir oyalanma imkanı olarak değerlendirmeye, bu ise doğal olarak çalışmada bir kısırlığa ve darlığa yolaçıyor. Böyle olunca, genel planda, planlı, sistemli ve hedefli bir çaba içerisinde olan bir örgüt olmaktan çıkılıp, belli sınırlı hareketlilikler içinde daralan bir konuma düşüyor.

Dikkat ediniz, bu türden yerel direnişlerin bittiği noktada, sınıf çalışmamızda da, ona ilişkin propaganda-ajitasyonumuzda da, değerlendirme ya da tahlillerimizde de, göze çarpan bir zayıflama ortaya çıkıyor. Üç küçük yerel dire-

niş kendi mecrasında devam ettiği sürece, biz etkin bir faaliyet yürütüyormuşuz, bu arada sınıf hareketinin sorunları üzerine canlı tartışmalar yapıyormuşuz gibi görünüyor. Fakat bu direnişler sona erdiği zaman da tartışmalarımız ya çok soyut bir çerçeveye kayıyor, ya da daha da kötüsü tümünden kesiliyor. Yayınlarımızın hiç değilse şu son bir-iki yıllık verileri üzerinden söylüyorum bunu.

İkincisi, 3. Konferansın yerel direnişlere ya da hareketli sektörlere ilişkin olarak ortaya koyduğu tespitler hiç de anlamını kaybetmiş değil. Ama aynı 3. Genel Konferans bu konuda ortaya birkaç temel unsurdan oluşan bütünsel bir perspektif koymuştu. Bu bütünsel perspektif içinde temel sanayi sektörlerine/birimlerine çok özel bir yer veriliyor, bunun önemi birinci dereceden vurgulanıyordu. Eğer aradan geçen zamanda bu bütünsellikte tali alanlar lehine bir zayıflama olmuşsa, burada dengeyi ve bütünselliği yeniden oluşturmak, dahası temel fabrikalar ve sektörler lehine çubuğu biraz bükme, doğal olmanın ötesinde, zorunlu bir ihtiyaçtır. Bu sorunun önemi hiçbir biçimde küçümsememelidir.

Devam ediyorum. Bir toplumda ağır baskı ve sömürü koşulları varsa, mevcut iktisadi-siyasal sistem yapısal bir bunalım içerisindeyse, kitleler neredeyse 18-20 yıldır bunalıyorlarsa, böyle bir ülkede sınıf mücadelesi için çok güçlü bir zemin var demektir. Dahası, biz akan sürecin belli hareketlilikler ürettiğini de gördük. Kitlelerin öfke ve hoşnutsuzluğunun bir biçimde eylemliliğe dönüşmek eğilimi gösterdiğini ve burjuva siyasal akımlardan çok, bizzat sendikalar üzerinden gelen aldatici ve dizginleyici müdahalelerin bu öfkeyi, bu birikimi boşa çıkardığını gördük. Oysa aynı birikimlere devrimci müdahalelerin yapılması durumunda, bunun pekala tümüyle başka sonuçlar yaratacağını hep vurguladık.

Bu çerçevede, devrimci öncü müdahale, hareketin dev-

rimci önderlik boşluğunun giderilmesi, bütün bir önemini koruyor. Ama kısa dönemli olarak ve dar anlamda kendimiz üzerinden bakarak, biz öncü müdahalemizi yaparsak, kilitlenmiş süreçlerin önünü açarız diye düşünmek, sorunu böyle koymak, aşırı bir basitleştirme olur. Orta vadede bu inancı taşımak güzel ve yerinde bir davranış. Ama bunu alıp, şu veya bu yerel direnişe başarılı bir önderliğin gelişmelerin yönünü tümünden değiştireceği düşüncesine vardırarak, gerçekte sorunu anlayamamaktır.

Bu ülkede kitle hareketinin patlaması, sosyal patlama denilen kitlesel süreçlerin ortaya çıkması, kendi başına öncü müdahalenin çapıyla bağlantılı bir olay olabilir mi? Öncü halihazırda çok küçük ve imkanları çok sınırlı. Bu durumda biz patlama dinamiklerini öncü müdahalenin imkanlarıyla sınırlarsak, böylece bu ülkedeki dinamiklerin gerçek gücünü görmek konusunda da bir zayıflığa düşebiliriz. Bizim müdahalemiz elbette bunu hızlandırır, bu kadarı açık. Ama bizim müdahalemizi aşan birikimler ve dinamikler, beklenmedik biçimde bizim hayal edemeyeceğimiz bir kitle hareketi de çıkarabilir ortaya. Kitle hareketlerini besleyen dinamikler ve genel olarak kitle hareketinin mantığı üzerinden bakıldığında, bu tür bir gelişme son derece anlaşılır bir durumun ifadesi olur.

Bunları, herşeyi yerli yerine oturtmak bakımından söylüyorum. Bir dönemin özellikleri içerisinde bu öncü müdahalenin olamaması, hep bir takım eylemliliklerin boşa çıkması, iki de bir Türk-İş'in öfke boşaltma operasyonları düzenlemesine karşı, o çerçevede öncü, devrimci müdahalenin rolüne çok özel vurgu yapmak, bu önemini hala da koruyor. Ben bunun kendi sınırları içerisinde doğru anlaşılması, öteki temel etkenlerin burada gözden kaçırılmaması gerektiğini hatırlatmaya çalışıyorum.

Ceren: Örgüte gelen bir takım yazı ve mektuplar üze-

rinden de biliyoruz; herşey öznel alanda ne kadar etkin müdahale edeceğimize bağlı, biz rolümüzü oynarsak bu sorun kolayından çözülür düşüncesi fazlasıyla yaygın. Sınıf hareketinin verili durumunu, bizi aşan sorunlarını ve güçlüklerini görememek, hesaba katmamak gibi belirgin bir yaklaşım yetersizliği ve zaafiyeti var burada.

Mevzi direnişler üzerinden de görülen bir zaafiyet bu aslında. Şu mevzi direnişe şöyle etkin bir müdahale yapılabilsen, bu şöyle sonuçlar yaratabilirdi türünden temelsiz, son derece abartılı yaklaşımlar yansıyabiliyor değerlendirmelerde. Oysa mevzi direnişlerin kendi içinde belli sınırları vardır, sınıf hareketinin genelinden etkilenen yönü vardır. Burada vurgu ve ölçü gerçekten çok kaçıyor. Bu nedenle bu sorunun sanıldığından da önemli olduğunu düşünüyorum.

Hareketli sektörler ve kendiliğinden sürükleniş tehlikesi

Cihan: Bu noktaya ben de bir şey eklemek istiyorum. Her direnişi kendi karakteri, kendi dinamikleri içerisinde ayrıca değerlendirmek durumundayız. Öyle mevzi direnişler oluyor ki, işçiler sendikalaşmak istiyor bir yerde, patron sendikalaşmaya müdahale ediyor, bu bir direnişe dönüşüyor. Bu, en durgun yerde gündeme gelebilecek en olağan eylemliliklerden biridir. Ama öyle direnişler de gündeme gelebilir ki gerçekten, yılların birikiminin patlaması gibi olabilir, kitle hareketinin ilk kıvılcımları gibi bir değer ve işlev taşır.

Mevzi direnişlerde genel bir sınıflama olamaz. Öyle tekil direnişler oluyor ki, üç günde soluğu kesiliyor. Bu, çok da büyük bir birikimin bir mevzi alanda bir ilk dışa vurumu olmuyor. Olayın, sürecin gelişme seyrine bağlı olarak, beklenmedik bir biçimde işçilerin bir savunma refleksi oluyor. Çok da soluksuz oluyor. Ama öyle de mevzi direnişler oluyor

ki, bunlar bir hareketlenme sürecinin tepe noktası olmakla kalmıyor, hareketin yeni bir aşamaya geçişini de zorluyor. '89-90 hareketliliğinin ardından Zonguldak'da patlayan öfke gibi... Dikkat ediniz, Zonguldak madencileri böyle bir direnişi bir daha kolay kolay tekrarlayamıyorlar. Zonguldak'ta yaşanan da kendi çapında bir mevzi direnişti. Eğer Körfez krizi hareketi kırmanın uygun koşullarını yaratmamış olsaydı, Zonguldak direnişinin bu ülkede genel sınıf hareketini nereye doğru çekebileceğini kestirmek gerçekten çok güç. Kitle mücadelesinin önüne çok başka perspektifler, süreçler açılabilirdi, hareket yeni bir düzeye yükselerek tümüyle politik bir mecraya da girebilirdi.

Mevzi direniş var, mevzi direniş var. Çukobirlik de bir mevzi direniştir ve başarılı bir Çukobirlik direnişi Adana işçi hareketini güçlü bir biçimde etkiler. Ama hiçbir zaman adını duymadığınız, bir kalıcılığı olmayan bir orta boy işletmede ortaya çıkan bir direnişin etkisini düşünün. Konfeksiyon işletmelerinin çoğunun fason atölyeler olduğunu, bunların her an kurulup ortadan kaldırılabilirdiğini de düşünmek, gözönünde bulundurmamak durumundayız. Bir Makina Kalıp'ın yaratacağı etkiyle, bir Paşabahçe'nin yaratacağı etkiyle, adı sanı duyulmamış bir türedinin kurduğu herhangi bir tekstil fabrikasındaki direnişi birbirine karıştırmamak durumundayız.

Mevzi direnişleri kendi özgünlükleri içinde, sınıf hareketi ve ekonomik yapı içerisindeki yerleri üzerinden bir değerlendirme yoluna gitmezsek, gene yanılığlara düşeriz. Bir Ereğli-Demir Çelik'teki direniş, bir İskenderun Demir-Çelik'teki sendikalaşma hareketi, bunların genel sınıf hareketi üzerindeki sarsıcı etkisi ile, tekrar ediyorum, herhangi bir tekstil atölyesindeki direnişin etkisi hiçbir zaman aynı olmaz. Zonguldak'ı bütün Türkiye toplumu tartışır, ama orada üç tekstil atölyesinde direniş altı ay da sürse duruma göre kimsenin ruhu bile duymaz. Biz bunu toplumun gün-

demine sokmak için ne kadar uğraşırsak uğraşalım, sonuç çok değişmez. Ama İstanbul belediyesindeki bir direniş anında toplumun gündemine girebiliyor. Dikkat edin, bu, bu sektörlerin ekonomideki, yanısıra işçi hareketindeki yeriyle, geleneğiyle çok bağlantılı.

Bunu böyle kavramak kaydıyla, mevzi direnişlere gene de gerekli önemi verelim. Sınıf hareketindeki gelişmenin ilk öncüleri olma potansiyelini ne kadar taşır şu veya bu mevzi direniş, bu tümüyle somut bir durum. Daha önce de örnekledim; Çukobirlik direnişi ilerletilebilseydi, bu Adana'daki sınıf hareketi üzerinde genel bir propaganda-ajitasyon etkisi yapardı. Gebze belediyesindeki direniş, Gebze'deki işçi hareketini etkileyen bir potansiyel, dinamizm taşıyordu. Ama herhangi bir tekstil atölyesinin böyle bir potansiyel taşıdığını, genel ya da yöresel etki bir yana, yanındaki tekstil atölyesini bile etkileyeceğini zannetmiyorum. Bunlara da böyle bakmak ve seçmesini bilmek gerekiyor.

Mevzi direnişler ve hareketlilik alanlarına yönelmede bir kendiliğindencilik riski gördüğüm için uyarıda bulunuyorum. Biz belirlenmiş birimler üzerinden orta vadeli bir çalışma planına sahip olmalıyız. Hareketli alanlara bunun yanısıra müdahale edelim, orada güç kazanmaya bakalım. Değilse bizim çalışmamız gerçekten kendiliğindenci bir sürüklenişe dönüşür.

Biz bir yanda, üçlü "Ortak komite, ortak direniş" üzerinden olayların merkezine oturmuşuz gibi görünebiliyoruz. Sonra da, oradan bir biçimde dışlandığımızda ya da o direnişler bir biçimde bittiğinde, tümüyle boşa, boşluğa düşebiliyoruz. Sınıf çalışmamızın herhangi bir kesinti kaldırabileceğini zannetmiyorum. Ama seçilmiş alanlar üzerinden daha soluklu bir bakışa dayalı bir çalışma böyle bir risk taşımaz. Orada hareketliliklerin ardından kendiliğindenci bir sürüklenme değil, bir hareketlilik yaratma doğrultusunda sistematik

bir öncü müdahale vardır.

Vurgularım öncü misyonu, öncü çabayı besleyen vurgular oldu. Zira hareketlilik beklentilerinin aynı kendiliğindenciliği besleyeceğinden kaygılanıyorum. Bazen gerçekten bir hareketlilik, bir direniş oluyor, iki işletme direniyor, haftalarca aylarca ona kilitlenip kalıyoruz. Direnişler üç ay sürse, üç ay oraya kilitlenip kalacağız. Böyle saçmalık olabilir mi? Biz, seçilmiş alanlar üzerinden, şu veya bu hareketliliğin hiçbir biçimde zayıflatamayacağı, sistematik bir sınıf çalışması içerisinde olmak zorundayız.

Değilse ne olur? Bakınız, tercihler, yönelimler, hazırlıklar ve somut çalışma, stratejik önceliklere ya da orta vadede saptanmış hedeflere göre olur derken, kendiliğindencilik riskine dikkat çekiyorum. '70'li yıllara ilişkin tartışmalarda, geleneksel hareketlerin kendilerini savunma tarzına dikkat ediniz; "O dönem direnen küçük-burjuvazi ve semt emekçi yığınları olduğuna göre, buraya yönelmek ve önderlik etmek doğru olandı; mücadele oradaydı, o halde orada çalışılmalıydı, zira ancak böylece önderlik edilebilirdi" vb., diyorlar bu akımlar.

Biz bu argümanı nasıl yanıtlıyoruz? Öncü konumundaki bir parti, her zaman stratejik bir bakış açısına sahip olmalı, bu çerçevede soluklu davranmasını bilmeli; genel bir hareketlilik döneminde bile, konumu ve yetenekleri bakımından toplumsal hareketi sürükleyebilecek ve mücadeleyi sonuçta götürebilecek durumdaki sınıfı kesinlikle gözden kaçırmamalı, ona dayanabilmeyi, onun içinde güç olabilmeyi kendisi için öncelikli görev sayabilmelidir.

Gazi türünden direnişler patlak verdiği ölçüde, hevesle semtlere yönelmek değil, tersine, sınıf hareketi içinde bir an önce güç olmanın büyük önemi kendini gösterir. Bu, konuya ilişkin değerlendirme ve polemiklerde de ortaya konulmuş temel önemde bir noktadır. Köylü hareketinin pat-

lak verdiği bir durumda, Rusyalı marksistlerin vurgusu, tam da bu nedenle sınıf çalışmasına, sınıf hareketinin politik düzeyini yükseltme ve nc konumunu açığa çıkarma görevine özel önem vermeye yönelmiştir. Öğrenci hareketinde, örneğin 183 öğrencinin askere alınması üzerinden gelişen olay da, Rusyalı marksistler için, sınıf hareketine dönük görevlere bir vurgu vesilesi oluyor, hiç de ğrenci çalışmasına daha özel önem vermek gibi dar bir sonuç çıkarılmamıştır bundan.

Aynı şekilde, sınıfın kendi içindeki önem farklılıklarını da dşnmeli, hesaba katmalıyız. Bunu ne tekstil sektörünü küçümsemek, ne de bugüne kadarki çabamızın, birikimimizin ve elde ettiğimiz mevzilerin önemini azaltmak için söylüyorum. Kendi konuşmam içinde bunun böyle anlaşılmaması gerektiğini önemle vurguladım. Sadece bugünkü darlığı aşalım, daha genel bir çalışma içinde bu özel bir alan, bir imkan olsun, diyorum. Ama rneğin tekstil sektörünün bu ülkede sınıf hareketini bir yere götüreceğine de inanmıyorum. Bir enerji sektörü, bir metal, bir petro-kimya bu açıdan farklıdır. Bunlar sürükleyici sektörlerdir. Biz bilinçli bir stratejik plan çerçevesinde çalışmak istiyorsak, hareketliliklere müdahale ile sınırlı kalmamalı, bu stratejik önemdeki alanlarda da şimdiden bir çalışma planına ve sürecine sahip olmalıyız. Bu sektörlere yönelik çalışmanın zorluklarını kabul ediyorum. Ama temel birimlere giremememizin nedeni bu değil. Bence bunun asıl nedeni, bu alanın gereğince nemsenmemesinden başka bir şey değil.

Stratejik birimlere yönelmede gerekli ısrar

Nadir: Temel sektörlere yönelmede ısrar gösterememe ya da bütünlüklü bir çalışmayı başlatamama alanındaki

zayıflığı ilk kez tartışmıyoruz. Bu soruna ilişkin olarak bir-iki yıl önce Cihan yoldaştan gelen bir mektup vardı. Bunun üzerinden sınıf çalışmamızın mevcut alanlarını dönüp ilde yeniden tartıştık ve şu sonuca vardık. Tekstil alanını kendi içinde ayrı tutmak, geliştirmek ve yetkinleştirmek gerekir. Zira burada birikmiş güçlerimiz, belli bir deneyimimiz, devreye koyduğumuz bir aracımız, bu çalışmayı daha etkin bir tarzda örgütleme imkanlarımız var. Legaliteyi daha geniş ve etkin kullandığımız bir alan burası. Ama bizim güçlerimiz sınırlı. Diğer güçlerimizin temel alanlara yönelmesini sağlayabilmeliyiz. Bu nedenle, örneğin X bölge örgütü kurulduğunda, bu organın tekstil alanıyla uğraşmaması, dikkatini metale, petro-kimyaya ve güç bulursa gıdaya yöneltmesi kararı aldık. Aynı sorun başka bölgelerde de karşımıza çıktı. K organına bağlı Y tekstil çalışması bir parça mesafe aldığı ölçüde, dikkatler buraya yoğunlaştı. Bu, bölgede temel alanlara dönük çalışmayı zayıflatan, dahası zayıflığı örten bir işlev görüyordu. İlde bu sorunu tartıştık ve bu çalışmayı kendi içinde bağımsız hale getirme kararı aldık.

Bu noktada karşımıza şöyle bir sorun çıkıyordu. Biz gerçekten içine yerleşemediğimiz alanlarda çalışmayı örgütlemeyi başaramıyorduk. Ama gelinen yerde bir dizi deneyimimizin, az-çok gücümüzün olduğu, kadrolarımızın sınıf çalışmasının yol-yöntemi konusunda belli bir donanıma ulaştığı bir dönemde, bu alanda özel bir tarzda yoğunlaşmak, ama o dar biçimlere takılmamak zorundayız. Bütün mesele bu aslında.

Hareketlilik alanlarına ilişkin bir-iki şey söylemek istiyorum. Dikkat edin, hareketlilik alanları bizde kendiliğindenciliğin zeminidir. Bunu açıkça kabul etmemiz gerekiyor. Buralara ilgi göstermemek anlamında değil, ilgi elbette gösterilmelidir. Ama dönüp bakın, birim çalışmamız kimi

yerlerde neredeyse yalnızca mevzi direnişlere müdahale çalışmasına dönüşüyor. Yanlış olan bu. Çalışmamızı direnişlere müdahale sınırlarından kurtarmamız gerekiyor. Bu direniş müdahalenin yanlış olduğu anlamına gelmiyor, ama biz pratikte çalışmayı darlaştırıyoruz, dikkat çekilmek istenen nokta burasıdır. İki, bu tür direnişlerin işçi hareketinin geneline sarsacağı konusunda dayanaksız beklentiler içerisine girmek gerekiyor. Üç, bugün tek tek mevzi direnişlere müdahale belli olanaklar yaratıyor, bir birikim sağlıyor. Ama bunun ötesinde sonuçlara yolaçmıyor.

Düzen yapısal bir bunalım içerisinde ama, işçi hareketi de yapısal bir bunalım içerisinde. Bu iki olguyu birden görmemiz gerekiyor. Öznel müdahalenin, öncünün kendi başına direnişlere yaptığı müdahalelerin kıvılcım işlevi görebileceğini öne sürerken çok dikkatli olmamız gerekiyor. Öznel müdahalenin kendi başına bir kıvılcım işlevi görerek hareketin geneline yansması, onu tutuşturması gibi bir sonuç nadiren yaşanır. Bu çok özel durumlarda olabilir bir şey. Öncünün görevi, bir patlama anını kucaklayabilecek hazırlığı iyi yapabilmektir. Bizim bugünkü temel sorunumuz da budur. Biz mevzi direnişler üzerinden dikkatimizi dağıtarak, böylece aslında kendimizi böyle bir hazırlıktan alıkoyuyoruz.

Cihan: Tartışılan konudaki değerlendirmelerimizde, genellikle sorun şöyle tanımlanıyor: Sınıf hareketi belli süreli dönemleri boyunca gerçekte bir öfke ve hoşnutsuzluk biriktiriyor ve zaman içinde bu, bir yerlerde patlayan eylemlerle kendini ortaya koyuyor. Ama bu patlama bir devrimci önderlikle buluşmadığı gibi, gerici sendikal odaklar da ihanet edince, hareket bir üst aşamaya sıçrayamıyor, geri çekiliyor.

Burada hareketin genel mantığı içerisinde vurgulanan bir şey var. Bu, mevzi direnişlere müdahale etmekten, onu kıvılcıma çevirerek yangını tutuşturmaktan o kadar farklı

bir şey ki. Hareketin patlama eğilimi içinde olduğu bir süreçteki öncü müdahalenin yetersizliğine, bu çerçevede bunun önemine vurgu yapılıyor.

Eğer bu ülkede marksist temellere dayalı devrimci bir programı, sağlam bir örgütsel yapısı ve politikası olan ve giderek de süreç içerisinde güç kazanan bir parti olsa, bu parti sınıf hareketinin gelişme dinamizmiyle buluşmayı başarabilse, işçi hareketi kendine güvensizlik ve güçsüzlük duygusu içinde sık sık ihanetler yaşayıp geri çekilmez. Tersine, daha ileri safhalara geçme dinamizmini kazanır. Bu çerçevede bir öncü müdahale ile, somutta bugünkü haliyle EKİM'in şu veya bu mevzi direnişe müdahalesi, çok farklı iki durum.

İlki, ülke çapında bir partili kimliğin geliştirilmesiyle olur? Politik etkisiyle, programıyla, ideolojik ve taktik çizgisiyle, örgütüyle, toplum içerisinde gitgide kazandığı yerle olur. Bu yılları bulan bir emekle başarılabilir. Böyle bir parti genelde güçlendiği ölçüde, bu tür dalgalarla devrimci buluşma imkanı da artar. Kuşkusuz bu parti gündelik mücadele içinde ve zamanla güçlenecektir. Öncü kimliğini önce niteliğiyle oluşturacak, sonra da onu bir nicelik olarak çoğaltıp güçlendirecektir. Bu süreçlerin içinde kendini bulan bir parti, kitle hareketinin önünü açmada gerçekten çok temel bir rol de oynayabilecektir.

Cezmi: Sınıf hareketi '87-91 arası dönemde, komünist devrimci bir önderlikten bağımsız olarak gösterebileceği gelişme düzeyini bizzat ortaya koydu. '91'den sonra ise bir durgunluk ve gerileme süreci içine girdi.

Daha uzun soluklu, stratejik bakmamız gereği üzerine yaptığımız tartışmada şu yönü önemli görüyorum: Bugün bizim için öne çıkan görev, gelişecek bir hareketin yakıcı biçimde ihtiyaç haline getireceği devrimci önderlik sorumluluk ve görevlerine hazırlanmak, buna yoğunlaşmaktır.

Sınıf hareketi yeniden nesnel imkanlar üzerinden genel bir yükseliş eğilimi içine girebilir. Bugünkünden daha farklı bir mücadele düzeyi ortaya koyabilir. Ama, bizim kritik sorun olarak tespit ettiğimiz şu; hareket, yükseliş sonrasında bir eşığa gelip dayandığı yerde politikleşme, devrimcileşme, devrimci siyasal düzey ortaya koyma sorununda yetersiz kaldığı ölçüde, kırılıyor ve geri çekiliyor. Hareket yarın nasıl patlak verir, gelişim seyri nasıl olur vb.'den bağımsız olarak, bu temel ihtiyacı gözetmeli, çalışmamızı buna göre kuralmalıyız.

Bu ihtiyaç sınıf çalışmasının diğer sorunlarını da kestiği ölçüde, mevzi direnişlere yaklaşım noktasında da bir tartışma alanı açıyor. Bugüne kadar girdiğimiz işyerlerinde acil talepler çerçevesinde bir hareketlilik ya da bir eylemin örgütlenmesi yakıcı bir görev olarak görüldü. Ama temel birimlere yönelik müdahale çok özel, yakıcı bir görev olarak görülemeyebildi. Bu tür işletmelere dönük çalışmaya git-gide orada konumlanma üzerinden bakan bir yaklaşım gelişti. Herhangi bir fabrikadaki çalışmayı daha çok oradaki mücadeleyi acil talepler etrafında örgütlemek üzerinden yürüttüğümüz, müdahalemizin öne çıkan yönü bu olduğu ölçüde, bu tür fabrikalara seslenmeye ya da müdahaleden sonuç almaya da bu çerçeveden bakabiliyoruz.

Bizim geçmiş dönemde dışardan müdahalemiz daha çok genel devrimci propaganda olarak kalıyordu. Dolayısıyla sorun, sınıf kitlelerinin ihtiyaçlarına yanıt verecek somut politikalar ortaya koyabilmek noktasında ortaya çıkıyor. Bizim hala oturtamadığımız bu.

Bugün belli temel sektörlerde, örneğin özelleştirmeye karşı Petkim'de gelişecek bir direniş, gerçekten sınıf hareketinin seyrini değiştirmek açısından farklı bir anlam taşır. Bu aynı zamanda stratejik olarak da yönelmemiz gereken bir alan. Herhangi bir mevzi direnişin sınıf hareketinin geneline dönük yaratacağı etkinin sınırlarını aşan beklentiler

içine girmekten değil de, uzun solukluluktan sözetmemizden bunu anlıyorum.

Sınıf hareketinin nesnel seyri açısından önem taşıyan belirleyici sektörlere ısrarla yönelmeliyiz. Buralara yönelik çalışmaya, bugünden yarına yaşanacak eylemlilik süreçleri üzerinden değil, o hareketi politikleştirmenin, öncüsünü devrimcileştirmenin ihtiyaçları üzerinden bakabilmeliyiz. Yarın, bugünden farklı olarak, sınıf hareketi çok rahat kendi nesnel dinamikleri üzerinden o kapasiteyi ortaya koyabilir. Koyacağı kapasitenin ileriye gidip gitmemesinde, bizim bugün onun günlük mücadelesi üzerinde, önderlik planında yapacağımız etkinin sınırlı bir rolü olacaktır. O kapasiteyi ortaya koymayı başarabildiği ölçüde, sınıf hareketinin daha geniş bir öncü kesimine müdahale etmek, politik eksenini koymak, bu alandaki boşluğumuz, çok daha özel bir önem taşıyor.

Hazal: Söyleyeceklerim, temel stratejik birimlerde süreklileşen bir faaliyeti gerçekleştirmek ile hareketliliğin olduğu alanlara yönelmek ve çalışmanın esasını buraya oturtmak noktasında yapılan tartışmalara ilişkin olacak.

Hareketliliğin olduğu yerlerde çalışmanın yoğunlaşması, siyasal çalışmada kendiliğindencilik olarak ifade edilen sorunda, eğer sınıf hareketinin nesnel durumunu, artı bizim kendi örgütsel yeterlilik düzeyimizi göz önünde bulundurursak, çok uç noktalara savrulmayacağımızı düşünüyorum. Temel stratejik birimlere girmek, içerden konumlanmak veya ilişki çıkarmak bugün için zor diyoruz. Bir biçimde kazandığımız güçler daha çok hareketliliğin olduğu yerlerde çıkıyor. Buralar çalışmamızın yoğunlaştığı yerler haline geliyor. Kuşkusuz bu bir zorluk alanı. Fakat bizim temel almamız gereken alanlara dönük ısrarı kaybetmememiz gerekiyor.

Çalışmamızın illa içeriye birini yerleştirmek üzerinden yürümemesi gerekir. Biz ne yapıp edip, belli temel strate-

jik fabrikalarda dışardan şu veya bu biçimde işçi ilişkisi çıkarmaya çalışmalıyız. Fabrika işçilerinin uğradığı kahveler, semtlerinde gittikleri yerler vardır; buralardan hedeflediğimiz fabrikaların işçilerine ulaşmak mümkün olabiliyor. Bu ve benzeri türden imkanlar üzerinde ciddi bir biçimde yoğunlaşmadığını düşünüyorum. Bir dönem faaliyet yürüttüğümüz bir dizi temel fabrika oluyor. Fakat bu faaliyet bir süre sonra kesintiye uğruyor. Belli bir emeğimiz olmasına rağmen bu çalışmayı süreklileştirmekte zorluk çekiyoruz. Bence bunun gerisinde kavrayış düzeyinde belli yetersizlikler var.

Sendikal eğilimler üzerine

Semih: Ben kısaca sendikalar konusuna değinmek istiyorum. Komisyon çalışmasında sendikal politikalarımızı oluşturma çerçevesini ele alırken, öncelikle sendikal hareketin bir tablosunun çıkartılması gerektiğini düşündük. Böyle bir tablo çıkartıldığı oranda somut politikalarımızın da az çok ortaya çıkabileceği sonucuna vardık. Somut politikalar oluşturmak, belli ayrıştırmalar, belli çözümler yapmak, politik çalışmamız açısından önem taşıyor.

İlk başlık altında burjuva sendikacılık var. DİSK Genel Merkezi, Türk-İş Genel Merkezi ya da bir takım sendika merkezlerinin, hatta şubelerinin kendi içinde farklılıkları kuşkusuz vardır. Ama ağırlıklı olarak, burjuva sınıfının bir parçası ve devletin bir uzantısı olarak işlev gören bir çizgi olarak ifade etmek gerekiyor. Kendi içindeki özel ayırım noktaları temel bir değerlendirme alanı oluşturmuyor.

“Çağdaş sendikacılık” olarak ifade edilen anlayış, daha çok CHP çizgisidir ve DİSK Genel Merkezi’nde ifadesini buluyor. Bu da burjuva sendikacılık anlayışının bir biçimi. CHP’nin burjuva sınıfının soldan koltuk değnekliğini yapması, sınıfa dönük yüzüyle ikiyüzlülüğü, kendisini sendikal alan-

da da ifade ediyor. Bu yüzden de “çağdaş sendikacılık” en tehlikeli biçimidir, buna karşı özel bir biçimde mücadele etmek gerekiyor.

ÖDP, çalışma alanlarımızda gözlemlediğimiz kadarıyla, daha çok eski TKP'liler ve Maden-İş kökenli sendikacılar vb. üzerinden bir çalışma yürütüyor. Uzlaşmacı bir sendikal anlayışı var. İşçi dinamiğini harekete geçirmekten çok, imkanları varsa işverenlerle anlaşıp, o zemin üzerinden sendikacılık yapabilmek, bu çizginin temelini oluşturuyor. Bu çizginin en ileri örneği belki Birleşik-Metal Topkapı şubesidir, ama orada da karşımıza çıkan bir olgu bu. Dolayısıyla, ÖDP'nin sendikal çizgisi “çağdaş sendikacılık”a evrilme süreci yaşıyor. DİSK içerisinde farklı bir konum tutmaya çalışırken, bir taraftan da dirsek temasıyla burjuva sendikal anlayışlarla, özellikle CHP çizgisindeki sendikacılarla işbirliği geliştirmeye çalışıyor.

EMEP, benzer bir reformcu çizgiye sahip olmasına karşın, yer yer mücadelecilik tutumları da alabiliyor. EMEP'in şahsında sendikal hareketin iki yönü ortaya çıkıyor. Tüm-tis gibi alanlarda sınıf hareketinin o anki mücadele isteğine, azinine bir parça cevap verebilme, reformcu bir tarzda da olsa belli oranlarda önderlik geliştirebilme kapasitesi, bu çizginin bir yönünü oluşturuyor. Ama diğer taraftan da, tabandan güçlü bir dinamizmle zorlanmadığı sayısız durumda, mevcut mücadele dinamiğini geriye itebildiğini, ÖDP, hatta CHP çizgisine daha yakın sendikal anlayışa ulaşabildiğini, hızlı savrulmalar yaşayabildiğini de biliyoruz. Tekstil alanındaki politikalar bu yanı ifade ediyor.

Bunun dışında ayrıca ele alınabilecek, kendi iç farklılıkları da olan devrimci demokrat akımların sendikal tutumları var. Tuzla-Deri, Nakliyat-İş, Genel-İş'teki muhalefet gibi... Bunların işçi hareketini ilerletme çabası içinde olduğunu, ama kendi içinde birçok tutarsızlığı taşıdığını görüyoruz.

Bu alanda önümüzdeki dönemde karşımıza çıkacak sorunlardan biri de ittifaklar politikasıdır. Komisyon olarak ittifaklar politikası konusunda şöyle düşünüyoruz. Kendi politik eksenimizi, sınıf mücadelesindeki bakışımızı, nasıl bir önderliğin gerektiğini, sınıf hareketinin ihtiyacının ne olduğunu net bir biçimde ortaya koymak koşuluyla, ittifaklar konusunda esnek tutumlar geliştirebiliriz, geliştirmeliyiz. Bunun burjuva sendikal anlayışlarla gerçekleştiremeyeceği açıktır. Ama her alanı kendi somutluğu içinde değerlendirmeyi de başarmeliyiz.

Sınıf hareketi ve sendika bürokrasisi

Kurulu düzen adına sınıfı tutan bir gericilik odağı

Cihan: Parti olduğumuz ve işçi sınıfı adına mücadele sahnesine çıkmaya hazırlandığımız bir dönemde, doğal olarak sendikalar meselesine çok daha büyük bir önem ve ciddiyetle yaklaşmamız gerekir. Bunu salt sendikal mücadelenin genel öneminden ya da siyasal mücadeledeki kendine özgü yerinden hareketle söylemiyorum. Sendikal mücadele işçi sınıfı mücadelesinin bir temel alanı, sendikalar ise sınıfın temel örgütlenme biçimlerinden biridir. Fakat benim sorunun önemine vurgum salt bu genel nedenlerden gelmiyor. Ben Türkiye’de işçi sınıfı hareketinin kendine özgü durumundan ve yapısından hareketle, bu vurgulamayı çok daha özel nedenlerle de yapıyorum.

Değerlendirmelerimizde sık sık belirttik; bugün Türkiye’de sendikalar, herşeye rağmen işçi sınıfının elle tutulur tek örgütlenme biçimi. Sınıf hareketi çok büyük ölçüde sendikal hareket biçiminde ve çerçevesinde geliyor. Kuşkusuz işçi hareketi, özellikle ‘70’li yıllarda, sendikal çerçeveyi aşan eylem inisiyatifleri de ortaya koyabildi zaman zaman. Ama o yıllarda bile bu, çok büyük ölçüde sendikal örgütlenme çerçevesinde yaşıyordu. Bu elbette onun ekonomik bir hareket olmasından değil, fakat demokratik-siyasal mücadele çizgisinde geliştiği dönemde bile, büyük ölçüde sendikal hareket formu üzerinden yaşandığı anlamına geliyordu. Somut olarak DİSK’in önderliğinde, DİSK’in inisiyatifi altında geliyordu bu hareket. Çeşitli burjuva siyasal akımlar, bu arada revizyonist ve burjuva reformist siyasal akımlar, sendikalar üzerinde etkin olabildikleri ölçüde işçi hareketini daha kolay kontrol edebiliyorlardı.

Gene de ‘70’li yılların önemli bir farkı vardı; o yıllarda burjuva siyasal partiler işçi sınıfı üzerinde doğrudan önemli bir siyasal etkinliğe de sahiptiler. Ecevit CHP’si buna bir örnektir. Bir dönem CHP’nin işçi sınıfı hareketi üzerinde sendikaları da aşan bir siyasal etkinliği vardı. Özellikle ‘77 seçimlerini önceleyen dönemde ve bir süre için onu izleyen dönemde bu böyleydi.

Ama revizyonist sol siyasal akımlar üzerinden, özellikle TKP ve TİP üzerinden baktığımızda, ikisinin de, sınıf kitleleri üzerinde doğrudan bir etkiden çok, sendikalar içinde bir gücü, sınıf hareketi üzerinde de bundan kaynaklanan bir etkisi vardı. Bu güç ve etki, sendikalar sayesinde, sendika yönetimlerini darbeci metotlarla elde tutmak sayesinde sağlanabiliyordu.

Kitle hareketinin politikleştiği, dahası önemli ölçüde devrimcileştiği dönemde bile, Türkiye’de sendikaların sınıf hareketi üzerinde özel bir etkisi ve denetimi vardı. 12 Eylül sonrasında ise bu durum çok daha belirgin bir hale geldi.

Bu dönem sonrasında çeşitli burjuva siyasal akımların işçi sınıfı üzerinde doğrudan etkisi belirgin biçimde zayıfladı. Bugün burjuva düzen solunun, bunu temsil etmek iddiasındaki partilerin, sınıf hareketi içerisinde herhangi bir elle tutulur etkinliği yok. Neticede işçiler gidip seçimlerde bu partilere oy vermeye devam etseler de bu böyle. Zira onlara karşı herhangi bir umut beslemiyorlar. Sadece, bugünkü tablo içerisinde, sınıfın ilerici kesimleri bu partileri, somutta CHP ve DSP'yi, ehveni şer kabul ediyorlar, bu dürtüyle oylarını götürüp yine de onlara veriyorlar.

Sosyalist olmak iddiasındaki sol siyasal akımlar üzerinden baktığımızda da, bugün '80 öncesiyle kıyaslanabilir bir durum olmadığını görüyoruz. Yeni dönemde, TKP ve TİP'in '70'lerde tuttuğu ve '80'lerde boşalttığı yeri doldurmaya aday olan, böyle eğilimleri olan siyasal akımlar elbette ortaya çıktı. Sonuçta ÖDP, EMEP ve İP böyle akımlardır. Ama bunlar '70'lerde revizyonist siyasal akımların sol sendikal bürokrasiden giderek sınıf hareketi üzerinde kurdukları etkiye benzer bir etki kurmakta başarısız kaldılar. Bu, sınıf hareketinin geriliğiyle olduğu kadar, bu siyasal akımların zayıflığıyla da bağlantılı bir durum. Kaldı ki örneğin İP, son birkaç yılda dikkatini başka bir alana verdiği, böylece burjuva siyaset sahnesinde kendine daha farklı bir politika eksenini seçtiği için, sınıfa ilişkin iddialarını büyük ölçüde geri plana da itti. Kaba bir burjuva milliyetçi çizgide hareket eden bu parti artık yalnızca düzen ordusu üzerine politika yapıyor. İşçi hareketini ise en fazlasından buna bir dolgu malzemesi olarak görüyor. Sınıftan, sınıfın temel ve güncel sorunlarından giderek politika yapmak gibi bir sorunu yok artık bu çevrenin.

Konuya dönersek. Sendikalar, sınıfın halihazırdaki tek örgütü ve sınıf hareketi çok büyük ölçüde kendini sendikal hareket olarak ortaya koyuyor. En iyi çalıştığımız, en

büyük samimiyet ve güven sergileyerek işçileri etkilediğimiz durumlarda bile, işçiler bağlı bulunduğu sendika yönetimini aşamayabiliyorlar. Bunu Tıbset üzerinden, ya da Polisan ve Mutlu Akü örnekleri üzerinden görebilirsiniz. Sendikal bürokrasi, gerek genel planda gerekse tek tek işyerleri ve direnişler şahsında, döne döne sınıfın çıkarlarını çiğneyip ona ihanet ettiği halde, işçilerin hala da hareketlendikleri ölçüde sendikalara ve sendikal çerçeveye bağlılıklarını korudukları, bugünün bir olgusal gerçeğidir.

Bütün bunlar üzerinde şunun için duruyorum: Öyle ülkeler ya da toplumlar olur ki, komünistler, sınıf üzerinde etkinlik kurabilmek için, daha çok sınıfın burjuva siyasal akımlarıyla savaşırlar. Burjuva işçi partileri vardır, bunlarla mücadele etmek zorunda kalırlar. İngiltere buna klasik bir örnek oluşturur. Aynı şekilde, İkinci Enternasyonal'in ihaneti sonrasında, burjuva sosyal-demokrat partilerin sınıf üzerinde hala etkin olmayı sürdürdüğü ülkeler buna örnektir. Bu ülkelerin tarihine bakın, komünistlerin büyük ölçüde birer burjuva işçi partisi konumundaki sosyal-demokrat partilerle uğraştığını görürsünüz. Bu ülkelerde komünist partiler, işçileri kazanmak ve sınıf hareketini devrimcileştirmek için, sosyal-demokrat partilerin sınıf kitleleri üzerindeki ve sınıf hareketi içindeki etkinliğini kırmaya çalışıyorlar. Ancak sosyal-demokrat parti üzerinden, ona bağlı sendikalara ve sendika enternasyonaline atıfta bulunuyorlar. Yani sendikalar cephesindeki mücadele ikinci plandadır. Sınıfı kazanmak ve devrimcileştirmek için doğrudan bu burjuva ya da küçük-burjuva siyasal akımlarla uğraşılıyor. Çünkü, sınıf kitlelerini kontrol eden, onu yönlendiren ve de devrimcileşmekten alıkoyan, en başta bu siyasal akımlar oluyorlar.

Oysa bugünün Türkiye'sine baktığımızda, burjuva ideolojisinin, burjuva gericiliğinin yığınlar üzerindeki etkisinin işçiler üzerinde de yansıyor olması genel gerçeğini bir yana

koyarsanız, şekillenen sınıf hareketi, çok büyük ölçüde sendika bürokrasisi tarafından kontrol ediliyor. Onun tarafından dizginleniyor ve döne döne boşa çıkarılıyor. Sınıf hareketi içinde karşımızda duran gerici siyasi odak, bizzat sendika bürokrasisinin kendisidir, bunun altını çiziyorum. Sendika bürokrasisini işçi sınıfını etki ve denetim altında tutan bir gerici siyasi güç olarak ele almak durumundayız. Sınıfın sendikalı kesimlerini örgütsel olarak tamamen, politik olarak belli ölçülerde denetleyen bir gerici siyasi odaktır, sözkonusu olan. Sendikal bürokrasiye karşı mücadele görevlerimizi işte bu çerçevede kavramak durumundayız.

Bugün düzen solunu oluşturan partilere karşı yürüteceğimiz mücadelenin sınıf hareketi üzerinde çok belirleyici bir etkisi olmaz. Eğer sınıf kitleleri üzerindeki burjuva ideolojik-siyasi etkiden bakıyorsanız, genel olarak burjuva gericiğinin her türüne karşı mücadeleyi önemsemek durumundasınız. Bu genel mücadelenin başarısı ölçüsünde, sınıf kitlelerini etkileyebilir, ilerici düşünceye yakınlaştırabilirsiniz. Ama sorun genel olarak sınıf kitleleri değil de sınıf hareketiyse, sınıf hareketini şu veya bu burjuva siyasi akım değil, bizzat gerici sendika bürokrasisi, burjuva gerici sendikal akımlar dizginliyorlar.

Bu çerçevede sendikalar sorununa ve sendikal hareket sorununa çok özel bir ilgi göstermek zorundayız. Çünkü sınıf hareketi içerisinde karşımıza çıkan gerici parti tam da budur. Sendikal cephedeki mücadele bizim toplumumuzda bu açıdan sanıldığından da önemlidir. Sınıf hareketi üzerinde egemenlik kurmuş bir satılmışlar takımına, bu ayrıcalıklı gerici burjuva kastına karşı yürütülmesi gereken mücadele ve bu kastın sınıf hareketinin tepesinden sökülüp atılması sorunu, bizim için temel önemde bir stratejik sorundur. Sınıfın kazanılmasının ve devrimleştirilmesinin en kritik halkalarından biridir bu.

Sendikal örgütlenmeyi devrimcileştirme sorunu

Sendikalar sınıfın temel kitlesel örgütleri olduklarına göre; sendikal hareket ve ekonomik mücadele de sınıf mücadelesinin ve sınıf hareketinin temel bir biçimi ve alanı olduğuna göre, biz bu hareketi devrimcileştirmek, sendikal örgütlenmeyi sınıf hareketinin hizmetine sokmak gibi çok temel bir sorunla karşı karşıyayız demektir. Bu noktada da görevlerimizin pozitif alanı vardır. Sendika bürokrasisinin sendikalar ve sınıf hareketi üzerindeki etkinliğini kırmak, toplum düzeyinde bunlara karşı etkin bir mücadele yürütmek, öte yandan da, tabandan yaşanacak gelişmeyle sendikaları sınıfın gerçek örgütleri olarak yeniden şekillendirmek, bu anlamda onları devrimcileştirmek için, stratejik önemde ve kapsamda bir mücadele yürütmek durumundayız.

Tümüyle düzenin, sermayenin adamları olan, dahası kendileri de sermayedar olan bu adamlar (borsada bir seferde 125 milyar lira kaybeden B. Meral gibi bir Türk-İş başkanı düşünün), onyıllardan beridir sendikaları kendileri için adeta birer çiftlik haline getirmiş durumdadır. Bu çiftlik muazzam bir rant ve zenginlik, hırsızlık ve rüşvet kaynağı onlar için. Oysa onların kendileri için muazzam bir zenginlik kaynağı haline getirdikleri sendikalar, bugün için işçilerin biricik kitlesel sınıf örgütleridir. Bu durum, bu işçi sınıfı satıcılarına karşı verilmesi gereken çok özel mücadelenin ne kadar büyük ve hayati bir önem taşıdığını ortaya koyuyor.

Zaman zaman sendika bürokrasisine karşı mücadelenin özel tarzda öne çıkarılmasının asıl hedefi gizleyebileceği kaygısı ileri sürülüyor. Elbette bu kaygı tümüyle yersiz değildir. Ama burjuvaziye karşı mücadele, onun bir parçası olan ve sınıf içinde ona en büyük hizmette bulunan sendi-

ka bürokrasisine karşı mücadeleden ayrılabilir mi? Burjuvaziye karşı tam da sınıf kitlelerini kazanarak mücadele etmek zorundayız. Oysa sınıf kitlelerinin tepesine burjuvazi adına çöreklenmiş burjuva uşakları, sendika büroksisi dediğimiz burjuva kastını oluşturmaktadır. Burjuvazinin ayrılmaz bir parçasıdır onlar; üstelik çok da sinsî ve maskeli, dolayısıyla tehlikeli bir parçası. Neden? Çünkü sınıf hareketinin içinden görünüyor, işçiler onları kendi örgütlerinin başı kabul ediyorlar. Neden onlara hain diyoruz? Çünkü işçi sınıfı safında görünüp de ona ihanet ediyorlar. Bunlar elbette gerçekte işçi sınıfının değil, fakat tümüyle burjuvazinin safındalar. Ama buna rağmen bunlara işçi sınıfı hainleri, bunların oluşturduğu yönetim kastına da hain sendika bürokrasisi diyoruz. Zira onlar işçilerden yana görünüyorlar, oysa gerçekte döne döne işçilere ihanet ediyorlar. Bunların burjuvazinin işçi sınıfı içindeki ajanları olması olgusu anlamını burada buluyor.

Bu sorun çok önemli. Bu sorunun özel önemini bugüne kadar birçok başka vesileyle ortaya koyduk. Ama bunun önemi üzerine biraz daha derinlikli düşünmek ve daha da önemlisi, artık bundan daha somut sonuçlar çıkarmak durumundayız. Sınıfın partisi olmak iddiasıyla ortaya çıkacağımız bir dönemde, biz bu gericilik odağına karşı mücadelede mesafe alamazsak, bunda başarılı olamazsak, sınıf kitlelerini militanlaştırma ve devrimcileştirmede de herhangi bir ciddi ilerleme sağlayamayız.

Siyasal alan üzerinden müdahale edelim, sınıfı siyasal sorunlar üzerinden kucaklayalım diyoruz. Güzel, bu bizim tercihimiz; biz sınıfa devrimci politikayla gideriz, sınıfın gündelik iktisadi mücadelesini politik mücadeleyle birleştirerek onu kazanıp devrimcileştirmeye çalışırız. Bu bizim kendi alanımız, kendi tercihimiz. Ama bir de halihazırda bir nesnel gerçeklik var; sınıf hareketi ve örgütlenmesi, olduğu kadarıyla sendikal bürokrasi dediğimiz bu gerici odağın elin-

de. Sendikal cephe bizim için öncelikli alan değil, önemli olan politik cephedir demekle, sorunu böyle tek boyutlu hale getirmekle, sadece bir gerçekliğe sırtımızı dönmüş oluruz. Nihayetinde biz hareketi bulunduğu yerden ve durumdan alıp arzuladığımız ve hedeflediğimiz düzeye çıkarmak zorundayız.

Kaldı ki sınıfın mücadelesi bir bütündür. Sendikal boyutu, sendikal mücadeleyi istesek de bundan soyutlayamayız. Politik mücadelede başarılı olmak mı istiyoruz, o halde iktisadi mücadele ve sendikal örgütlenme alanını da gereğince hesaba katmak zorundayız. Ancak bu toplam üzerinden ki, politik mücadelemiz ve müdahalemiz gerçekten ciddi bir başarı sağlayabilir.

Bu mesele üzerinde bugüne dek bir çok kez durduk, dedim. Ama, düşünsel olarak bir takım şeyleri ortaya koymak yetmiyor, önemli olan bundan gerekli pratik sonuçları çıkarmak ve pratiğe uygulamaktır. Pratik gerekler konusunda ise çoğu durumda zayıf kalıyoruz halihazırda. Ben diyorum ki, partili kimlikle ortaya çıktığımız bir dönemde, gerçekten bir sınıfın partisi olma iddiası taşıdığımız ve bu zemine ayağımızı sağlam basma tarihi görevine daha ciddi yaklaştığımız bir gelişme evresinde, sınıf hareketine çöreklenmiş bu gericilik odağıyla nasıl başa çıkacağımızı çok iyi düşünmek zorundayız. Bunları çok iyi tanımak ve bunlarla toplum düzeyinde etkili bir biçimde mücadele etmek zorundayız. Salt tek tek işyerleri ya da salt direnişler vesilesiyle değil, toplum düzeyinde ve sürekli bir biçimde; bunu yineliyorum ve özellikle vurguluyorum.

Örneğin Türk-Metal'in örgütlü olduğu bir dizi fabrikada çalışmıyor da olabiliriz. Türk-Metal'in denetiminde olan bir grev hareketi ile bağ kuramıyor da olabiliriz. Ama biz gene de Türk-Metal denilen faşist mafya çetesiyle uğraşmak zorundayız. Toplum genelinde bu çeteyi çok temel bir mücadele hasını kabul etmek durumundayız. Onu döne döne

teşhir etmek, onu teşhir eden popüler broşürleri salt metal işçileri arasında değil, tüm işçiler içinde ve toplum düzeyinde yaygınlaştırmak zorundayız.

Sınıfın tepesine çöreklenmişler, sınıfı sermayeye köle etmekle kalmıyorlar, sırtından da çok büyük vurgunlar vuruyorlar. Genel olarak sendika bürokrasisinden söz ediyorum. Bunlar, herhangi bir güçlkle de karşılaşmıyorlar şimdilik, herhangi bir sözü edilir bela da yok başlarında, fazlasıyla rahatlar ve tam da bu nedenle sınıfa ihanette de o denli pervasızlar.

Onların bu aşırı rahatını artık bozmak gerekiyor. Biz onların rahatını öncelikle politik mücadeleyle bozacağız elbette. Bunu başaramadığımız ölçüde onların saltanatına dokunamayız. Ama bunda başarı sağladığımız ölçüde, bunun da ötesine geçerek, gerektiğinde başka araç ve yöntemleri de devreye sokmak zorunda kalacağız. Sınıfa bu kadar kaba biçimde ihanet etmenin ne demek olduğunu onlara hatırlatabilmeli ve bunun hesabını başka biçimlerde de sorabilmeliyiz. Bunlar sınıf adına konuşup, sınıfa bu kadar kaba bir biçimde ihanet etmenin ne demek olduğunu etinde kemiğinde duyabilmeli.

Bunlar aşığılık birer satılmışlar çetesi. Rıdvan Budak gibi alçak ve asalak adamlar nasıl oluyor da sınıf hareketi üzerinden maddi ve politik rant kazanarak yaşayabiliyor? Çünkü sınıfın gerçek temsilcileri yerlerini dolduramıyorlar. Böyle olunca, bu işçi sınıfı hainlerine de yaşam alanı doğuyor. Deyim uygunsa bunlara dünyayı dar etmesini bilebilmek lazım. Sınıf cephesinde katedeceğimiz mesafe, çok büyük ölçüde bununla ölçülür olacak.

Kurulu düzenin temel bir dayanağı

Bütün bu anlatıklarımın temel fikirlerinden birini yeniden vurgulamak istiyorum. Sendika bürokrasisi, satılmış

sendikacı takımı, tüm partiler üstü ve politika dışı olmak iddialarının aksine, basbayağı temel önemde bir politik cephe tutuyor. Hem de en kritik cepheyi tutuyor ve bu sayede sermaye sınıfına en büyük hizmette bulunuyor. Toplumun üretici gücü olan ve tüm ezilen ve sömürülen kesimlere tarihsel olarak önderlik edebilecek yetenekteki tek sınıfı, egemen sınıf adına bunlar tarafından denetim altında tutuyor. Sınıflar mücadelesinde çok temel bir politik rol oynuyor hain sendika bürokrasisi, bunun altını çizmeye çalışıyorum. Bu sorun, sendika ağlarının sınıfın sendikal mücadelesini kendi içinde kısırlaştırmalarından, ya da ekonomik mücadelesini satmalarından öteye bir sorun. Toplumda temel bir sınıfı, bütün ezilenlerin ve sömürülenlerin biricik umudu ve öncüsü olabilecek bir sınıfı, kurulu düzen ve egemen sınıf adına bunlar denetim altında tutuyorlar.

Burjuvazinin sınıfa karşı tek silahı elbette sendikal bürokrasi değil. Ama yine de bugün için onlar çok belirleyici bir konumdalar. Zira iktisadi mücadele ve sendikal örgütlenme bugün için işçi hareketinin verili tablosudur. İşçi sınıfı bugün için devrimci politik mücadeleden uzak, ama iyi-kötü sendikal mücadelenin ve örgütlenmenin bilincinde. Deyim uygunsuzsa, sendikalar sınıf hareketinin biricik somut mevzisi. Ve bu mevzi ise içinden zaptedilmiş, sermaye adına fethedilmiş ve denetim altına alınmış durumda. Problem bu. Partimiz sınıf hareketi ve sendikal bürokrasi meselesini tam da bu somut durumdan dolayı çok iyi değerlendirmek zorunda.

Belki yeri değil, ama genel olarak propaganda-ajitasyon ve teşhir faaliyeti, özel olarak da yayın organları cephesi için şunu söylemek istiyorum: Bu toplumda siyasal mücadele verirken çok özel olarak hedef haline getirmemiz gereken bazı güçler var. Onların bazılarını rastgele sıralamak istiyorum. Bir, TÜSİAD eksenli holdingler. İki, başta generaller olmak üzere bir özel örgütlenme alanı olarak ordunun

subaylar kastı. Üç, yazılı ve görsel medya, buradaki satılmış yazar-çizer takımı. Ve dört, burada konumuzu oluşturan hain sendika bürokrasisi.

Bunların tümünü sistematik bir biçimde ve hiçbir fırsatı kaçırmadan teşhir etmek zorundayız. Deyim uygunsu bunların üzerinden ateşi eksik etmemek durumundayız. Bunları sürekli bir biçimde teşhir etmek, özel bir biçimde döne döne gündeme getirmek gerekir. Bunlar düzenin temel dayanaklarıdır, bu dayanaklara sistematik bir biçimde vurmak zorundayız.

Düzeni bunlar omuzlarında taşıyorlar. Birileri işin sopa kısmını tutuyor, orduyu ve polisi kastediyorum. Bunlardan ilki, ordu, aynı zamanda düzen adına politika üretme ve dayatma merkezidir de. Birileri işin propaganda yanını, dez-enformasyonla toplumu zehirleme cephesini tutuyor, medyayı kastediyorum. Sendika bürokrasisinin neyi tuttuğu belli. TÜSİAD ise kokuşmuş düzenin en elit katmanı. Bütün ötekileri besleyen, yemleyen, perde arkasından denetleyip yönlendiren sermaye odağı. Sendikal bürokrasiye karşı mücadelenin, işte bu kapsamda, yani onun düzeni ayakta tutan temel dayanaklardan biri olduğu bilinciyle verilmesi gerekiyor. Bu, bu kadar önemli bir sorun.

Eğer sendika bürokrasisinin rolünü ve tahribatını sınıfın iktisadi ve sendikal mücadele alanıyla sınırlarsak, olayı yeterince kavramamış oluruz. Olay bundan ibaret olsaydı, kuşkusuz işimiz de daha kolay olurdu. Bu durumda mesele bu denli önemli, hayati ve karmaşık olmazdı. Oysa söz konusu olan, düzen adına sınıfı tutan bir gerici politik odak, buna böyle bakacağız.

Bunlar politik çeteler, bunlar ESK'in bir parçası, bunlar MGK'nin bir uzantısı, bunlar devletin bir eklentisi. Kuşku yok ki içlerinden çok önemli bazıları, özellikle tepeleri tutanlar, aynı zamanda MİT mensubu ve aynı zamanda çeşitli düzeylerde kontr-gerilla örgütlenmesinin bir parçası. Kontr-

gerilla örgütlenmesi dar anlamda bir cinayet şebekeleri ağı değil, fakat gerçekte bir politik örgütlenmedir. Okuyun Talat Turhan'ı, bunun böyle olduğunun orijinal kaynaklara dayalı olarak ortaya konduğunu göreceksiniz. Bir yörenin en önemli iş adamları, akademisyenleri, gazetecileri ve sendikacıları, başka bazı uzmanları, o yörenin kontr-gerilla çekirdeğini oluşturuyorlar. Talat Turhan bunların CIA kaynaklı model şemalarını uzun uzadıya veriyor ve açıklıyor.

Bizdeki popüler söylemde kontra çeteleri daha çok salt cinayet çeteleri olarak anlaşılıyor, bu temel bir yanılgı. Talat Turhan muhtemel kontracılar olarak bazı ünlü isimler veriyor. Büyük kapitalistlerden örneğin Halit Narin'den sözediyor, bu adam üzerinde dikkatli durulmalı diyor. Eski Türk-İş başkanı Şevket Yılmaz'ın MİT mensubu olduğu üzerine kamuoyunda yaygın bir kanı var. Türk-Metal'in başındaki adamın belli ki kontr-gerilla örgütlenmesinde önemli bir yeri var. Adamın Kıbrıs'ta sendika kampı var, bu mafya çetesi en büyük yatırımları Kıbrıs'a, Türk kontr-gerillasının bu en önemli üssüne yapıyor. Bu bir raslantı değil, belli ki orada çok rahat bir ilişki alanı ve mekan birliği var.

Sendika bürokrasisine karşı mücadeleyi böyle geniş, çok boyutlu ve karmaşık çerçevesiyle kavrayacağız, bundan kendimiz için gerekli politik-pratik sonuçları da buna göre çıkaracağız. Ancak sorunu bu genel çerçevede ele aldığımız ölçüde, iktisadi mücadele ve sendikal hareket cephesinde de gerçekten mesafe katedebiliriz.

Sendikal akımlar arası ayrım sorunu

Bir başka noktaya geçiyorum. Komisyonun çeşitli burjuva sendikal akımlarla ilgili tanımlamaları var. Bu tanımlamaların yerinde ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Bunlar genel planda gerici siyasal odaklar olmakla birlikte, her

biri bunu belli ideolojik biçimler ve politik vurgular üzerinden yapıyor. Bugün ESK gibi ya da MGK sendikacılığı gibi bazı ortak paydalarda birleşmeleri, onların kendilerine özgü konumlarını, argümanlarını, o gerçekliği ortadan kaldırmıyor. Türk-Metal'in işçi kitlelerine sesleniş tarzıyla, tuttuğu politik konum ve yaptığı propagandayla, DİSK'inki aynı değildir. Rıdvan Budak televizyona ya da kitleler önüne çıktığı zaman hep sol adına konuşur. Kendi ideolojik zehirini, sözümona çağdaş solcu kimlik temeline oturtarak, bunun arkasına saklayarak ortaya koyar.

Biz onları bu kendine özgü konumları içinde kavramazsak, onlara karşı başarılı bir mücadele de yürütemeyiz. Geldikleri ortak noktalara, girdikleri ortak platformlara, bunların işledikleri ortak suçlara elbette işaret edeceğiz. Ama bu, R. Budak'ın tuttuğu kendine özgü yer ile Türk-Metal-İş'in başını tutan adamın kendine özgü yeri gerçekliğini ortadan kaldırmıyor. Bu tür bir ayırım bu açıdan gerekli. Bunlar sınıf kitlelerini kendine özgü ideolojik biçimler ve politik konumlar üzerinden etkilemeye çalışıyorlar, bunu unutamayız, bunu hesaba katmak zorundayız.

Taban dinamizmine yaslanmalıyız

Sendika bürokrasisine karşı genel planda ve toplum düzeyinde politik mücadele yürütmeliyiz demiştim. Buna karşı bir hareketi nasıl geliştirebileceğiz? Genel siyasal mücadele alanını bir kenara koyarsanız, bu, sınıf hareketinin bu kendine özgü alanında taban dinamizmine yaslanabilmek ve onu harekete geçirebilmek ölçüsünde olabilir ancak.

Bu çerçevede, örneğin işyeri temsilciliği sorununu ciddiyle düşünmemiz ve irdelememiz gerekiyor. Sendikal örgütlenme içerisinde sendikal bürokrasiye karşı yakalayacağımız en elverişli noktalardan biri işyeri temsilciliğidir. Onun

yetki ve inisiyatifini artıran, onun taban tarafından seçilmesini ve denetlenmesi uygulamasını gündeme getiren, bunu işçi kitlelerinin gündemine sokmayı başaran bir yöneliş, en önemli ve öncelikli halkalardan biri olarak görünüyor.

Tabanda bir yer tutamazsak sendika bürokrasisini zaten hiçbir biçimde zorlayamayız. Politik mücadeleyle onu hırpalayabiliriz, ama sendikal örgüt gene de onların elinde ve denetiminde kalır. Mevcut sendikal aygıtı tabandan gelişen bir devrimci muhalefetle ele geçirmenin ya da onu boşa çıkaracak farklı bir sendikal örgütlenmeyle ortaya çıkabilmenin yolu da, ancak taban dinamizmini harekete geçirmek ölçüsünde olanaklıdır. Bu da fabrika ve sınıf çalışmasının tümünü kesen bir olay.

Bu çerçevede sadece işyeri temsilciliği sorunu değil, sendikal demokrasi halkası da çok büyük bir önem taşıyor. Bu, '70'lerde örneğin, sınıf hareketinde çok etkili bir alandı. İşçilerin sendikalarda söz ve karar sahibi olması, sendika demokrasisi talebi, sendika bürokrasisi ile uğraşmanın en meşru alanıdır. Yer yer bazı örneklerle, örneğin Parsat deneyimine, başka deneyimlere bakıyorum, sendikacılar işçilerin kendi temsilcilerini seçmelerine razı olmak zorunda kalabiliyorlar. Zira bu taban nezdinde fazlasıyla hassas bir alan. Yeter ki siz işçilerin bu hassasiyetini uyandırın, sendikaların bunun karşısına çıkması her durumda sanıldığı kadar kolay değil.

İşyeri işçi temsilcisinin işçiler tarafından seçilmesine sendikacılar kolay kolay karşı çıkamazlar. Sanıyorum halihazırda yasalara yaslanıyorlar; işyeri temsilcilerinin sendikalar tarafından atanması yasal bir durum. Yüklenmemiz gereken en zayıf noktalardan biri bu. Bizim önce fiilen boşa çıkaracağımız, ardından yasayı ya kağıt üzerinde bırakacağımız ya da yasal değişikliği zorlayacağımız bir alan burası.

Sendika değiştirme eğilimi

Bir başka nokta sendikal birlik sorunu. Sendikalar ortak paydada eşitlendiler diyoruz. ESK'de birlikte yer alıyorlar, MGK sendikacılığında birleşiyorlar, genel olarak sermayenin yıkım polikaları karşısında sınıfı eli kolu bağlı tutmakta birbirlerini aratmıyorlar. İşin bu yanı böyle. Ama gene de bu alanda bir esnekliğe sahip olmalıyız, tek biçimli bir politika ile kendimizi bağlamamalıyız.

Türk Metal'in örgütlü olduğu bir fabrika düşünün; içinde çalışma yürütüyorsunuz, Türk-Metal içerisindeki muhalefeti büyüterek bu gericiliği ezmek en tercih edilir politikaysa, biz elbette bunu başarmaya çalışalım. Ama gerçek hayatta mesele bizim tercihlerimizden ibaret kalmıyor. Dinamikler bizi açıyor, işçilerin sendika değiştirme arzusu ve arayışı çoğu durumda bizi aşan bir gelişme olarak kendini gösteriyor. İşçiler, işverenle, polisle, devletle bu kadar içiçe çalışan bir sendikaya tepki olarak, o sendikadan kopup daha rahat hareket edecekleri bir sendikal alana geçmek isteyebiliyorlar. Zaman zaman bu tür kopma eğilimleri, işçi dinamizminin bir göstergesi olarak ortaya çıkabiliyor. Bunun karşısına dikilmemiz gerekmiyor. Bu sınıf hareketinin bir cephesinin soluk alma imkanına dönüşüyorsa, bu konuda neden esneklik göstermeyelim ki?

DİSK'in Türkiye işçi hareketinin tarihinde önemli bir yeri olduğunu biliyoruz. Sendikal yapı eskiden, '60'lı yıllarda parçalı değildi. Türk-İş varolan tek konfederasyondur. Türkiye'de sendikal örgütlenme, Türk-İş'in kuruluşu sonrasında, '50'li yıllarda, '60'lı ilk yıllarda, örgütsel bütünlüğünü tümüyle koruyordu. Tek sendika konfederasyonu ve bütün işkollarında birer temel sendika. Bir takım bağımsız sendikalar muhtemelen ayrıca vardı. Ama, genel örgütlenme olarak tek konfederasyon, tek sendika vardı.

Bölünme sonradan geldi; tam da '60'lı yıllardaki sosyal uyanışın bir parçası ve yansıması olarak. Türk-iş bünyesindeki iç mücadele sınıf hareketinin önünü tıkadığı ölçüde, bir takım ilerici sendikacılar, toplumdaki genel solcu politizasyona da bağlı olarak, Türk-İş'i çiğneyip aştılar. Dört sendika ayrılınca, sonradan ortaya DİSK denilen sendika konfederasyonu çıktı. Ve biz, bunun sınıf hareketi tarihinde belli bir olumlu rol oynadığını, DİSK'in tarih olduğu bir evrenin ardından ve bugün olaya daha soğukkanlı baktığımız bir evrede, tespit edebiliyoruz.

Bu sorunu sadece tartışmaya açıyorum. Bu gerçekte son derece somut bir sorun. Biz bunu soyut planda tartışmak yerine somut biçimde ele almalıyız. Sendika değiştirme eğilimleri nereden kaynaklanıyor, nasıl bir gelişme dinamiğini ifade ediyor vb. sorulardan hareketle, sorunu tümüyle somut bir biçimde ele almalı, irdelemeli ve tutuma konu etmeliyiz. Sözkonusu olan işçi hareketinin bir çaresizlik durumu karşısında, kendine bir çıkış arama eğilimi midir, buna somut olarak bakmalı ve işçi sınıfının genel politik çıkarlarını gözönüne tutarak, sorunun doğru çözümünü bulabilmeliyiz.

Marjinal işkollarını abartmamalıyız

Sendikal cephe ile ilgili son bir noktayı da eklemek istiyorum. Özellikle yaygın cephesi bakımından önem taşıyor bu konu. İşçi hareketinin bazı nispeten ileri görünümünü gereğinde fazla abartmamalıyız. Örneğin, Tuzla Deri-İş'i ve deri işçilerinin direnişlerini kimi zaman abartılı bir havada yansıtabiliyoruz yayınlarımızda. Bunlar marjinal işkolları, bu konuda gerçekçi olmak zorundayız. Sözkonusu olan sınıf hareketinin temel sektörleri ya da omurgası değil, tersine tali ve önemsiz sektörlerdir. Bazı sol gruplar şimdilerde bu marjinal alanlardan birinde bir sendikal mevziyle yer tut-

mayı adeta bir eğilim haline getirdiler. Bu eğilime prim vermemek durumundayız. Gerçekte bunların tümü de sanayinin yan kolu durumundaki bazı marjinal hizmet sektörleri.

Solun marjinal konumuna ve eğilimlerine de denk düşüyor bu, raslantı da değil bu. Bu alanlarda çalışan işçiler henüz yeni proleterleşen, proleterleşmeye henüz ilk adımları atan işçi sınıfı kesimlerini oluşturuyorlar. İster deri, ister nakliyat işkolu üzerinden bakın, bu böyledir. İnsanlar kırdan kente göçüyorlar, sanayii işçisi olmadıkları ölçüde gidip depolarda çalışıyorlar, doldurma-boşaltma işlerinde çalışıyorlar. Daha dünün yeni göçmüş köylüleri bunlar. Sol akımların, her zamanki kolaycılıkla, sınıfın tem da bu marjinal kesim ve sektörlerinde güç olmaya eğilim duyduklarını göz önünde bulundurmalıyız.

Bunları küçümsemek için söylemiyorum, ben bir nesnel gözlemde bulunuyorum. Bunların sınıf hareketinin bugünkü durgunluğu ortamında herşeye rağmen belli bir duyarlılık alanını oluşturduğunu görmezlikten gelmiyorum. Ama bu sınıf hareketinin toplamı içinde tuttıkları yeri abartmamız sonucunu da yaratmamalı. Özellikle yayınlarda zaman zaman buna gerçekten abartılı bir hava ve anlam veriyoruz. Aslında Tuzla deri işçilerinin direnişi ve benzeri bir direniş genelde herhangi bir başka birimde ve sanayi kolunda olsa, kesinlikle İstanbul'u sarsar. Ama dikkat edin, adı geçen bu kesimler salt sol grupları ve en fazla solun en ileri kitlelerini etkiliyor. Sınıf hareketi üzerinde öyle çok özel bir etkisi olmuyor bunların. Bu elbette kendi işkollarının ekonomisinin geneli içindeki konumuyla çok bağlantılı bir durum.

Sendikal cephede taktik ittifaklar sorunu

Sendikal cephede taktik ittifaklar üzerine de birkaç şey

söylemek istiyorum. Bu alanda bazı taktik ittifaklar araya-
cağız elbette. Komünist bir hareket ve sınıfın gerçek poli-
tik temsilcileri olduğumuzu, sınıfın temelde bir tek gerçek
devrimci partisi olabileceğini unutmayacağız. Ama buna rağ-
men sınıf içerisinde bizim dışımızda devrimci siyasal akım-
ların var olabileceğini, yer tutabileceği gerçekliğini hesa-
ba katacağız ve bunun gerektirdiği taktik esneklikleri de
göstereceğiz. Artı, bu esnekliği yer yer ilerici diyebileceğimiz
belli sendikal çevrelere, akımlara karşı da gösterebilmeli-
yiz.

Geçmiş değerlendirmelerimizde de yeraldı; çete örgüt-
lenmesine dönüşmüş, devletle içiçe geçmiş sendika bürok-
ratlarından farklı olan bir takım sendikal bünyeler var. Pet-
rol-İş'in bir takım şubeleri üzerinden örnekler veriliyordu
buna sözkonusu değerlendirmelerimizde. Bunlar işin özün-
de düzenin içinde olsalar da, bunlara karşı da gerekli es-
neklikleri gösterebilmeliyiz. Her bir gerçekliği kendi yeri-
ne oturtarak sorunlara yaklaşmazsak, politikada hata yaparız.
İşçi kitlelerine bazı şeyleri anlatmakta da güçlük çekeriz.

Temmuz: Biz şube ya da işyeri temsilciliği seçimleri
dışında, bütün bir süreç boyunca, çalışmanın içerisinde her
iki anlayıştan da kendimizi ayırmak konusunda faaliyetimizi
zaten yürütürüz. Bu çerçevede ÖDP ve EMEP'in sendi-
kal çizgisinin anlamını, somut süreçleri üzerinden teşhir ede-
riz. Ayrılığımızı her vesileyle ortaya koyar, ayrı bayrağımızı
taşırız. Seçim döneminde, herşeye rağmen birileri bir par-
ça ilerici bir rol oynuyorlarsa, sendikal demokrasi ve belli
sendikal ilkeler konusunda anlaşma sağlanabilirse, bu du-
rumda, burjuva gerici sendikacıların şube yönetimini alma-
ması için, şu zeminde şöyle bir ittifak yapabiliriz de de-
riz. Örneğin bir parça mücadeleci bir sendikacılık sergilenen
bir sendika şubesinde, burjuva sendika bürokratlarını
devirmek imkanıyla yüzyüzeyiz. Ama ancak güçler bir-

leştiğinde böyle bir imkan var. Ve bu tabanın da isteğiye, taban da bunu zorluyorsa, bu durumda bir parça esnek davranamaz mıyız? Davranmazsak eğer, yanlış yapmış olmaz mıyız?

Nadir: Benim bu konuda kaygım şu. EMEP bir parça daha değişik değerlendirilebilir belki, ama bu tür akımlar genellikle sendika yönetimine geldikleri zaman burjuva politikacıları gibi seçim dönemindeki taahhütlerini unutuyorlar. Biz böylelerine destek vermeyeceğimiz gibi, ittifak da yapamayız. Her koşul altında kendi bağımsız tutumumuzu mutlaka bir biçimde koymak zorundayız.

Bu bürokratik çark kırılmadan, tabanın devrimci inisiyatifi harekete geçirilmeden, yönetim taban tarafından denetlenmeden, gerektiğinde yöneticiler geri çağrılmadan ve bağımsız siyasal bir sınıf çizgisi buraya egemen hale gelmeden, bu sendikaların işçilerin çıkarları için mücadele edebilecekleri mesajını verecek bir propagandayı biz asla yapamayız. Öncelikle benim kaygım buradan geliyor; zira bunlarla böyle bir ortaklığın bize bir faturaya dönüşmesi riski çok büyük.

İkincisi, bu sorun soyutta çözülmez. Sınıf hareketinin bağımsız tutumunu mutlak bir biçimde ortaya koymalıyız, işçilere bunu anlatmalıyız. Sorun somut olarak karşımıza geldiğinde ise, gerçekleri işçilerden gizlemeden her türlü politik esnekliği de göstermeliyiz.

Cihan: Bu son formülasyon amaca uygun. Somut durumlardaki bir esnekliği dışlamayalım, bu tümüyle somut durumun isabetli ve amaca uygun biçimde değerlendirmesi sorunu olsun.

Semih: Bizim komisyonda söylemeye çalıştığımız da zaten buydu. Burjuva sendikacılık anlayışı dışındaki anlayışlarla, ilerici kesimlerle ittifaklar yapmaya kendimizi kapamayız. Ayrı bayrak açarız, fakat yerine göre esnek bir tutum

da geliştiririz.

Cihan: Elbette gerekli esneklikleri göstermek zorundayız. Hele de alanın zor bir alan olduğu, gericiliğin buraya iyice çreklendiği düşünülürse. Ama bu, yoldaşın formüle ettiği çerçevede olmalı. Bu çerçevede ittifak meselesi, tümüyle somut bir değerlendirme sorunu olmalı. İlan edilmiş genel bir politika olarak değil, somut durumların gerektirdiği bir esneklik olarak anlaşılması kaydıyla, evet.

Sendikal cephede reformist akımlar

Nadir: Eklemek istediğim bir-iki nokta daha var. Birincisi; zaman zaman yazılarımızda sendika bürokrasisinin tutumu, sendikaların tutumu olarak ifade ediliyor. Sendikal korucular, sendikal çeteler, ya da somut muhatabı kimse bunun adını verip teşhir etmek yerine, sendikalar şöyle yaptı denilebiliyor. Bu çerçevede öyle ağır şeyler söyleniyor ki, sendikalar işçilerin sahip oldukları tek örgüt olduğu ölçüde bu vurgular işçilere itici geliyor. Buna dikkat etmek gerekir.

Sendikal bölünmüşlük konusunda bugünden bir şey söylenemez. Yarın öbür gün gerçekten bu hareket birleşik bir karakter kazanır, az çk siyasallaşır ve devrimci bir mahiyete bürünür, sendikal alanda da belli arayışlar kendini ifade eder. Ama bugün sendikal bölünmüşlük bir realitedir ve bizim bunu gözeterek çalışmayı rgtlememiz gerekiyor. Çalıştığımız alanda muhatabımız hangi sendikaysa, mücadele edeceğimiz sendika da odur.

şu sorunun da tartışılması gerektiğini düşünüyorum. Biz tekstilde halihazırda işçilere daha çk DİSK Tekstil'i alternatif gösteriyoruz. Ama, rneğin İstanbül üzerinden bakıldığı zaman, işyerinde örgütlenmeler eğer sendikacıların iradesi dışında sonuçlanmamışsa, bunlar hep boşa çıkarılıyor.

Gerçi son aldıkları kararlarla konfeksiyondan çekilip dokuma vb. alanlara yönelmek istiyorlar. Ama sendikal arayışa da ilgisiz kalamıyorlar ve sonuçta şöyle ya da böyle bu çabayı boşa çıkarıyorlar. Bu bence tartışılması gereken bir sorun. Yalnızca bir sendikal mevziye ulaşmamayı değil, bizim oradaki politik çalışmamızın sonuçlarını da etkiliyor bu. Bir yenilgi, başarının doğuracağı sonuçları büyük ölçüde sıfırlayabiliyor. Dolayısıyla, faaliyetimizin sonuçları açısından da önem taşıyor.

Metinde EMEP'in mücadeleciliğiyle ilgili bir tanım var. Biz kuşkusuz EMEP'le sendika bürokrasisini aynılaştıramayız. Reformizm mücadelecisi olmaz diye bir şey yok. EMEP hareketin mevcut düzeyi ve istemlerini teori haline getiriyor ve bunlar için mücadele de ediyor. Mesele onun platformunun işçi sınıfının devrimci özlemleri bakımından ne ifade ettiği. Dolayısıyla EMEP'e ilişkin tutumun buradan hareketle belirlenmesi gerekiyor. Yoksa "iş-ekmek-özgürlük" çerçevesinde de olsa bir şeyler yapmaya çalışıyor, "3 S" için faaliyet örgütlüyor. Bir noktadan sonra kırılıyor, çünkü hareketin seyri onları da etkiliyor.

Cihan: Bu onun gerçekliğini gösteren bir farklılık olmuyor mu? Herhalde kimsenin EMEP'i devrimci sayması sözkonusu değil, burada sorun yok. Ama EMEP'in bu alandaki akımlar içinde kendine özgü bir karakteri varsa, eğer biz bunu hesaba katmazsak, ona karşı yeterince isabetli bir politika da izleyemeyiz.

Nadir: Ben formüle edilirken dikkat edilmesi gerekiyor, diyorum. Örneğin ÖDP patronlarla uzlaşma çizgisi üzerinden işi bağlamaya çalışıyor.

Semih: Birleşik Metal üzerinden ÖDP'nin politikaları böyle. Sefaköy'deki hemen tüm örgütlenmeleri, patronlarla anlaşma zemini üzerinden yürüyor.

Tuna: Bu ne kadar doğru acaba? Parsat Piston'da süre-

cin bir parçası ÖDP'dir. Topkapı Birleşik Metal'de ESK'ya karşı tutum, oradaki ÖDP yönetimi tarafından alınıyor. Bunu sendikal bürokrasi içerisinde yer tutmak için de yapıyorlar. Ama genel tabloda ÖDP tam nereye oturuyor, benim için yeterince net değil

Semih: Bu sendikacılar ne kadar ÖDP'li olarak davranıyor, bunu tartışmak gerekir. EMEP bu açıdan nispeten homojen bir parti, ama ÖDP değil.

Tuna: ÖDP'li sendikacılar partili bir kimlikle gitmiyorlar, bu açık. EMEP'te sendikacılarla parti arasında daha yakın bir ilişki olduğu da söylenebilir. EMEP sınıf içerisinde çalıştığı için sendikalaşmada bazı örnekler de yaratıyor. Gidiyor Merter'de çalışıyor, Ünaldı'da çalışıyor. ÖDP'nin genel çalışmasında bu tür alanlara yönelim yok. Ama ÖDP'nin EMEP'ten daha uzlaşmacı bir çizgi izlediğini söylemek isabetli mi? EMEP'in sendikalaşmak için Merter çalışması varsa, aynı zamanda bir de Sun örneği var. Sun'da açık bir satış gerçekleşti. Ama bunu doğrudan EMEP'in tutumu olarak görmek ne kadar doğru, bu ayrı, ama ondan bağımsız da değil sonuçta.

Semih: ÖDP'li sendikacıların CHP'yle dirsek teması fazla. Birleşik Metal'de merkezi düzeyde işbirliği yapıp ortak liste çıkarıyorlar. Ama EMEP henüz böyle bir yerde değil.

Aykut: ÖDP'lilerin sendika olarak girdikleri yerlerde temel politikaları uzlaşmak. Patron karşısında; bu senin de çıkarına bizim de, hemen anlaşalım, diyorlar. Sendikal çalışmanın başını tutan işçilerin atılması pahasına işyerine girmeyi başarı olarak görüyorlar. Bunu şöyle gerekçelendiriyorlar: Bugün kaybetmeden kazanmak olmaz, bunu göze almak durumundayız. Bizzat ÖDP'li sendika yöneticileri şunu söylüyor: Patronun ihracatı var yurtdışına, diyoruz ki, yurtdışında ihracatta sendikalı olmak bir avantajdır. EMEP'te tam böyle mi bilemiyorum. Hiç değilse Tümtis'te

görünen biçimiyle farklı.

Cezmi: İzmir’de Tümtis üzerinden yaşanan belli süreçler var. Orada daha ileri bir eğilim ortaya çıktığı ölçüde, sendikal demokrasi alanında, talepler alanında daha uzlaşmacı bir tavır sergiliyor. ÖDP liberal bir akım olarak çağdaş sendikacılık anlayışına, daha ileri bir uzlaşmaya yatkındır. EMEP ise, gerek siyasi planda, gerekse temel sendikal politikasında, nispeten daha farklı. Ama tabanın devrimci ve mücadeleci dinamiğine yaslanarak sendikal yapıyı değiştirmek perspektifi bu partide doğal olarak yok. Kendi içinde reforme etme anlayışı var. Bu alt kademe sendika bürokratları ile tepeden ittifaklarla, orada tutacağı mevziler üzerinden yapılmaya çalışılıyor.

Temmuz: Sendikal demokrasinin ilkelerinde tam tutarlılık, taban dinamizmini gerçek kapsamıyla ortaya çıkarmak reformistlerin işi değildir. Bunların misyonunun son tahlilde işçilerin ufkunu düzen ufkuyla sınırlamak olduğu açıktır. Ama biz sendikal anlayış çerçevesinde bunların pratik tutumlarındaki, süreçlerindeki nispi ayrılıkları görmek durumundayız. Bu bizim daha isabetli bir politika belirlememizi kolaylaştıracaktır.

Semih: ÖDP aslında sistemli sendikal çalışması olan bir parti değil. EMEP’in ise nispeten sistemli bir çalışması var. Belli yerlere yöneliyor. Tabanda mücadeleci bir dinamiğin olduğu bir yerde, kendi çizgisinde bir parça mücadeleci bir kimlikle hareket edebiliyor. Daha geri dinamiklerin olduğu yerde ise, ona uygun bir kimlikle ortaya çıkıyor.

Sınıf çalışmasının sorunları

Sendikalaşma çalışmasının sunduğu olanaklar

Aykut: Tartışmamız gereken bir sorun daha var. Türkiye işçi sınıfının önemli bir kesiminin sendikal örgütlenmenin dışında kaldığını görüyoruz. Biz elbette temel sektörleri hedef alacağız, ki bunların birçoğu sendikal örgütlenmeye sahiptir. Ama bu orta ölçekli ve çoğu örgütsüz alanları gözden kaçırmamıza neden olmamalıdır. Deneyimlerimizin gösterdiği gibi, biz küçük ve orta ölçekli işyerlerinde bizzat sendikalaşma faaliyeti üzerinden işçilerle bağ kurma olanağı yakalayabiliyoruz. Sınıf hareketine yönelik taktik politikayı belirlerken, geniş sendikasız işçi yığınlarının sendikalaşma sorununu da hesaba katmamız gerekir.

Özellikle devrimci-demokrat akımların sendikalar için-

deki çalışmalarının bir özelliğine değinmek gerekiyor. Sözkonusu akımlar bu alanda tam bir dükkancı mantığıyla çalışıyorlar. Cihan yoldaş deri ve nakliyat sektörleri üzerinden bunu örnekledi. Ama bunu aşan bir boyutu da var. Örneğin, birileri tutuyor, Tuzla'dan elde ettiği güçle kendisini bir platform olarak ortaya koyuyuyor; Devrimci Demokrat Sendikal Birlik adı altında kendisini tanımlıyor ve bunun yayını çıkarıyor. Ya da birileri Dab-Sen'i kuruyor, birileri Limter-İş'i... Sınıfın sendikal örgütlenmesi gibi temel bir soruna tam bir "dükkancılık" mantığıyla bakılıyor.

Biz bu gruplarla çeşitli sendikal düzlemlerde birlikte hareket edebiliriz, ama bu yönünü de göz önünde tutmamız gerekir. Zira bu tutumun parçalanmışlığı yeniden üreten mekanizmaları var. Bu KESK'te de, sendikalarda da, çeşitli işyerlerinde de böyle. Fabrika çalışmalarında da, işkolu çalışmalarında da öncelikle kimin çalışması, diye bakıyorlar. İşçi sınıfının genel çıkarlarından bakmasını bilmiyorlar ve bu onlarda yapısal bir zaafiyet. Bunu ayrıca değerlendirmek gerekiyor. Birileri sınıfın en marjinal kesimlerini ciddi ciddi sınıfın gövdesi olarak tanımlayabiliyor. Bu ise bir parçalanmayı üretiyor. Bunu gözönünde tutmak ve buna uygun bir politika üretmek gerekiyor.

Konuşmamın başında değindiğim sorun, sınıfın geniş bir kesiminin sendikal örgütlenmeden yoksun olması, sınıf çalışmasında tutmamız gereken noktalardan bir tanesi olmalı. Bu durum özellikle orta ölçekli işletmelerde sözkonusu. Önümüze imkanlar çıkarıyorsa zaten değerlendiririz, ama bu çerçevede özel bir çalışma tarzına yönelebilmemiz de gerekiyor.

Çalışmamız açısından bunun doğurduğu sonuçları, sınıfa yönelik genel faaliyetin özgül faaliyetle birleştirilmesi dönemine geçtiğimizde çok açık görebildik. Bir fabrikada çalışma yürüttüğümüzde; burası örgütsüz, sendikasız bir yer,

biz burada bir hareketlilik oluşturacaksa, burada öncülerini ortaya çıkaracaksa, en yakıcı ve temel sorundan başlamalıyız diye düşünülüyor. Özgöl bir faaliyete yöneldiğimizde bu sorun somut olarak karşımıza çıkıyor. Bu soruna gereken önemi vermemiz gerekiyor.

EMEP faaliyetinin ayaklarından bir tanesini buna oturtuyor ve buna bir karşılık da buluyor. ÖDP ise yeni yeni bu alana eğiliyor, bizim girmedığımız alanlarda bir boşluğu kendi tarzında dolduruyor. Gerçekten büyük bir boşluk var bu alanda.

Sorunun bir başka boyutu daha var. Sendikaların gerçek üye sayısı gitgide düşüyor. Taban çalışmasıyla bürokratlaşmayı kırmayı düşünüyorsak, sendikalaşma çabalarının sunduğu imkanları kullanmayı başarabilmeliyiz.

İlerici sendikal mevziler ve sendikal arayış sorunu

Tuna: Son konuşmalarda ilerici sendikal mevzilerle ilgili belli değerlendirmeler yapıldı. Başta devrimci-demokratların sendikal mevzileri olmak üzere, bunların tutarsızlığının ve çıkışsızlığının gerisinde ne olduğunun anlaşılması gerekiyor. Bunlar öncü sektörlerde yer tutmadıkları ve arkalarındaki devrimci politik akımlar sınıfın geneline önderlik konusunda bir iddia taşımadıkları ölçüde, sınıfın geneline yönelik saldırıları karşılayabilecekleri bir zeminden de uzak kalıyorlar. Bu bir güçsüzlük ruh hali, karşı odak olma iddiasından yoksunluk anlamına geliyor.

Bunların öncü sektörler olmadığını bilmeliyiz. Ama, sınıfa yönelik saldırıları karşılayabilecek bir politik odak olmaya gittiğimiz bir evrede, gerçek bir parti çalışması ile bunların yedeklenmesinin ve sendikal muhalefet çerçevesinde etkin hale getirilebilmesinin zemininin partimiz olduğu id-

diası ile de hareket edebilmeliyiz.

İŞSP nasıl işlevsiz ve atalet içinde bir muhalefetse, İŞSP içerisindeki devrimci sendikal mevziler de aynı şekilde fazlasıyla etkisizler. Bu etkisizliğin gerisinde elbette en başta, sınıfa yönelik saldırıyı karşılayabilecek bir iddiaya ve mevzilere sahip olmamaları var. Ancak, bütün zayıflıklarına ve tutarsızlıklarına, “dükkancılık” anlamına gelen dar bakışlarına rağmen, odaklanacakları bir politik çalışma konulduğu ölçüde, bu mevzilerin devrimci-demokrat akımlardan uzaklaşabileceğini görebilmeli, ortaya böyle bir iddia koyabilmeliyiz. Bunların bugünkü hareket içerisinde tuttukları yer küçümsenmemelidir. Faaliyetimizle odak olduğumuz bir yerde, bunları harekete geçirebilme olanaklarına sahip olduğumuzu düşünüyorum.

Bugün DİSK, Türk-İş, Hak-İş arasında esasa ilişkin bir fark kalmadığını söylüyoruz. Bu ESK üzerinden böyle, uzlaşmacı-teslimiyetçi tutumlarıyla böyle. Bu açıdan, sendikalar sınıfın meşru mücadelesi açısından bir yer tutsa da, işçilerin sendika bürokratlarından fazla bir beklentileri yok. Sonuçta mücadelelerinde sendikaları kullansalar da, sendika bürokrasisinin bir parça kontrolüne girseler de, bu böyle.

Biz geçen yıl belli değerlendirmelerimizde, sınıfın sadece konfeksiyon alanında değil, genelde sendikal arayış içinde olduğu tespitini yapıyorduk. Nitekim metaldeki son hareketlilik, sendikal arayışın konfeksiyon alanıyla sınırlı olmadığını gösterdi. Binlerce işçi Türk-Metal'den Öz Çelik-İş'e veya Birleşik-Metal'e geçti. Bu metal sektöründe genel planda Türk-Metal'e yönelik bir tepki. Buradan bir arayış, buradan bir örgütlenme çabası. Sınıf hareketinin bu seçenekleri kendi eylemleriyle tükettiğinde, bunun giderek yorulmayı besleyebileceğini de düşünmek lazım. Bizim çalışmamız sınırlı olduğu ölçüde, başarılı sendikalaşma çalışmalarının fazla örneği yok. Beybi özel örneklerinden biri.

Ama biz Türk-İş, DİSK, Hak-İş arasında hangisini tercih edeceğiz? Giderek bunların içerisinde etkinliğimizin nerede odaklanması gerektiğini düşüneceğiz? Bunun getirip götüreceklerine ayrıca bakmalıyız.

Biz sendikal arayış değerlendirmesi yaptığımızı göre, böyle bir eğilimin çalışma alanlarımızdaki karşılığı nedir, diye dönüp bakmalıyız. Bu sadece sendikasız yerlerde işçilerin sendikalaşma talebi değil, aynı zamanda Türk-Metal örneğinde olduğu gibi, örgütlü sendikal yapılara karşı tepkiler temelinde de böyle. Yalnızca bugün çalıştığımız alanlarda değil, daha genel planda böyle örneklere özel bir tarzda bakmalıyız. Mesela tekstil alanında entegre tesislerde çalışacaksak, Teksif'e karşı Türk-Metal'e benzer bir tepki var mıdır, olanakları nelerdir diye özel olarak bakabilmeliyiz. Tekstil alanında sendikalaşma sorunu nasıl çözülecek? DİSK Tekstil'in Teksif'ten çok farklı olmadığını biliyoruz. Hak-İş'in sektördeki çalışması nasıldır? Bu noktada bu alanla ilgili bağımsız sendika sorununu tartışabilmeliyiz.

Metinde yeralan ittifaklar politikası çerçevesinde şunu söylemek istiyorum. "Ayrı bayrak, esnek tutum, sendikal demokrasinin ilkeleri" denildiğinde, bizim sosyal-reformistlerle kesişeceğimiz yerler son derece sınırlıdır ya da yoktur. İlkesel bir tarzda reddetmek çerçevesinde değil, ama ittifakın önkoşulu sendikal demokrasi ilkeleri üzerinden konulduğunda, bunların muhataplarımız şahsında karşılık bulamayacağını düşünüyorum.

Son olarak işaret edeceğim nokta şu. Bugün sınıf hareketinin doğal öncüleri içerisinde, kemikleşmemiş sağ eğilimli işçilerin önemli bir oran tuttuğunu görüyoruz. Bunlar mücadele süreçlerinde bir parça uzaklaşıyorlar bu siyasal kolumdan.

"Çağdaş sendikacılık" en tehlikeli biçimdir, tespitine ben de katılıyorum. Ancak faşist-gerici sendikacılığı, işçi sınıfı içerisinde

de faşist ideolojinin ve şovenizmin etkisinin kırılması çerçevesinde de, özel bir tarzda mücadeleye konu etmek gerekiyor.

Sendikal mevzileri tutabilmeliyiz

Celil: Tartışılan sorun çerçevesinde, pratik örnekler üzerinden, taban inisiyatifinin yaratılması, sendika şubelerinin ve temsilciliklerin devrimci mevziler olarak ele geçirilmesi sorununa değineceğim.

Çalıştığımız bölgelerde, benim karşılaştığım ve görebildiğim kadarıyla, çok özel bir siyasal çalışma yok. Değişik hareketler kolayından buldukları belli imkanlara yükleniyorlar, ama zorlandıkları ölçüde kolayından da geri çekilebiliyorlar. Çalışmaları uzun vadeli bir zemine oturmuyor, ilk gerileme onları başka alanlara yöneltebiliyor. Ama öyle bir durum var ki; yüz kişilik bir fabrikada baştemsilci olan biri, kolayından şube yönetim kuruluna da geçebiliyor. Birleşik Metal'in Kartal şubesinin ikibin üyesi var, ama A... gibi küçük bir fabrikanın baştemsilcisi boşluk nedeniyle kolayca şube yönetim kuruluna gelebiliyor.

Bugün bir dizi fabrikada sendika üye sayısı barajın altına düşmüş durumda. Örneğin Gebze'deki birçok fabrikada böyle. Ama buna rağmen işveren sendikanın yetkisini düşürmüyor. Bu durumu sözleşmeleri ucuza kapatmada bir silah olarak kullanıyor.

Bunlar sendikal alandaki boşluğu gösteriyor. Biz bugünkü gücümüz üzerinden olaya bakarsak yanlış yaparız. Soruna daha kapsamlı bakmalı, özel politikalar belirleyebilmeliyiz.

Sendikasız küçük ve orta çapta sayısız fabrika var. Bunlarda sendikalaşarak belli mevziler tutmak mümkün. Sendikalı yerlere girmek yoluyla da belli mevzileri ele geçirmek mümkün. Belli fırsatlar, özel imkanlar değerlendirilebilirse, bu yapılabilir.

Beybi örneği vardı, özel nedenlerle bu mevziyi değerlendiremedik. Yoldaşlarımız fabrikadan atılınca sendikacılar epeyce rahatladılar. Sürekli ve sistemli bir çalışma ve taban inisiyatifi çok önemli. Eğer tabandan basıncımız varsa, bu bir inisiyatife dönüşüyor, belirleyici ve sürükleyici olabiliyor. Buradan başka işyerlerine de sıçrayabiliyorsunuz...

Sendikal alanda gözle görülür bir boşluk var. ÖDP'nin etkinliği hiç de sistemli çalışmasından gelmiyor. Fabrikalarda eski TKEP, Kurtuluş ya da Dev-Yol kökenli sempatan işçiler var, öte tarafta ise eski TKP'li sendikacılar. Ama bunlar çok da ÖDP'li sendikacı kimliğiyle çıkmıyorlar ortaya. Bu alan genelde boş.

Bizim için problem sistemli bir çaba ile örgütlemenin zorluklarıdır. Sendikal örgütlenmenin başını çeken yoldaşlarımızın atılma tehlikesini hesaba katarak, onun yedeklerini orada tutmayı başarabilirsek, engelleri boşa çıkarabiliriz. İkincisi, yürütülecek siyasal faaliyetle temsilcilerle, delegelerle bağ kurmanın zemini vardır. Son 1 Mayıs öncesi toplantılara ve gezimize gelen işyeri temsilcileri, öncü işçiler üzerinden bunu görebiliriz.

Türk-Metal konusunda şunu söyleyebilirim. Kırıkkale'de Türk-Metal'de yaşananları yakından izleyebildim. Öz Çelik-İş burada ehven-i şer bir alternatif değildi. Sözkonusu olan sendika bürokratlarının iç çekişmesiydi. Dolayısıyla Türk-Metal'de çalışmanın zemini varsa, doğrudan içinde çalışmayı tercih edebiliriz. Ama Sefaköy şubesini muhalefet aldı, tutup tepeden müdahale ile herşeye el koydular ve kazanan adamı vurdular. Sonra şubeyi kapattılar mı bilmiyorum. Bunlar tam mafyavari yöntemler. Tercih noktasında kesinlikle Birleşik-Metal'i tercih etmek gerekiyor. Bütün zorlanmalarımıza rağmen, eğer seçenek sunacaksak, sendikasız yerlerde bunu tercih edebiliriz. Tekstil sektöründe ise DİSK Tekstil'i tercih etmek gerekiyor. Burda Kazım Doğan'ı ya da Ali Yıl-

maz'ı aşmak zor değil. Biz belli mevziler tutamadığımız için aşmayı başaramadık.

Mesela Petrol-İş'te örgütlenen MGS isimli bir boya fabrikası vardı Kurtköy'de. Direnişçi işçiler MHP'li. Yoldaşlarımız gidip diyalog kurdular, faaliyet belli bir noktaya geldi, ama diğer taraftan da Ülkü Ocakları vasıtası ile işveren direnişi kırdı. Yaygınlığımızın olmadığı dar bir alanda çalıştığımız dönemlerde, yanlış tercihler emeğimizi boşa çıkaracak bir şeye dönüşebilir. Gerici faşist sendikaların hakim olduğu yerlerde çalışma kat kat daha fazla enerji harcamak zorunda bırakabilir bizi.

Aykut: Kendi tercihlerimiz belirleyici olmayabilir, süreçler bizim tespitlerimize uygun gelişmeyebilir de. Öyle yerler vardır ki, iki seçenek de gerici sendikacıların egemenliğindedir. Sonuçta birini tercih etmek bizim tespitlerimize çok uygun olmayabilir.

Biz sendikal örgütlenmeyi kendi başına bir amaç olarak koymadığımız, sendikalaşma faaliyeti üzerinden sınıfa seslenmek ve hareketliliğin yarattığı imkanları değerlendirmek açısından baktığımızı göre, farklı durumlar ortaya çıkabilir. Önden şöyle durumlarda şu olacak diye belirlemeler yapamayız.

Bulduğumuz yerlerde Türk-Metal'de çalışma olanağı var. Ciddi bir rahatsızlık var. Genelde sendika merkezleri teşhir olmuş durumda. Metal ve demir-çelik fabrikalarındaki işçiler sendikalarını kendi işyerindeki temsilciliği üzerinden değerlendiriyor. Sendikanız nasıl diye sorduğunuzda, en geri işçi bile, "temsilciliğe adımını atan işten atılıyor" yanıtını veriyor. Yani Türk-Metal bir ihbar kurumu olarak çalışıyor.

Sendikaların içi boşaltılmış durumda. Bizim buradan tutabilmemiz gerekiyor. Genel planda yapacağınız propaganda karşılık bulmayabiliyor, ama böyle gerici bir sendika karşısında en sağcı bir işçiyi bile, 'şu işyeri temsilcisini değiştir-

lim' dediğinizde, harekete geçirebiliyorsunuz.

Celil: Ben yeni örgütlenmeler açısından tercihlerimi ortaya koydum. Mesela bugün Petrol-İş Türk-İş'e, Lastik-İş ise DİSK'e bağlıdır. Bana sorarsanız, Petrol-İş'i tercih ederim. Neden? Lastik-İş'in örgütlendiği alan İzmit'tir. Brissa, Good Year, Pirelli'dir. Bu stratejik bir sektördür. Ama bugün oraya uzanamıyorsam, öte yandan Petrol-İş üzerinden birçok yere uzanma olanağım varsa, bugün için onu tercih ederim. Bu çalışma alanının durumu ve öncelikleriyle de ilgili bir sorun.

Çağdaş sendikacılığa karşı politik planda tavır alırsınız. Fakat taban inisiyatifini geliştirmek ve alttan basınç yaratmak, temsilcilikleri ele geçirmek, şube yönetim kurullarını etkilemek veya girmek, oradan genel merkeze yönelik politika yapabilmek, buralarda pekala mümkündür. Belli mevzileri tutabildiğinizde, genele dönük politika yapmanın imkanları da artıyor. Bir temsilcilik veya şube yönetim kurulunda etkili biri, hem şube aracılığı ile bölgede, hem de değişik alanlarda pekala olanağa dönüşebiliyor.

Sendikal tercih sorununa nasıl yaklaşmalıyız?

Cihan: Sendika değiştirme girişimleri, genellikle bizim dışımızda bir gelişme olarak gündeme geliyor. Türkiye'de üç konfederasyon var, bunlara bağlı her işkolunda belli sendikalar var. Biz sınıfı tümü temel üretim alanları üzerinden, fabrikalar üzerinden kucaklamaya çalışıyoruz. Ve gittiğimiz birimleri sendikasına göre seçmiyoruz, bu seçimi farklı ölçütlere göre yapıyoruz. Bu ölçütlerle seçtiğimiz ve yöneldiğimiz yerde örgütlü sendika hangisi ise, onun içerisinde çalışma sorunu ile yüzyüze kalıyoruz.

Bir sendikadan ya da konfederasyondan ötekine geçiş eğilimleri, bizim dışımızda, nesnel bir durum olarak orta-

ya çıkıyor. Konuya ilişkin olarak daha önce ortaya koyduğum düşünceler böyle bir durumu hareket noktası olarak alıyordu. Sözkonusu olan bizim tercihlerimizle ilgili bir durum değildi. Eğer bulunduğumuz alanda, Celil yoldaşın örneğini verdiği türden, yani Kırıkkale’de yaşananlara benzeyen bir durum varsa, biz burada sadece sendika bürokrasi içerisindeki iç çekişmeyi çok yönlü bir biçimde teşhir etmekle yetiniriz. Burada bizim tavrımız bu olur.

Ama öyle durumlar da olabilir ki (Türk-Metal’in Se-faköy şubesi üzerinden verilen örnek türünden), bu o bölgede işçi hareketinin az-çok daha politize olduğu bir ortamda, Türk Metal’e karşı büyük bir infiale yolaçabilir. Bu kopmak ve Birleşik Metal-İş’e geçmek eğilimine de dönüşebilir. Bu durumda biz, aman geçmeyin, sendikaları bölmeyin diyemeyiz, bunu demeyi çok tercih etmeyiz. Ama yine de sorunu somut duruma bırakıyorum. Biz iyi çalışan bir partiysek ve tabanda örgütlüysek, işçilere kolay yolu seçmeyelim, daha güçlü bir biçimde bu gericilik odağına karşı dikilelim de diyebiliriz. Bu tabanı tutmakla, tabanda örgütlü olmakla bağlantılı bir durum. Ama siz hareketliliğin dışındaysanız, işçiler zaten başka bir sendikaya geçiyorlarsa, dışarıdan onlara geçme demenizin zaten fazlaca bir anlamı ve yararı olmaz. Böyle eğilimlerin, bu tür sendikal geçişlerin bir mantıksal temeli olduğunu unutmayalım.

Tercih sorunuyla ne durumda karşı karşıya kalabiliriz? Bir yoldaşın konuşmasında geçti, örneğin sendikasız alanlarda hangi sendikayı çağıracağız? Sorunun yanıtı tümüyle somut bir değerlendirme sorunudur. O alandaki, o fabrikadaki politik çalışmamızın genel çıkarları neyi gerektiriyorsa onu tercih ederiz.

Bu noktada Aykut yoldaşın söylediği isabetlidir. Biz orada genel bir politik çalışma yapıyoruz, sendikal örgütlenme bu çalışmanın bir parçası sadece. Ama öyle bir durum

olabilir ki, fabrikalardaki politik mevzilerimizi kaybetmemek için, tam da bunun gerektirdiği bir tercihi yaparız. Bu somutta ne olur? Hangisi uygun düşüyorsa o olur. DİSK'e bağlı Tekstil mi olur, yoksa Teksif mi olur, yoksa Öz İplik-İş mi olur? Bu tercihi bir dizi somut durum etkiler. Bu konuda genelde bir politika saptamak ve kendini onunla bağlamak bugün için doğru bir tutum olmaz.

Türkiye'de üç sendika konfederasyonu ve onlara bağlı sendikalar gerçekliği var. Ama örneğin nakliyat işkolunda bir etkimiz varsa, bu etkinin Nakliyat-İş gibi bir mezhep sendikasına değil Tümtis'e taşınmasından yana olmalıyız. Zira şu an bu alandaki mücadeleciler birikimi toplayan sendika Tümtis'dir.

Sonuç olarak, tercihlerimizi alandaki, birimdeki genel çalışmamızın çıkarları açısından yapacağız. Bugünden birini çok özel olarak tercih etmenin çok bir yararı yok.

Şunu da ekleyeyim. Biz parti olarak sınıf hareketi tabanında güçleniriz, belli mevziler tutmaya başlarız, o zaman gerçekten sınıfın üç farklı konfederasyon arasında dağılmış olması sorununa bir müdahale imkanı da elde edebiliriz. Belli bir kanalı zorlamak yoluna gidebiliriz, bunu işçi sınıfı hareketinin çıkarlarına uygun bulabiliriz. Diyelim ki Petrol-İş'te mevziyi iyi tutuyoruzdur, bu durumda DİSK'in Lastik-İş'ini bu işkolunda tasfiye etme yoluna gidebiliriz. Ordaki politik ve sendikal çıkarlarımız bunu gerektirir. Biz o mevziyi iyi tutuyoruzdur, orada bir de DİSK'in marjinal bir yer tutmasının çok yararı olmayacağına kanaat getirir ve bunu tercih edebiliriz.

Belediyeler bünyesinde bir ara Türk-İş'ten DİSK'e yönelen belirgin bir eğilim ortaya çıktı. Bunlar CHP'nin belediyeleri aldığı dönemde işe alınan işçilerdi. Şimdi de Refah'lı belediyeler, bu kez işçileri Hak-İş'e geçiş için zorladılar. Biz böyle bir gerici çelişki ve çatışmanın üstündeyiz. Çalışma-

mızın ve sınıfın çıkarları neyi gerektiriyorsa ona göre tercihler yapma yoluna gideriz. Sorunu tümüyle somutluğu içinde ve sınıf hareketinin genel çıkarları ışığında çözeriz.

Semih: '80'li yılların sonunda Yeni Öncü DİSK'in kurulmasını savunuyordu. Bunu sloganlaştırdı, bir politika haline getirdi.

Cihan: Sınıf hareketinin dinamiklerinden kopardı, sanki DİSK adının kendi içinde bir kıymeti harbiyesi varmış gibi...

Semih: '87-91 döneminde yükselen sınıf hareketinin kırılmasının ardından DİSK'in açılmasına izin verildi. Farklı bir işlevi yerine getirmesi amacıyla bu yapıldı. Yüksелеcek işçi dinamiğine yönelik bir önlem almak üzere düşünüldü düzen tarafından.

Cihan: Kurtuluş'un ki aptalca bir politikaydı. Sınıf kitlelerinin hareketlendiği, kendi sektörlerinde Türk-İş bürokrasisini zorladığı bir dönemde, DİSK şahsında ayrı sendikal örgütlenme girişimi, hayatın gerçekliğinden kopmaydı.

Semih: DİSK'in '60'lı yıllardaki kuruluşu bir mücadele birikimi üzerine oturuyordu. Bugün Türk-İş, DİSK, Hak-İş birleşsinler, tek sendika olsun demenin hiçbir anlamı yok. Komisyon olarak sendikal birlik konusunda şunu söylüyoruz; birleşik tek sınıf sendikası. Bunun bugün için propagandif bir karşılığı var. Bunu bu çerçevede kullanmak, sendikal birliği bu temelde ele almak durumundayız.

Cihan: Sınıfı devrimci politika ve devrimci mücadele birleştirecektir; sınıfı her düzeyde bu birleştirecektir, diyeceğiz.

Semih: Ayrı sendika sorununun şöyle bir yanı da var. Yıllardır konfeksiyonda örgütlenme çabaları var. Bunu sendikalar örgütlemiyor; ya işçiler kendileri örgütleniyor, ya bazı sol ya da devrimci gruplar önderlik ediyor. Bir dinamik var, o dinamiği harekete geçiriyorlar, toparlıyorlar, sendikaya gidiliyor ve her seferinde bir satışla karşılaşılıyor. Bir iki istisna dışında tekstil işkolunda başarılı sendikal örgütlenme gerçekleşemiyor. Bunda DİSK Tekstil'in belirgin bir olumsuz

rolü var. Bu sendika yıllardır bu alanda adeta mafyalaşmış bir yapı. Türk-Metal gibi değil kuşkusuz, belli farklılıkları var. Ama artık bir çıkar şebekesi oluşmuş, bunlar bu alandaki dinamiği sürekli törpülüyorlar. Bu bir satış müessesesi ve çok özel bir tarzda hedef tahtası haline getirmek gerekiyor. Bunun üzerinden konfeksiyonlarda sendikalaşma çabalarında bir parça kırılma ve umutsuzluk da yaşanmaya başlandı. Biz bu nedenle, acaba DİSK Tekstil dışında bir oluşuma gidilemez mi, diye tartıştık.

Cihan: Ayrı sendikayı yaşatacak kapasitemiz varsa eğer, bu pekala DİSK Tekstil'i ele geçirecek bir kapasiteye de dönüştürülebilir. Celil yoldaş, birkaç fabrikadan zorlasak, biz onları söker atarız oradan diyor. 3-5 sağlam birimi kucaklayamadıktan sonra, ayrı sendika bir anlam ifade etmiyor. Ama eğer 3-5 birim sağlam tutulabiliyorsa, o zaman da DİSK Tekstil'i ele geçirmek en doğru tutum olmaz mı?

Aykut: Bugün sendikaların önünde bir takım yasaklar var. Bunlardan en önemlisi grev yasakları, başka bir takım yasaklar. Bunların delinmesi doğrultusunda sistemli bir faaliyetin örgütlenmesi gerekiyor. Sendikal politikanın bir boyutu da budur. Bunun mutlaka bir hareketlilik zemininde olması gerekmiyor. Doğrudan yasa ve yasalara yönelik bir kampanyayla fabrikalara yönelik bir çalışmayı örgütleyebiliriz. Sendikalar bugün '80 öncesinde sahip oldukları bir takım imkanlardan yoksunlar. Karşımıza çıktığı ölçüde bunlara değiniyoruz. Ama bunun böyle olmaması, sistemli bir tarzda ele alınması gerekiyor.

Bültenler sorunu

Temmuz: 3. Konferansın belirlediği temel görev alanı, sınıfa dışarıdan seslenen bir konumdan çıkarak, fabrika ze-

mini üzerinden sistemli bir politik müdahaleye geçilmesi idi. Bir diğer sorun, stratejik sektörlerde içeriden siyasal sınıf çalışmasının imkanlarının yaratılması, bu zemin üzerinden bir sınıf faaliyetinin örgütlenmesidir. İşçi sınıfının bir parça hareketli olduğu bir evrede içeriden fabrika çalışmasına geçmek ve öncüyü kazanmak görevi ile, sınıf hareketinin kısmi çıkışlara rağmen sancılı bir süreç yaşadığı bir dönemde bu aynı göreve kilitlenmek, iki ayrı şeydir. 3. Konferans sonrası sürecin böyle bir özelliği var. Çalışmamızın ağırlığı önemli ölçüde içerden çalışmaya kaydı.

İçeriden çalışmayı daha etkin ve sistemli bir biçimde yürütmek, siyasal faaliyet kapasitemizi geliştirmek vb. ihtiyaçlarla, bültenler gündeme geldi. Komisyon metninde bültenlere; *“fabrika kitle çalışmasını sistemleştirmenin, fabrika çalışması üzerine sektör-bölge çalışmasına açılmanın, sınıfın değişik kesimlerinin kısmi talepleri üzerinden ajitasyon yürütmenin, örgütsel düzeyde mahalli örgütlere politik önderlik yönünde inisiyatif kazandırmayı kolaylaştırmanın araçları olarak işlev gördüler”* tanımı getiriliyor. Bültenler; bu ihtiyaçları az-çok karşılamakta etkin bir araç oldukları ölçüde, giderek daha geniş ölçekte gündeme geldi.

Sistemli bir politik çalışma, politik ve iktisadi propaganda-ajitasyon, hedefli bir çalışma, bir bölge faaliyeti, bölgenin öncüleriyle tanışmak, karşılaşmak vb. ihtiyaçları karşılamanın bir aracı olarak bültenler kullanıldı. Fabrika çalışmasında boğulup kalmadan, fabrikadan sektör ve bölge çalışmasına bir biçimde açılmanın araçları oldular. Dahası, 3. Konferans'ın temel bir halka diye tespit ettiği mahalli önderliklerin yaratılması sorunu çerçevesinde de bunun bir işlevi var.

3. Konferans belgeleri, fabrika çalışmasını fabrikanın darlığına gömülen bir çalışması olarak tanımlamıyor, toplam siyasal faaliyetin tabanı olarak tanımlıyor. Bu sorun, ulaş-

tığımız gelişme aşamasında hem genel gelişmemizin, politik odak haline gelmemizin sorunları, hem de içinde çalıştığımız birim ve fabrikalarda çalışmamızın sağlıklı bir ek-sene oturması, güçlenip gelişebilmesi açısından yakıcı bir sorun haline geldi.

Bültenler sorununa ilişkin olarak *Ekim*'de çıkmış bazı yazılar var. Bültenlerin politikalarımızı popülerleştirerek taşıyan araçlar olması çerçevesinde vurgular var bu yazılarda. Bültenlerimiz hangi ölçekte olursa olsun (fabrika, bölge, il, vb.) popüler politik eksenden kurulmalıdır. Bültenlerin somut politikanın somut taşıyıcısı olması denilen çerçevede; birimlerde kısmi talepleri formüle etmenin ve bunun sistemli ajitasyonunu yürütmenin, bizim toplam faaliyetimiz içinde nasıl bir yer tutması sorusu çerçevesinde, yapılması gereken bir tartışma var. Toplam faaliyetimizin süreçleri açısından bakıldığında, politik yayının merkezi propaganda-ajitasyonumuzun taşıyıcısı olduğu açıktır. Bültenlerin tam da bunun popülerleşen ve özgülleşen yeniden üretimi üzerinden temel birimlerimizdeki kitleye yönelik kullanılabilmesi gerekir.

Cezmi: Bültenlerin önümüzdeki dönem fabrika bültenleri olarak kurgulanması noktasında bir tartışma var. Bültenler popüler siyasal eksenden kurulacaksa ve dar işyeri sorunları üzerinden bir seslenme olmayacaksa, bunları içermekle birlikte, fabrikanın sorunlarına ilişkin söyleyeceklerimizin ötesinde, işin esasında söyleyeceklerimiz ortak olacaksa, beş ayrı fabrika için beş ayrı bültene ihtiyaç var mı? Tartışmanın bir yönü bu.

Bir yönü de belki, bizim salt genel propaganda ve dışardan seslenme diye olumsuz anlamda ifade ettiğimiz zayıflığın kendisini, fabrika çalışmasında da, iktisadi-sendikal taleplere dönük olarak da kendisini yer yer ortaya koymasıdır. Kendi içinde bir mücadele ya da örgütlenme çağrısı veya belli talepler etrafında birleşme çağrısı, tekdüze bir tarzda

öne çıkabiliyor. Bu biraz kuru ajitasyon diye ifade ettiğimiz zaafı ifade ediyor.

Bir başka nokta şu. İktisadi ajitasyonu bugün işçilerin kavradığının ötesinde vermek, onların iktisadi sorunlarına bakışlarını genişletmek, derinleştirmek gibi bir görev var öpümüzde. Bir fabrikanın sorunları üzerinden de, fabrika teşhirleri çerçevesinde de, kendisini belli dar sorunlara indirgemeyen etkin bir iktisadi teşhir örgütlemek gibi bir görev var. Önümüzde işin diğer cephesinde, sendikasız bir işyerinde sendikal örgütlenmeyi gerçekleştirmek gibi bir sorun varsa, bu zaten doğal olarak ordaki çalışmada özel bir görev olarak öne çıkıyor. Ama bu, bizzat fabrika içinden yürütülecek çalışmanın daha pratik bir görev alanı. Yani yayın üzerinden bunu çok özel bir tarzda kendi içinde ele almak gerekli mi? Sizin yürüteceğiniz iktisadi teşhir veya toplam siyasal çalışma, aynı zamanda o fabrikada sendikal örgütlenme çalışmasını da besleyecektir.

Bir fabrika özgülünde iktisadi mücadeleye önderlik etmeye çalışmak, bu çerçevede araçlar devreye sokmak veya kullandığımız araçlarda buna yer vermek konusunda bir tartışma yok. Ama araç popüler siyasal bir eksenden tanımlandığı koşullarda, bunu somut politikanın somut aracı olarak çok özel bir tarzda tanımlamamız, çok parçalı bir çalışmayı getirecek.

Şöyle bir örnek veriyorum; bugün sendikal örgütlenme için sendikalar veya bir takım sendikalist gruplar insanlarını fabrikalara yerleştiriyorlar, bunlar özel bir araç kullanmaksızın sadece o alandaki deneyimlerin üzerinden, sendikal örgütlenme işini kısa sürede başarabiliyorlar. Biz burada belli bir zorlanma içindeyiz. Ama bu bizim sınıf çalışması, kitlesel çalışması, fabrika çalışması konusundaki genel güçlerimiz açısından yeniliğimizden, bunun adımlarını yeni atıyor olmaktan geliyor. Ben böyle fabrika özgülündeki sorunlar

üzerinden gündeme getirilecek bir bültenin ve bunun üzerinden yürütülecek propaganda ve ajitasyonun, bu süreci hızlandırmak açısından çok özel bir işlevi olmayacağına inanıyorum.

Ama sonuçta işin şöyle bir yanı var; bir fabrikadaki mücadelenin ihtiyaçları çerçevesinde ve bunu dışardan götürmek biçiminde değil, oranın öncü kesimleriyle, mücadeleci dinamikleriyle biz o fabrika çalışmasının kendi süreçleri üzerinden yakınlaşıp, birleşebildiğimiz ölçüde, bir takım araçlar kullanılabilir, bunlar fabrika bildirileri ya da özel sayılar olabilir örneğin.

Semih: Komisyonda, fabrika bültenleri ile ilgili tartışmada, popüler politik propaganda çerçevesinde bazı farklı görüşler var. Bir fabrika ya da işkolunun özgül sorunları üzerinden bir politika belirlemişsek, bülten hem bu çalışmayı kolaylaştıran bir araç olma işlevi görüyor, hem de özgül sorunları politik sorunlara bağlayabilme imkanına kavuşuyoruz. Ama eğer biz bültenleri popüler bir seslenme aracı olarak düşünürsek, o zaman her bir fabrika özelinde bülten çıkartmaya gerek yoktur. Bu durumda genel politik propagandayı popüler bir eksende kurup götürmek, merkezi bir bülten üzerinden seslenmek gerekir. Ben sorunu böyle anlıyorum...

Sistemli siyasal faaliyet ve kampanyalar

Nadir: Komisyon metnindeki siyasal faaliyeti örgütlemeye ilişkin formülasyon bence yanlış bir bakışaçısından kaynaklanıyor. Zira ısrarlı bir tarzda siyasal kampanyalar vurgusu var. Bu vurgu faaliyetimizin temposunu yükseltmek kaygısından ileri geliyor olabilir. Ama bizim önümüzdeki süreçte siyasal faaliyetimizi kampanyalara endeksleyemeyeceğimiz çok açık.

Bizim öncelikle kampanyalar meselesine açıklık getirmemiz gerekiyor. Kampanyalar her dönem ve her vesileyle başvurulacak bir yöntem değil. Kampanyada siz özel bir talebi öne çıkarırsınız, buna ilişkin belli hedefleriniz olur ve bu hedefler çerçevesinde yoğunlaştırılmış bir faaliyeti örgütlersiniz. O gün için bir öncelik, bir yoğunlaşma alanıdır ve başı-sonu bellidir. Hedeflerinize ulaştığınızda kampanyanızı bitirirsiniz.

Siyasal faaliyeti belli kampanyalar biçiminde tanımlamak, bence siyasal faaliyete istikrarsızlık kazandıran bir rol oynar. Bu nedenle sakıncalı bir tanımlamadır. Örneğin 1 Mayıs kampanyamız genelde ölçü olabilecek bir örnek olarak verilmemelidir. *“Sınıf hareketine siyasal müdahalede şimdi ulaştığımız olduğumuz düzey ve imkanlar üzerine siyasal taktik bir hat oluşturmak”* deniliyor, hemen ardından kampanya sözü geliyor ve *“bu doğrultuda değişik araçları yaratarak mevcut güçlerimizi politikalarımızı sınıfın geniş kesimlerine ulaştırma ve onları seferber etme amacına kilitlenerek sevkeden etkin siyasal kampanyalar örgütlemektir, -1 Mayıs örneğinde olduğu gibi-”* deniliyor. Siyasal faaliyeti bu tür kampanyalar biçiminde ele alma kaygısı faaliyetin temposunu artırmak, güçleri motive etmek, vb.’inden geliyor olabilir. Ancak bunun bir kongre metninde böyle formüle edilmemesi, kampanyaların siyasal faaliyetlerimizde yerli yerine oturtulması gerekiyor. Kampanyaların da her vesileyle açılmayacağı, bunların ancak özel vesilelerle belli dönemlerde örgütlenebileceği net bir biçimde ifade edilmesi gerekiyor.

Örneğin, bir ay sonra asgari ücret belirlenecek, bu çerçevede yoğunlaşmış bir kampanya örgütleyebilirsiniz. Asgari ücret konusunda hem işçi sınıfı, hem de diğer emekçi kesimlerde duyarlılık yaratmak, onların eylemini örgütlemek, hükümet üzerinde bir basınç oluşturmak vb. amaçlarla yaparsınız bunu. Ya da örneğin bir kayıplar olayı vardır.

Bunu toplumun gündemine oturtmaya çalışırsınız, bunun üzerinden etkin ve yoğun bir faaliyet örgütlersiniz.

Ama genelde siyasal faaliyet böyle kampanyalar biçiminde ele alınamaz. Her bir taktik politika bir kampanya vesilesi değildir. Komisyon metnine dikkatli bakarsanız, taktik hattın geçtiği her pasajdan sonra kampanyalar sözü geçiyor. Bu kampanyaların da işlevini boşa çıkarıyor. Bizim parti süreci ile birlikte çubuğu bükeceğimiz esas alan, merkezi düzeyde yoğunlaştırılmış ve az-çok sistematik hale getirilmiş kampanyalar değil. Özel bir dönem için, örneğin parti tanıtımı ya da başka vesileyle kampanya örgütleyebiliriz. Ama bunun dışında çubuk bükmemiz gereken nokta, mahalli alanda örgütlenmiş kesintisiz ve etkili bir siyasal faaliyet olmak durumundadır.

Bunun bir yanı taktik politikanın özgünleştirilmesi, diğer yanı mahalli çalışmanın kesintisiz bir tarzda örgütlenmesidir. Parti faaliyeti açısından öncelik vereceğimiz nokta mahalli inisiyatiflerin etkin bir tarzda harekete geçirilmesidir. Metin yeniden kaleme alınırken, bence bu noktanın esas alınması gerekiyor. Merkezi tarzda örgütlenen kampanyaların kendine göre bir harekete geçirme dinamikmi vardır, ama bunlar belli zaman dilimleriyle sınırlıdır. Oysa parti günlük olarak kesintisiz süren bir faaliyeti örgütlemek zorundadır. Parti faaliyeti açısından çubuğun bu noktaya bükülmesi, dikkatlerin buraya yoğunlaştırılması gerekir.

Bir diğer nokta şu. Fabrika-sektör, fabrika-bölge çalışması bütünlüğü ya da fabrika-alan çalışması bizim için çok önemli. Bunun kendi pratik deneyimimizin eleştirisi ile birlikte ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü kendi pratiğimizde bu ilişkiyi kurmada yeterince başarılı olmadık. Fabrika çalışmasına işaret ettik, küçük-burjuva akımları eleştirdik, ama bu semt çalışmasını küçümseyen bir sonuca açtı. Oysa fabrika ve semt çalışması bütünlüklü bir alar

Soruna böyle bakamazsanız, verdiğiniz emeğin karşılığı hep sınırlı olur, çalışmanız fabrikanın kendi iç zemininde boğulur. Bu noktaya özel bir tazda dikkat çekilmesi gerekiyor.

Sorunun bir başka yanı şu. Biz bugüne kadar belli ihtiyaçlardan hareketle semtlerde kazandığımız her gücü fabrikaya yöneltmeye çalıştık. Bunun anlaşılır nedenleri vardı. Ama fabrika çalışmasına uyum sağlayamayan bir takım insanları da bu nedenlerle kaybettik. Gelinek yerde bu çok zorunlu değil. Biz böyle insanları mutlaka fabrikaya sokma ve örgüt çalışını haline getirme yoluna gitmemeliyiz. Bu özel insanlar için gözetilen bir politika olabilir. Bunun ötesinde, mahalli önderlikler, yığınlara dönük sistematik propaganda-ajitasyonu ve siyasal teşhir araçlarını taşıyan güçler olarak böyle güçleri daha değişik bir tarzda değerlendirebilirler.

Çalışmanın eksenini ve bültenler sorunu

Cihan: Öncelikle fabrika çalışması-semt çalışması üzerine bir çift söz. Biz sınıf eksenli bir politik çalışma yürütüyoruz, sorunun gözden kaçırılmaması gereken en temel noktası budur. Çalışmanın eksenini ile toplam kapsamı iki ayrı şeydir. Biz sınırlı güçlere sahip yeni bir hareketken bile, sınıf çalışmasının yanısıra gençlik ve kamu çalışmaları yürütebildik.

Sınıf çalışmasının salt fabrika çalışmasına indirgenmesi, bir darlığı anlatır ve kendi içinde ekonomizmi de besler. Toplum üzerinde politika yapan ve ezilen sınıfların öncüsü olmak konumundaki bir partinin çalışmasını fabrika içinde dar bir alana sıkıştırması düşünülebilir mi? Fabrika çalışması bir ağırlık merkezini, bir eksenini anlatıyor. Bir toplam hiçbir zaman onun ekseninden ibaret değildir. Sınıf bizim çalışma eksenimizdir, hepsi bu kadar. Ama biri, fabrika eksenini tutup,

bunu semtini bile unutturacak bir noktaya vardırıyorsa, bu sadece bir kavrayış darlığını gösterir. Yığınların karşısına etkili bir şekilde çıkmaya hazırlandığımız yeni dönemde, bu türden darlıkların aşılması ayrı bir önem taşıyor. Sanıldığı kadar önemsiz bir sorun değil bu.

Bültenlere gelince. Bunları hiç de tek boyutlu ve biçimli olarak tanımlamak zorunda değiliz. Bültenler popüler propaganda-ajitasyon araçlarımızdır. İktisadi propaganda-ajitasyon mu ağırlık taşır, genel propaganda-ajitasyon mu ağırlık taşır; bir fabrikanın kendisi mi, bölgesi mi önem taşır, yoksa daha genel planda bölgesel bir bülten mi olur? Bunlar tümüyle somut ihtiyaçlar çerçevesinde ilgili parti örgütlerinin değerlendirmesinin ürünü olarak saptanmalıdır. Neye göre bunları tek boyutlu tanımlama ihtiyacı duyuyoruz ki? Bazı fabrikalarda fabrika bülteni çıkarmak ihtiyacı da duyabiliriz. Mutlu Akü grevi sırasında bir Mutlu Akü bülteni çıkardık örneğin. Niye bunu biçim ve işlev zenginliği içerisinde düşünmüyoruz ki?

Peki tüm bültenlerin temeldeki ortak yanı ne olacak diyeceksiniz? Popülerlik olacak elbette. Bültenler bizim için popüler propaganda-ajitasyon araçlarıdır. Genel ve alana ilişkin özgül gerçekleri işçi yığınlarına popüler dil ve biçim içerisinde götüreceğiz, bültenler bunun aracıdır.

İsmlendirmede ve kullanımda bültenler son derece esnek biçimlerdir. Daha geniş çevreleri toparlamanın, grup kimliğine karşı duyarlı işçileri daha esnek yollarla bir araya getirmenin aracı da oluyor bunlar, bu açıdan yararlarına da işaret edildi. Bunları bu zenginliği içerisinde kavrayalım. Kamu çalışanları koca bir sektör. Kamu çalışanları hareketi içerisinde bugün genelleşerek öne çıkan bir takım sorunlar var. Bu sorunları kesen popüler bir bülten orada bugün bir işlev görüyor. Sektörlere göre bölmek ihtiyaç haline gelebilir. Daha ilerde üç bin kişi çalıştıran bir hastanede

biz önemli bir kuvvet oluruz, buraya kendi özgülü üzerinden seslenen bir bülten ihtiyaç olabilir.

Ben diyorum ki, somut bir değerlendirme sorunu olarak, yerel örgütlerimiz kendilerine en uygun düşen aracın ne olduğunu iyi bir değerlendirmeyele saptamak zorundadırlar. Biz en uygun araç fabrika bültenidir, ya da bölge bültenidir, ya da sendika bültenidir, diye bir kalıba niye sokalım ki? Somut durumlar daha kendine özgü araçları ve biçimleri ihtiyaç haline getirebilir ve işlevli kılabilir. Bu tümüyle somut bir değerlendirme sorunudur. Biz bir süre bölge bülteni çıkarırız, bir süre sonra bir işkolunda özel bir ağırlık kazanırız, tutar onu sektör bültenine çeviririz ya da tam tersi olur.

Bu duruma göre değişebilir. Fakat bülten farklılığını mutlaka popüler araç olarak göstermek zorunda. Onaltı sayfalık bülten olmaz. En fazla sekiz sayfa, hatta tercihen dört sayfa olmalı. İşçiler aldığında rahatlıkla okuyabilmeli. Ama söylenecek çok şey var diyorsanız, daha sık söyleyin. İki ayda bir çıkan bir bültenin işçilere söyleyeceği ne olabilir ki? Bence iki ayda bir söyleyeceğinizi on beş günde bir söyleyin, dört sayfa üzerinden söyleyin. Yaşamı hep sıcaklığı içerisinde yakalayın, daha sık seslenin ki temponuz da artsın. İki ayda kapsamlı bir bülten hazırlayıp verdiğinizde ne oluyor? İki ayda işçi onu unutacak, iki ay sonra yeniden çıkmış diyecek.

Popülerlik vurgusu yeterince açıklayıcıdır. Bir merkez yayın organı ya da bir politik yayın organını götürüp sıradan işçi kitlelerine okutamazsınız, kolay olmuyor bu. Ama kendi sorunları üzerinden, konuları isabetli seçilmiş, vurguları akıllıca yapılmış, biçimi uygun, dili uygun yayınları işçiler alıyorlar. Dört sayfalık bir bülteni dağıtırsınız, işçiler onu kolayca alır, kolayca okur ve aynı kolaylıkla anlar. Bültenle hem popüler seslenme imkanı, hem de geniş

kesimlere bu esnek biçim içinde kolayca ulaşma imkanı buluyorsunuz. Siz gazete satmaya gittiğinizde dört tane satmayı büyük bir başarı sayarsınız, ama bülteni üçyüz kişilik fabrikaya götürür, örneğin yüz tane dağıtırsınız.

Böyle kavrayalım bültenleri. Mesela tekstil bülteninin bu kadar geciktirilmesinin ne gereği var? 16 sayfalık geciktirilmiş bültenler niye çıkarıyoruz ki biz? Sık sık dört sayfalık özel sayı biçiminde çıkaralım, bildiri gibi dağıtalım. Böylece sık sık ve zamanında söylersiniz, birinde bir konuyu öne çıkarırsınız, diğerinde ötekini. Zaten işçiler herşeyi bir anda alamıyorlar, her konuyu bir arada bütünlüklü görmiyorlar, o kadar uzun yazıları okumak da istemiyorlar. İşçilerin okuma heveslerini kırmamalıyız.

Ama bizim sendikal çalışmamız gelişir, bir sendikal yayının ihtiyacı duyarız ya da sendikal bir hareket geliştirme imkanları yakalarız, yayın organının buradaki işlevselliğini saptarız, tutar bir sendikal yayını gündeme sokarız. Bültenler bu tür araçlar değil. Kitlelere daha kolay, daha esnek, daha yumuşak seslenme araçlarıdır bunlar. Böyle olduğu koşullarda, yayın organlarının yerine ikame edilmesi tehlikesi de ortadan kalkar. Gerek içerik, gerek dağıtım açısından...

Son olarak şunu söylemek istiyorum. Genel planda kongrenin bültenleri tek tek değerlendirmeye tabi tutması gerekmiyor. Genel çerçeve üzerinden söylenecekler söylensin. Bunu aşan bir tartışma kongre platformu için çok gerekli değil. Bunlar nihayet özgül çalışmanın araçlarıdır, özgül çalışmanın toplamı içinde bir yere oturtulur.

Birileri bülten diye tutup bir tür yerel siyasal yayın organı çıkarırlarsa, buna tabi ki müdahale edilir. Siz yerel yayın organı deneyeceğinize, merkezi yayın organlarımızda ortaya konulan temel gerçekleri ve politikaları alın, kitlelerin somut durumunu ve ihtiyaçlarını gözeterek özgüleştirin, bültenleri de bu çerçevede işlevli araçlar olarak kullanın, de-

nilir. Ötesinde, somut uygulamada bir sorun varsa, bu ayrıca söylenir. Neticede bu il çalışmasında düzeltilmesi gereken bir sorundur. Biz kullanım tarzında ya da içeriğinde belirgin bir sapma görürsek, bunu zaten ifade ederiz. Sınıf hareketinin bugünkü düzeyinde fabrika bültenlerinin çok gerekli olmadığını da söylediklerime ekleyeyim.

Kongre değerlendirmeleri

Sınıf çalışmasının yeni dönem yönelimleri

Sınıf çalışmamızın temel öncelikleri ve sorunları

Semih: Komisyon raporu sınıf çalışmasının temel sorunlarını belli başlıklar altında toparlıyor. Ben de buna uygun düşen özet bir sunuş yapacağım. Sınıf hareketinin güncel durumu ve sorunları daha önceki oturumlarda yeterince konuşulmuş bulunuyor. Bu nedenle bu bölümü atlıyorum, sunuşu ikinci bölümden başlayarak yapacağım.

İkinci bölümün başlığı, “*Sınıf çalışmasına taktik yaklaşımımız*”. Komisyon olarak rapor üzerine son kez konuştuk ve bu başlığı “*Sınıf çalışmasında 3. Konferans sonrası süreçlerimiz ve önümüzdeki dönemin öncelikli görev alanları*” olarak değiştirmenin daha doğru olacağına karar verdik. Zira 3. Konferans’ta ifade edilmiş olan temel görev alanlarımız üzerinden, geçmiş sürecin değerlendirmesini ve

yapılan belirlemelere uygun olarak önümüzdeki dönemin görevlerini ortaya koyan bir bölüm bu.

Bu bölüm, kitle hareketinin gelişme seyri için önden kesin olarak öngörülemeyeceği belirlemesiyle başlıyor. İkinci maddede; partinin politik-örgütsel etki alanını genişletmek ve yükselecek bir kitle hareketine hazırlık yapmak şu anki taktik yönelimimizin temel bir unsuru olmalıdır, deniliyor. Bu, bir taraftan örgütsel etki alanımızı genişletmek çerçevesinde bir hazırlık olarak, diğer taraftan ise kitle hareketini geliştirmenin dinamiklerini zorlamak, bunları açığa çıkartmak, bunun bir öznesi olabilmek şeklinde anlaşılabilir. Kuşkusuz bu taktik yönelim stratejik önceliklerimizin gözetilmesi çerçevesinde olmak zorunda.

3. Konferansta belirlenen üç temel çalışma alanı var. Birincisi, temel stratejik fabrikalar, ikincisi hareketli sektörler, üçüncüsü ise tek tek yerel direnişlerdi. Biz de bu belirlemeye uygun bir bölümlenme yaptık.

Temel stratejik fabrikalar konusu kongre ön hazırlık oturumlarında yeterince tartışıldı. Son metal işçilerinin eylemliliği ile bu alanın taşıdığı özel önem bir kez daha açıkça görüldü. Bunlar kapitalizmin can damarı, aynı zamanda işçi sınıfının ve kendini bulacak bir işçi sınıfı hareketinin omurgasını oluşturan fabrikalar. Bunlar Arçelik'tir, Beko'dur, harekete geçen Tofaş'tır, Renault'dur, bu tür büyük stratejik önemdeki kuruluşlardır. Buralara yönelik çalışmanın her dönem öncelikli olarak gözetilmesi gerekiyor.

3. Konferans'ta bu alana yönelik çalışma temel alınmalıdır belirlemesi yapılmasına karşın, sonraki süreçte çeşitli nedenlerle yetersiz kaldığımız bir alan bu. Bu fabrikalara işçi alımında uygulanan kriterler ve dışardan müdahalede yaşanan zorluklar, bu yetersizlikte önemli bir rol oynadı. Daha çok ikinci derecede önemli yerlere yönelebildik. Komisyon metninde, önümüzdeki dönemde buralara yönelik

çalışmaya ağırlık vermek gerektiği bir kez daha vurgulanıyor.

Bu birinci kategori çerçevesinde kamu işletmelerine yapılan bir vurgumuz var. Kamu işçileri, '80 sonrası süreçte, öncesine göre daha hareketli bir tablo çizdiler. Özellikle '87-91 döneminde sınıf hareketinin yükselişinde önemli bir rol oynadılar. Özelleştirmelerin başlaması, özel sektördeki birçok fabrikaya göre öncüsünün henüz biçilmemiş olması, buralara yönelik saldırıların süreklileşmiş olması vb. nedenlerle, bu kesime yönelik ilginin sürdürülmesi, içeriden çalışma olanaklarının bulunmadığı koşullarda dışardan müdahalenin zorlanması gerektiği vurgulanıyor.

Tekstil, belediye gibi görece hareketli sektörler, ikinci kategoriye oluşturuyor. Bunlar stratejik önemde çalışma alanları olmamakla birlikte, hareketlilikten yararlanarak sınıf içerisinde güç olmak, belli bir deneyim kazanmak vb. nedenlerle yöneldiğimiz alanlar oldu. Metinde, bu çerçevedeki yönelişin sürdürülmesi gerektiği vurgulanıyor. Biz bu alana yönelik çalışmada belli güçler topladık, fabrikalara ilişkin politikalar oluşturma ve propaganda-ajitasyon konusunda deneyimler elde ettik. Bunlardan da yararlanarak önümüzdeki dönemde sistematik bir faaliyet yürütmemiz gerekiyor.

Tekstil alanındaki sorunumuz şu: Bu sektörün dağınık ve şekilsiz yapısı bizim çalışmamıza da belli oranlarda yansdı. Sık sık işten çıkarmalar, iş bırakmalar, fabrika değiştirmeler yaşıyor. Bu tür fabrika ve atölyelerde geçici, ani parlayan ve kısa dönemde sönen hareketlilikler oluyor. Siz fabrikaya yönelik belli politikaları daha doğru dürüst oluşturmadan, istikrarlı bir çalışma gerçekleştirme olanağına kavuşmadan, gelişen süreçlerin dışında kalabiliyorsunuz. Bu nedenle bu alanda da stratejik öneme sahip olan belli fabrikalara yönelik çalışmaya ağırlık vermek gerekiyor. Büyük, işçilerin nispeten daha uzun süreli çalıştığı fabrikalara, entegre tesislere ya da konfeksiyon olsa bile daha geniş bir

çeperi harekete geçirebilecek özellikleri taşıyan fabrikalara yönelmek gerekiyor. Bu tür yerleri belirlemeli, buralarda yoğunlaşmalı ve sektöre yönelik politikalar oluşturmak perspektifiyle hareket etmeliyiz.

Üçüncü bir alanı, mevzi direnişler oluşturuyor. '87-91 hareketliliğinin kırılmasından sonra uzun bir dönem boyunca sınıf hareketi kendisini mevzi direnişler biçiminde ortaya koydu. Mevzi direnişlere yaklaşım konusunda daha önceki oturumlarda belli açıklıklar oluşmuştu. Mevzi direnişlerin özelliklerini ve dinamiklerini doğru saptayabilmek ve bu çerçevede yönelmek üzerine bir tartışma yaptık ve belli bir takım sonuçlara ulaştık. Mevzi direnişlere yaygınlaşma gücü, sınıf hareketini temsil konumu, arkasından gelebilecek daha güçlü bir patlamanın öncü çıkışı olabilmek gibi özellikler üzerinden bakabilmek gerekiyor.

Mevzi direnişlere ilişkin bir başka sorun, direnişin özelliklerini ve somut durumunu değerlendirerek etkili bir müdahaleyi gerçekleştirebilmektir. Öncülerin yapısı, işçilerin özellikleri, sendikacıların tutumu, fabrikanın özelliği vb. birçok noktayı bir arada değerlendirerek, iyi düşünülmüş bir tür müdahale planı oluşturmak, bu çerçevede sistemli bir müdahaleyi gerçekleştirmek gerekiyor.

Mevzi direnişler üzerinden bir başka nokta, mevzi direnişlere yönelik müdahalenin toplam sınıf hareketine yönelik müdahalenin bir aracı olarak kullanılabilmesidir. Stratejik önceliklerimizden sapmamak koşuluyla, önemli bir işletme olmasa da, politik bir kuvvet olarak ortaya çıkma ya da farklı imkanları değerlendirme çerçevesinde mevzi direnişleri değerlendirebilmeliyiz. Brandi direnişi örnek olarak verilmişti; siz bu direnişe belli bir başarıyla yönelerek, Brandi üzerinden DiSK'in Ankara yürüyüşünü değerlendirerek, sınıfın geneline yönelik müdahale olanağına da ulaşabilirsiniz. Bu çerçevede metinde, belli somut durumlarda mev-

zi direnişlere farklı olanakları değerlendirme çerçevesinde yaklaşılması gerektiği dile getiriliyor.

Bu bölümün ardından, "*Zorlanma ve görev alanlarımız*" bölümü var. Bu bölümde merkezi politikalar, yerel politikalar ve fabrika politikalarının önemine ilişkin bir vurgu var. Bunların doğru belirlenmesi, birbiriyle ilişkilerinin doğru kurulması ve bunun belli somutluklara ulaşmasına ilişkin bir vurgu bu. Yöneldeğimiz fabrikaların özgünlükleri üzerinden belirlenmiş somut politikalarımızın olabilmesi gerekiyor. Bu, sendikasız bir fabrikaya sendika getirmek çerçevesinde dar politikalar değil, öncelikleri gözeten, politik, örgütsel hedeflere göre oluşturulmuş bir müdahale planı demektir.

Zorlanma ve görev alanlarının başında öncelikle sistemli bir siyasal sınıf çalışmasının oturtulması, bunun bölge örgütlerinden başlayarak yaratılması, temel sorun alanı olarak konuluyor. Bunun örgüt tartışmasına giren bir yönü de var.

Gençlik çalışmasının bölge çalışmalarının bir alanı olarak görülmesi ve gençlik çalışması ile sınıf çalışması arasındaki ilişkinin doğru kurulabilmesi sorunu, ele alınan bir başka nokta. Biz gençlik çalışmasını bölge çalışmasının bir parçası olarak değerlendirebildiğimiz oranda, sınıf çalışması ile gençlik çalışması arasındaki ilişkiyi doğru bir tarzda kurabiliriz. Bu iki alandaki çalışma içiçe geçebilen özellikler gösteriyor.

Önümüzdeki dönemin temel sorun alanlarından bir diğeri, açık alandan sürdürülen sınıf çalışmasında partinin genel düzeyine ulaşabilmeyi başarabilmektir. Paralel yüklenme, her iki alandaki çalışmanın belli fabrikalara ve bölgelere yönelik paralel şekilde gerçekteştirilmesi vurgulanıyor burada.

Fabrika, bölge ve sendika düzeyinde politikalarımızın bütünlüğü, üzerinde durulan bir başka sorun alanı. Fabrikaya yönelik politikamızla o bölge ve sendikalara yönelik politikamız belirlenmeli ve uyumlu, birbirini besleyen tarzda

gerçekleştirilmelidir. Fabrika içerisinde derinleşen bir çalışma, o bölge ya da sektöre yönelik genel bir çalışma ile güçlendirilebilir. Tersinden, bölgeye ya da sektöre yönelik çalışma da, fabrikalardaki çalışmanın derinleşmesi, kökleşmesi temelinde olgunlaştırılabilir. Bu ikisi birbirinden koparıldığında, fabrikada derinleşme de, sektör-bölge çalışmasında genişleme de gerçekleşemez.

Sınıf çalışmasında kadro sorunları, temel sorun alanlarımızdan bir diğeri. Bu alanda belli ölçülerde mesafe kaydettik. Ama bu hala da asgari ölçüde çözülebilmüş bir sorun değil. Emekçi yığınlarla sosyal yaşam birliği, legal çalışmadan yararlanma vb. gibi alanlarda zayıflığımız var. Doğal öncü işçilerden yeterince beslenememenin güçlüklerini yaşıyoruz.

Son iki bölüm, MYO, PYO ve bültenlerin kullanımı ve bunların ilişkileri üzerine. Bu sorun kongremizin yayınlar gündeminde genel çerçevesiyle tartışıldı. MYO ve PYO esas itibariyle kadrolara ve sınıf öncülerine, bültenler ise sınıfın kitlesine yönelik olan ve birbirlerini tamamlayan araçlardır. Burada sınıf çalışması çerçevesinde bültenlere ilişkin vurgulayabileceğimiz bir nokta şudur: Bültenler, her yerelde; fabrikalara ve sektörlerle yönelik çalışmamızda somut politik çalışmanın ihtiyaçlarını karşılayabileceğimiz, yaygın olarak kullanabileceğimiz, belirlenmiş politikalarımızı popüler tarzda sınıf kitlelerine taşıyabileceğimiz araçlardır.

Sendikal hareket ve sendikal politika ise, sınıf çalışmamızda temel önemde bir başka sorun. Zira sınıf hareketi bugün ağırlıklı olarak kendisini sendikal hareket üzerinden ifade ediyor. Bu farklı ülkelerde, farklı dönemlerde farklı biçimlerde olabilir. Ama Türkiye’de sınıf hareketinin bugünkü gelişmişlik düzeyinde bu bugün için böyle.

Türkiye’de özellikle son 10-15 yıllık süreçte sendika bürokrasisinin adeta bir parti gibi işlev gördüğünü, sınıf bilincinin gelişmesini engellemede ve sınıf kitlelerini de-

netlemede oldukça önemli bir rol oynadığını söylüyoruz. Değişik ülkelerde sınıfı dizginlemekte bir takım başka araçlar (reformist partiler gibi) kullanılabilir. Ama Türkiye’de bu işi esas olarak sendika bürokrasisi üstlenmiş durumda. Bu nedenle sendika bürokrasisine karşı mücadele sınıf mücadelesinin gelişebilmesi açısından büyük bir önem taşıyor. Kurulu burjuva düzenine karşı devrimci mücadelede, sendika bürokrasisini de temel bir hedef haline getirmek gerekiyor.

Metinde, sendika bürokrasisine karşı mücadelede temel olarak taban dinamizmini ele almamız gerektiği vurgulanıyor. Sendika bürokratlarına karşı taban dinamizmini harekete geçirebilmek için; işyeri temsilcilerini ve sendika yönetimlerini denetleyecek işyeri komitelerinin sendika tarafından tanınması, işyeri temsilcilerinin seçimle belirlenmesi, sendika yöneticilerinin maaşlarının ortalama işçinin maaşının üzerinde olmaması, toplu sözleşmelerin onaydan geçerek imzalanması gibi birçok madde var. Bunlar daha da genişletilebilir ve güçlendirilebilir.

Sendikalara yaklaşımda politika olarak, her işkolunda birleşik tek sınıf sendikasını genel planda savunuyoruz. Fakat bunun anlamı, bugünkü sendikaların ne pahasına olursa olsun birleşmesini talep etmek olmayacaktır. Birleşik tek devrimci sınıf sendikası altında işçi sınıfının toplanması çağrısını yapacağız ve bu sorunu, devrimci sınıf mücadelesinin seyrini, başarılı ve ihtiyaçları ile ilişkilendireceğiz.

Bugün işçiler bir sendikadan başka bir sendikaya geçmek istediklerinde dahi önlerine bir yığın engel çıkıyor. Bu Türk-Metal’den kopma sürecinde de görüldü. Türk-Metal’in gerici faşist yapısından tutun da, Birleşik-Metal’in icazetçi, uzlaşmacı, giderek hainleşen yapısına, yasal engellere, sermayenin buna karşı geliştirdiği önlemlere kadar, bir sürü sorun alanı var burada. Bu çerçevede, sendika seçimi önündeki

engellerin ortadan kaldırılması üzerine bir politika oluşturulabilir. Referandum sendika değiştirmek isteyen işçileri harekete geçirmek için kullanılacak bir araç. Yine yetki barajı sorunu, sendikaların birbirlerine karşı yaptıkları itirazlar, sendikalara üyelik ve istifa için getirilen önlemler var. Bunların her birisi sendika bürokrasisine karşı taban dinamizmini geliştirmek, sendikal demokrasiyi kurup güçlendirmek için kullanılabilir.

Bir başka önemli sorun, sendikal alanda varolan farklı anlayışlara yaklaşımdır. Genel bir sendika bürokrasisi tanımlıyoruz. Ama bu, hem belli birleşenlerden, alt unsurlardan oluşuyor. Dahası bugün sendika bürokrasisi içinde bile farklı sendikal anlayışlar var. Bu farklılıkları değerlendirme, somut politikalar belirleme gibi bir sorunumuz var. Merkezi düzeyde sendikal bürokrasiye ilişkin bir değerlendirmeye girmedik, bu zaten biliniyor. Faşist-gerici sendikal anlayışları bu çerçevede bir yana bırakıyorum. Biz daha çok bunun dışında kalan, genel planda sol eğilimli ya da bu iddiayı taşıyan sendikal anlayışların hangi yaklaşımlara sahip oldukları üzerinde durduk.

Birincisi, CHP ve İP'in sendikal çizgisidir. Bu daha çok "çağdaş sendikacılık" olarak ortaya çıkıyor. İP'te biraz daha farklı bir görünüme sahip, ama temelde önemli bir farklılığı yok.

ÖDP'nin sendikal anlayışı, daha çok DİSK ve eski Maden-İş kökenli işçiler, sendikacılar, temsilciler üzerinden ifadesini buluyor. Bu, uzlaşmacı, pragmatist, ilkesiz, dolaylı yollardan tabandan gelen basıncı püskürtmeye çalışan bir sendikal kimlik. Bu kimliğin en önemli yönü "çağdaş sendikacılık" çizgisine en yakın ve karşılıklı geçirgenliğin en sık olduğu olmasıdır.

EMEP çizgisindeki sendikacıların anlayışı bir ölçüde ÖDP'ye benziyor, ama yine de kendine özgü iki yönü var.

Bunlardan birincisi, tekstil çalışmasında ortaya çıkan örneğiyle, burjuva sendikacılığa tabi olan, mücadeleci konumdan uzak düşen tutumlar. İkincisi ise, Tümtis örneğinde olduğu gibi, düzen içi ama mücadeleci bir çizgi. Kuşkusuz bu farklılaşmada taban dinamikleri önemli bir rol oynuyor. Tümtis ileri taban dinamiği nedeniyle biraz daha mücadeleci bir özellik taşıyor. Oysa tekstilde burjuva sendikacılığa yakın özellikler gösteriyorlar. Ama sonuçta bunları, kendi gelişim süreçleri içerisinde ve sınıf-kitle hareketinin gelişim seyrine bağlı olarak ortaya çıkan yeni durumlara göre yeniden değerlendirmek, bu çerçevede katılmış, belirginleşmiş özellikler olarak düşünmemek gerekir.

Bunların dışında bir de devrimci eğilimli sendikal anlayışlar ve arayışlar var. Bunların her birinin belli özgünlükler taşıdığını, kendi içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade ettik. Tuzla Deri-İş, Genel-İş, Liman-İş vb.'ne ilişkin daha somut yaklaşımlar geliştirmeliyiz. Devrimci eğilimli sendikal anlayışlarla diğer anlayışlar arasında belli ayrımlar koyup, yedekleme imkanlarının daha fazla olduğunu düşünmeli, ittifaklar sorununda daha farklı bir yaklaşım göstermeliyiz.

En son olarak ittifaklar sorunu var. Sendikal mücadelede önümüzdeki dönemde karşımıza sıkça çıkacak bir sorun bu. Herşeyden önce somut duruma göre bir değerlendirme yapmak gerektiği açık. Artı yaklaşımımızda, bayraklarımızı karıştırmadan politikalarımızı işçi kitesine aktarabilmek, ittifaklara ilkesel bir tutum ve sendikal demokrasi çerçevesinde yaklaşmak gerekiyor. Komisyon metninde bu konuya ilişkin olarak yer alan ifade yanlış anlaşılabilir. Sendikal demokrasi çerçevesinde oluşturulacak ilkeler ekserinde ittifaklar yapılabilir deniliyor. Sendikal demokrasiyi vazgeçilmez bir ilke olarak düşünmek, bunun dışında mücadele çizgisinin üzerinden somut olarak değerlendirmek, biçiminde ifade edilmesi daha uygun olur.

Temmuz: Ben kısaca iki noktayı ifade edeceğim. Birincisi, zorlanma ve görev alanlarımıza ilişkin olarak, illegal araç ve yöntemlerin kullanılmasında, 3. Konferans sonrası süreçte ortaya çıkan zorlanma ve zayıflamadır. Sadece illegal araç, yol ve yöntemlerin kullanılmasında değil, genel politik faaliyette de belli bir zorlanma var. Bununla birleşen tarzda illegal araçların kullanımında belli bir zayıflama ve zorlanma sözkonusu. Aynı dönemde açık alan üzerinden propaganda-ajitasyon kapasitemiz gelişmiş olsa da, örgüt çalışmasının böyle bir sorun alanı var. Önümüzdeki süreçte aşılması gereken sorunlardan biridir bu.

İkincisi ise şu: Semt gençlik güçleri, yerel örgüt çalışmasının sınıf çalışması dışındaki alanlardan beslenmesinin önemli bir kaynağı. Bölge çalışması bütünlüğünün bu boyutunun bir madde olarak yer alması gerekir metinde. Yoldaş sunuşunda buna, bölge çalışmalarının gençlik çalışmasına ilişkin boyutu çerçevesinde girdi zaten. Gereksiz bir tartışmaya yol açmaması açısından şu söylenebilir. Muhakkak ki, gençlik çalışmasını örgütlemek, gençlik güçlerimizin görev ve sorumluluğudur. Ama, gençlik çalışmamız salt öğrenci çalışması olmayacaksa eğer (kaldı ki, öğrenci gençlik çalışması ile liseli gençlik çalışması semtlerde kesişiyor), bölge örgütlerimiz gerek semt gençliği, işçi gençlik, marjinal gençlik kesimleri, gerekse liseli gençlik açısından ilerde komsomolda merkezileşecek gençlik çalışmasının ilk dayanak noktalarını oluşturmak durumundadırlar.

Çalışma alanlarının seçiminde esneklik

Cemal: Hareketimiz başından itibaren stratejik önemdeki fabrikalarda örgütlenmeyi, bu zeminde hücreleşmeyi temel hedef olarak ele aldı.

Stratejik önemdeki fabrikalara yönelik sistemli bir faa-

liyet bu fabrikalara girip girememeye çok bağlantılı. İçerden çalışma yürütebilmek için bu fabrikalara girmek büyük bir sorun oldu bizim için. Ama biz bugün bu sorunu fabrikalara girip girememeye üzerinden tartışmamalıyız. Eğer stratejik fabrikaları hedef alacaksak, bu esas olarak fabrikaların tüm özelliklerini, nasıl örgütlenmesi gerektiğini önümüze çekmek ve ısrarlı bir tarzda yönelmekle ilgili bir sorun.

Ama bizim başka bir sorunumuz var. Somutta şöyle bir durum var: Stratejik önemdeki fabrikalarda bir sendikal mücadele geleneği var. İşçi sınıfının diğer kesimlerine göre ücretler ve sosyal haklar konusunda daha iyi bir düzeye sahipler. Bu nedenle sınıf hareketinin durgun olduğu süreçlerde buralarda durum çok daha geri bir düzeyde seyrediyor. Fakat bizim nicel gelişmeye de ihtiyacımız var. Bunu bugün için salt stratejik önemdeki fabrikalar üzerinden bir çalışmayla başarmak çok kolay değil. Bunu şu nedenle söylüyorum. Tekstil, belediye, petro-kimya ve metalin orta ölçekli fabrikalarında hareketlilik her zaman bir biçimde gündeme geliyor. Bu, sendikalaşma, ücret sorunu, fabrikanın kendi dar sorunları vb. üzerinden olabiliyor. Buralar bizim için biraz da kadro kaynağıdır. Eldeki dar kadro imkanları üzerinden stratejik önemdeki fabrikalara yönelik çalışmayla eğer kadro devşiremiyorsanız, bu çalışmayı boşa çıkararak değil, ama bununla birlikte orta ölçekli tekstil, belediye, petro-kimya ve metaldeki çalışmalara da ağırlık verilmesi gerekiyor.

Özellikle metal ve petro-kimyadaki orta ölçekli fabrikaların hareketliliğinin, oturmuş bir sınıf kültüründen çok. kent yoksulları dediğimiz kesimlerden gelen işçilerin yoksulluğa, sefalete tepkilerinden kaynaklandığını düşünüyorum. Özellikle Tıbset'te ve Reslan'da yaşananlar üzerinden baktığımızda, bu böyle.

KİT'ler, demir-çelik fabrikaları, petro-kimya ve diğerleri

üzerine ise kısaca şunlar söylenebilir. Buralarda öncüler şüphesiz tekstildeki gibi sirkülasyona uğramıyorlar. Ama bu biçimde işçilerde de yaş sorunu önemli. Yaşlı bir kuşağın varlığı, uzun dönem birlikte çalışmanın getirdiği bir avantaj gibi görünse de, bu dezavantaja da dönüştürebiliyor. Çünkü emekliliğini bekleme, artık fabrikadan kurtulma vb., KİT'lerde hareketi daraltıp durağanlaştıran bir sonuç yaratıyor.

Komisyon adına sunuş yapan yoldaş mevzi direnişlere değindi. Mevzi direnişlere sadece o işletmenin üretimden gelen gücü ya da sınıf üzerinde ne etki yaratacağı üzerinden bakmamalıyız. Önemsiz bir işletme de olabilir, ama biz bu işletme üzerinden gerçekten o çalışmayı sınıf hareketinin geneline yayabilmek için gerekli çabayı sergileyebiliyor muyuz, sorun budur. Reslan 50-60 kişinin çalıştığı küçük, fabrika konumuna bile giremeyecek bir yer. Ama sizin buradaki çalışmayı bölgedeki çalışmayı genişletebilmek için bir olanak haline getirebilme şansınız var. Onun için, hangi sektörde, hangi biçimde olursa olsun, mevzi direnişlere önem verebilmek gerekiyor. Ama kendi içinde amaçlaştırmadan, onu kendi içerisinde sendikalaştırma çabası vb. olarak değil, sınıf hareketinin gelişmesi, bizim sınıf çalışmamızın güçlenmesi açısından adım atabilmenin araçları haline getirmek zorundayız.

Ayrıca sendika bürokrasisine karşı mücadele sorununun biraz daha tartışılması gerekiyor bence. Metinde sendikal bürokrasiye karşı mücadele çerçevesinde çeşitli tanımlamalar var. Sendika yönetimlerini denetleyecek işyeri komitelerinin tanınması, sendika yöneticisinin maaşının ortalama işçi maaşının üstünde olmaması, toplu sözleşmelerin işyeri komitelerinin ve işçilerin onayından geçmeden imzalanmaması vb. gibi. İşyeri komitelerinin tanınması, sınıf hareketinin kendi meşruiyetiyle ilgili bir sorundur, sendikanın tanıyıp tanınamamasıyla değil. Sendikal bürokrasinin panzehiri taban

hareketidir. Taban hareketinin örgütlenebilmesidir. Zira taban hareketinin üzerinden yükselmeyen kurumsallaşmalar daha çok biçimsel kalıyor. Bu komiteleri önermek doğrudur, ama bu komitelerin nasıl hayata geçeceği asıl önemli olan. İşçiler bunu hayata geçirme noktasında ciddi zorlanmalar yaşayabiliyor. İşçilerin her şeyden önce yaptıkları işi bilince çıkaramamaları sözkonusu.

Ayrıca sendika yönetimlerine ya da temsilciliklere öncü işçilerin getirilmesi, bugün için fazla bir anlam ifade edemeyebiliyor. Sendika yönetimine gelen 15 yıllık bir işçi hemen işçi tulumunu unutabiliyor. Çok kısa zamanda bürokratik yapılanmanın ve mekanizmanın bir parçası haline gelebiliyor. Bu daha çok onu denetleyecek, üzerinde basınç yaratacak bir taban inisiyatifinin olmamasıyla ilgili bir sorun. İşyeri komiteleri de taban inisiyatifinin, ordaki hareketliliğin üzerine oturamadığı ölçüde, biçimsel ve bürokratik bir yapıya dönüşebiliyor. Bir de işyeri komitelerinin sendikalar karşısında bağımsız davranabilmesi sorunu var. Mevzi direnişlerde oluşturulan komiteler, genellikle, sendika yönetiminden bağımsız inisiyatifle çalışan komiteler olamıyorlar. Bu biraz da sınıf hareketinin gelişmişlik düzeyiyle ilgili bir problem. Bunları ayrıca tartışmak gerekiyor.

Metinde açık çalışmada bizim illegal çalışmadaki düzeyimizin tutturulamaması üzerine bir vurgu var. Bunun nedenleri üzerine tartışmak gerekiyor. Özellikle küçük-burjuva kökenli kadrolar üzerinden sınıf çalışmasında yaşanan sorunlar sözkonusu ve biz bu sorunları uzun süre yaşayacağız. Zira bu bir nesnellik; sadece öznel müdahaleyle ortadan kaldırılacak bir süreç değil. Sınıf tabanına oturamadığımız, sınıf içerisinden kadrolaşamadığımız sürece, bu bizim temel sorunumuz olmaya devam edecek.

Komisyon metninde eksik olan bir nokta da şu. İşçi sınıfına yönelik özelleştirme, taşeronlaştırma, esnek üretim gibi

çok temelli saldırılar var. Bu konuda taktik politikalarımızın somut olarak tartışılması gerekiyor, bu yapılmamış.

Arif: Temel önemde stratejik fabrikaları hedef alan çalışmanın zorlukları konusuna değinmek istiyorum. Bu tür fabrikalara girmek, orada faaliyet yürütmek, gerçekten başlı başına bir sorun. Ama uzun soluklu ele alınabilirse, zorlukların aşılabileceğini düşünüyorum.

İleri tekniğin kullanıldığı bu tür sektörlerde kalifiye işçiye ihtiyaç duyuluyor. İşçinin oradaki teknolojiyle bütünleşmesi gerekiyor. Bu alanda eğitilmiş, deneyimli işçiler buraya girebiliyor. Mesleki eğitim veren liseler bu tür alanlara sürekli eleman sağlıyor. Bu nedenle de bizim bu tür liselere yönelik özel bir politikamızın olması gerekiyor. Uzun vadeli ve ısrarlı bir tarzda mesleki okullara yüklenilirse, stratejik birimlere yönelik faaliyette önemli imkanlar yakalanabilir. Bu yapılmadığı sürece biz bu alanlara girmekte zorlanacağız.

Celil: Ben taktik politika açısından bugün bir avantaja dönüşecek bir iki noktaya değinmek istiyorum. Özelleştirmeye karşı mücadelenin yeni dönemde ivme kazanacağını gösteren veriler var. Mafyanın özelleştirmeye müdahalesi, yağmalamanın bu kadar bariz biçimde ortaya çıkması, yeni dönemde sınıfa yönelik çalışmada önemli olanaklar sunmaktadır. Bugün burjuva partiler bile özelleştirmeye ilişkin geriye dönük olarak soruşturma açılmasından söz edebiliyorlar. Özelleştirme yağmasının politik faaliyet açısından sunduğu olanakları iyi bir biçimde değerlendirmemiz gerekiyor. Birincisi bu.

İkincisi, stratejik sektörlerde dönük çalışma. 3. Konferans'ta bunun altı özel bir tarzda çizilmiştir. Temel sektörlerde yönelik çalışmadaki zayıflığımızın içeride insanımızın olmaması vb. nedenlerle açıklanması, yerel örgütlerin soruna biraz teknik-pratik yaklaşmasının, olayı böyle kavramasının bir ifadesidir. Bunun altının net bir şekilde çizilmesi, vurgunun bu yön-

de yapılması gerekiyor.

Bir başka nokta daha var. Tekstil son ekonomik krizden en çok etkilenen sektördür. Bizim uzun dönemdir biraz merkezkaç eğilimler taşıyan, bulduğumuz belli olanaklarla birlikte ardından sürüklendiğimiz bir tekstil çalışmamız var. Krizle birlikte bu sektörlerdeki hareketlilik bizim dikkatimizi dağıtma, merkezkaç eğilimleri besleme riski taşıyor. Oysa biz, metinde de vurgulandığı gibi, tekstilde temel entegre birimlere, daha köklü işletmelere, daha ısrarlı bir tarzda yönelmek durumundayız.

Semih: Stratejik fabrikalara yönelik çalışmamızda “zorlanma” üzerinden ifade edilenler, sanki biz işe girmede zorluk yaşadık, bu nedenle çalışma yapamadık gibi anlaşıldı. Aslında söylenmek istenen bu değil. Stratejik fabrikalara yönelik çalışmanın içerden faaliyetle sınırlı olamayacağı açıktır. İşe girememe zorlanmanın sadece bir boyutudur. Bunun dışında, bizim çalışmamızın kapsamı ve genel politik faaliyetteki zorlanmalarımız düşünüldüğünde, sözünü ettiğimiz daralma ve zorlanma anlaşılabilir.

Ben stratejik önemde fabrikalara yönelik çalışmada sadece nesnel nedenlerden dolayı zayıf kaldığımızı düşünmüyorum. İlgiden kaynaklı sorunlar var. Cemal yoldaş konuşmasında, daha hareketli tekstil, metal, petro-kimya fabrikaları var, buralara ağırlık verilmesi gerekir, buralar bizim kadro kaynağımızı oluşturabilir vb. dedi. Biz orta ölçekli birkaç fabrikada direniş geliştirebilirsek, bu bizim için iyi bir itilim olur vb. türünden düşünceler de var. Bunlar kendi içinde elbette doğru ve yerinde düşünceler. Ama bu, bütünsel bir çalışmanın zayıflığı koşullarında, stratejik önemdeki fabrikalara yönelik ilgiyi zayıflatabiliyor ve sorun bu temelde ortaya çıkıyor. Bizim vurgumuz, önümüzdeki dönemde bu alana dönük ilginin yoğunlaştırılması, bunun net bir şekilde önplana çıkartılması çerçevesinde.

Orta ölçekli işletmelerde çalışma

Bahtiyar: Stratejik önemdeki birimlere yönelmeyi hep vurguluyoruz, ama sorunun farklı boyutlarını görmemiz gerekiyor. Sınıfın öncüsü '91 sonrası süreçte büyük bir kıyım uğradı. Biz kendi güçlerimiz üzerinden ikincil planda sanayi işletmelerine yönelmek durumunda kaldık. Bu komisyon metninde de az-çok vurgulanmış. Stratejik işletmelerde içerden çalışma yürütülemediği sürece gerçekten elin-kolun bağlı kalıyor. Çünkü orada kendiliğinden hareketin öncü kesimi diyebileceğimiz bir işçi kuşağı yok. Bunun olmadığı yerde süreci başlatmak, süreklileştirmek ayrıca zor.

Aslında sendikal bir arayış var, buna birçok bölgede rastlanıyor. Tekstil sektöründe de, orta ölçekli işletmelerde de böyle. Bir taraftan sendikasızlaştırma saldırısı var, ama diğer taraftan da sendikalaşma çalışması üzerinden bir takım hareketlilikler yaşanıyor. Bugün olduğu kadarıyla oluşan öncü, bu hareketlilik içinde oluşan bir öncü. Temel stratejik fabrikalardaki durumu çok iyi bilmiyorum. Ama oradaki işçi tipine çok benzemeyen bir işçi kesimiyle karşılaşıyoruz bu alanlarda.

Parsat'ta bir deneyim yaşıyoruz, ama Parsat'ta içerden bir müdahale yapmadığımız durumda, aynı süreci yaşayamamız mümkün olmazdı bence. Beybi'de bir süreç yaşıyoruz, ama içerde olmasaydık, o süreci başlatmamız çok güç olurdu. Elbette sendikalaşma çalışmalarının kendiliğinden başladığı yerler de var, ama bu tür girişimler çoğunlukla sonuca varmıyor.

Biz metinde mevziler kazanmak üzerinden vurgu yapıyoruz. Bu mevziler sadece stratejik birimlerde güç olmak çerçevesinde görülmemeli bence. Biz bugün sendikal alanı, işyeri temsilcilikleri vb. üzerinden çok kullanamıyoruz. Bir süredir buna özel bir vurgu yapıyoruz, bunu gözetiyoruz.

Bu bir yönüyle, kökleşen bir çalışmanın, hücreleşmenin bir güvencesidir. Bunu sağlamamızın yolu ise, bugün, ancak içerden bir çalışmayla gerçekleşebiliyor.

Temel stratejik sektörlere ilişkin sorunumuz, hiç de içerden çalışmanın imkanı olmadığı için ilgi gösteremiyoruz vb.'yle sınırlı değil. Sorunun bizim nesnellüğimizden kaynaklı bir yönü de var. Bu alanda politika yapabilecek güçlerimizi başka bir alanda yetiştirmeye çalışıyoruz biz. Bu alanlara dönük politikamızı ancak dışardan seslenme ile götürebiliriz. Dışarıdan seslenme ise fabrikaların özgünlüklerini gözetmek zorunda. Bunu gözetmediğiniz bir durumda, genel propaganda-ajitasyon* faaliyetiyle onlara pek bir şey anlatamıyorsunuz. Genel politik faaliyetin temel işletmelerin özgül sorunlarıyla birleşmesi, özgül sorunlarından giderek bir siyasal müdahalenin yapılması gerekiyor. Biz bunu yapamamış olduk bugüne kadar.

Bu açıdan bizim bir dönem daha şu gerçeklik üzerinden hareket etmemiz gerekiyor: Niteliğimizi nicelikle ve yeni bir düzeyde nitelikle birleştiremediğimiz ölçüde, bu alanlarda gerçekten sınırlı kalmak durumundayız. Gençlik çalışmasından beslenmekte zorlanıyoruz. Birçok yoldaşımız fabrikalarda çalışıyor. Her bölge organında birer profesyonel çalışacak kişi ayırmışız. Bunun dışındaki insanlar fabrikalarda çalışıyorlar. Zaman oluyor, haftanın yedi günü, bütün gününü fabrikaya harcamak zorunda kalıyor yoldaşlarımız. Bunun getirdiği bir takım sınırlılıklar var. Semtlerle sınıf çalışması arasındaki bağı düşünsel planda kurabiliyoruz, ama bunu pratik anlamda gerçekleştiremiyoruz. Bunun gerisinde de bir yönüyle güç sınırlılığı yatıyor.

Benim, bir süre daha orta ölçekli ve ikincil önemdeki sanayi işletmelerini temel alalım vurgum bundan kaynaklanıyor. Biz bu süreçte ancak buralardan kadrolaşabiliriz. Çünkü, bu tür yerlerde sendikal hareketlilik içinde öncü-

leşme sürecini yaşayan, dönüştürülebilecek güçler çıkıyor. Biz birkaç yerde yaşadığımız deneyimlerde, bir yönünü eksik bıraktığımız için, çıkan güçlerden yararlanamadık. Öncü kimliğe sahip olmayan insanların, sendikal platformun dışına çıkamasalar da, doğal öncü kimliğe ulaşmaları süreci yaşandı. Biz buralara yönelik bütünlüklü bir politik müdahale yapabilmiş olsaydık (oraların özgünlükleri üzerinden olsun, genel ideolojik-politik müdahale anlamında olsun), bu insanlar aslında kadrolaşma potansiyellerine de sahiptiler. Bu yüzden orta ölçekli işletmelerde içerden çalışmayı bir dönem daha gözetmemiz gerekiyor.

Cemal: Benim söylediklerim, stratejik önemdeki fabrikalarla orta ölçekli işletmelerdeki çalışamayı karşı karşıya getirmek anlamına gelmiyor. Stratejik önemdeki fabrikalarda çalışmak temeldir, bunu her halükarda yapmak zorundayız; ama pratik ihtiyaçlarımız çerçevesinde, orta ölçekli işletmelerdeki çalışmayı da buna bağlayabilmemiz gerekiyor, dedim. Bu stratejik fabrikalara yönelik çalışma vurgusunu zayıflatmıyor. Bizim stratejik fabrikaları hedef aldığımız evreler de oldu. Ama buralardaki ilişkileri kısa vadede geliştiremeyebiliyoruz. Orta ve küçük ölçekli işletmelerde ise, çalışmanın sonuçlarını almak nispeten daha kolay.

Hareketli sektörlerin sunduğu olanaklar

Tuna: Hareketimiz 3. Konferans'ta stratejik sektörler, hareketli alanlar, mevzi direnişler gibi bir bölmeleme yapmıştır. O dönemki örgütsel güçlerin sınıf çalışması alanından gelmediğini biliyoruz. Son yıllar bizim için, sınıf dışı bir örgütün dönüşüm süreci geçirdiği bir ara dönemdi. Şimdi bir kongre platformundayız ve 3. Konferans sonrası süreci değerlendirmek zorundayız. Ama, o dönemin imkanları,

güçlükleri, kadro yapısındaki dönüşüm sorunları ve politika yapıdaki zayıflıklarıyla beraber düşünüldüğünde, önümüzdeki iki-üç yıla ilişkin değerlendirmeler farklı bir zemine oturacaktır.

Bizim bugün geldiğimiz yer, mevcut güçlerin darlığından bağımsız olarak, politik planda bir düzeyin ifadesidir. Devrimin bizimle temsil edildiğini belli bir güvenle söyleyebiliyoruz. Bu politik arka plana güvenerek, stratejik alanlarla orta ölçekli yerler arasında, hem politik hem örgütsel planda giderek daha güçlü bir ilişkinin kurulabileceğini, bunların birbirini besleyebileceği bir yere doğru gittiğimizi görmeliyiz.

Orta ölçekli yerler mi önemli stratejik yerler mi, içeriye güç sokabilecek miyiz vb. sorunlar bir yana, ben önümüzdeki süreçte daha geniş olanaklara sahip olduğumuzu düşünüyorum. Yoldaşlar özelleştirme üzerine örnek verdi. Önümüzde bir metal sektörü örneği var. Biz bu sektöre yönelik çalışmaya İstanbul'un bir bölgesinde orta ölçekli fabrikalarla başladık. Bülten faaliyeti üzerinden biraz daha organize oldu. Kalıcılaşmasa da metal işçileri platformunun adımları atıldı vb. Bu bizim '97'de ulaştığımız örgütsel düzeydir.

Bir veya birkaç birimden başlayan çalışmanın doğallığında bir sektör çalışması haline geldiğini biliyoruz. Sınıf hareketinin toplamındaki eğilimler dikkate alınırca, işkolu temelinde çalışmanın bir karşılığı var. Sendikal arayış konfeksiyon alanıyla sınırlı değil, Türk-Metal'in büyük fabrikalarında bilinen süreç yaşandı. Biz P fabrikasındaki işyeri temsilciliğini değiştirmedeki öncülüğümüze dayanarak bölgedeki metal öncülerini üzerinde bir platform toplamayı zorlayacak bir düzeye gelebiliyorsak eğer, ülke çapındaki faaliyetimizi politikasıyla, araçlarıyla benzer biçimde zorlayabilseydik, bugün Türk-Metal'deki süreci daha değişik

karşılatabilirdik. Bu ona önderlik edip etmemek düzeyinde anlaşılmalıdır. Önemli olan bu tür yerlere böyle hareketlilikler, sendika değiştirmeler, arayışlar, tartışmalar vesilesiyle girebilmektir.

Orta ölçekli işletmeler üzerinden politika saptayabilen, buna ilişkin araçlarını somutlayan bir parti, kendi faaliyetini farklı alanlara yaymanın imkanlarını da bulur. Dar fabrika zeminli eylemler bile, bugünkü sınıf hareketinin geri düzeyinde bize değişik olanaklar sağlar.

Bugün sınıf hareketi içerisinde tuttuğu yerden bağımsız olarak, sendikal yapının toplam zayıflığı içerisinde, İŞSP'nin kendine göre bir etkinliği var. İŞSP bir SSK kurultayı düzenliyor. Biz ister metal sektöründeki sendikal arayış, ister SSK'nın özelleştirilmesi, isterse bir fabrikadaki sağlık sorunlarıyla ilgili çalışma üzerinden, faaliyet yürüttüğümüz birimlerden kurultaya bir hazırlıkla gelebilmek durumundayız. Sosyal-reformizmle yer yer belli gerginlikler, karşı karşıya kalış üzerinden o alana ilgimiz zayıflayabiliyor. Bu yüzden belli olanakları kaçırabiliyoruz.

Taşrada özelleştirme üzerine büyük bir hareketlilik var. Biz bugün enerji işkolundaki işletmelere insan sokamayız. Ama metropollerde buna rağmen yapacağımız işler vardır. Bu hareketlilik, metropollerdeki faaliyetimizi özelleştirme üzerinden politikleştirmek ve yaygınlaştırmak için bir imkan olarak kullanılabilir. Ve metropollerde böyle bir gücü tuttuğunuz ölçüde, Yatağan vb.'inde bir biçimde yankı bulursunuz veya metal işkolu üzerinden iş yaptığınızda, bu, bize Tofaş'a, Renault'a ulaşma imkanı sağlar. Alt kademe sendikacılar üzerinde basınç oluşturabileceğiniz, yedekleyebileceğiniz olanaklara ulaşırsınız.

Bizim birim-merkez arasındaki ilişkiyi birbirini besleyen tarzda kurabilmekle ilgili bir sorunumuz var. Yeni dönemde bunu başarmanın olanaklarına daha geniş ölçekte sahip

olacağız.

Tekstil alanındaki faaliyetimiz daha organize, belli fabrikalar içerisinde daha kökleşmiş olabilirdi. Biz Beybi'de işyeri temsilciliğini tutabilir, bazı işçileri kazanabilirdik de. Ama bunlar tekstildeki genel dağınık ortamı kaldıracak bir tablo olmazdı. Ama biz bugün İstanbul'da tekstilin öncü işçileri karşısında bir tarafız, bu önemli. Bugün kaybettiğimiz bir işçiyi altı ay sonra başka bir fabrikada buluyoruz. Örgütlü bir biçimde yayılabiliyor, giderek daha derinleşebiliyor muyuz? Önemli olan bu. Tartışma bu çerçevede daha somut yapılmalı.

İŞSP, Gebze, Bursa Sendikalar Birliği gibi platformların daha etkin kullanımını özel olarak vurgulamalıyız. Bu sadece sendika bürokrasisine karşı mücadelede İŞSP içinde güç olunmasıyla bağlantılı değil. Bugün biz EMEP'in çalışmasında Tümtis'i farklılaştırıyorsak, bunun nedeni savaş olduğunda 500 kişiyi İŞSP üzerinden sokağa çıkarabilmesi vb. ile ilgili. Bu tür platformları kullanmayı başarabilmeliyiz. Çalışmamızın başarı kriterlerinden biri de buralarda bir güç, bir politik taraf olabilmek olmalı.

Bir diğer sorun şu. '95 sonrasında, mevzi direnişlerdeki gerilemeye paralel olarak, yer yer dayanışmacı konumuna düşebildik. Oysa bizim Makina Kalıp gibi direnişler üzerinden politika yapabilmemiz, dayanışmadan önderliğe geçişin sorunları üzerine yoğunlaşmamız gerekiyor. Sözkonusu mevzi direniş neyin üzerinden harekete geçmişse, o sorun üzerinden sektörüne ve bölgesine yönelik özel bir çalışma yürütebilmeliyiz. Makina Kalıp sözkonusu olduğunda, esnek çalışmaya sorunu üzerinden metal işkolundaki TİS sürecine güçlü bir tarzda vurmaya çalışmalıyız. Kuşkusuz bizim öznal çabamızla herşey bir anda değişmeyecek, ama bu bizi politika yapma alanında başka bir noktaya getirecek.

Sınıf çalışması alanında görevler

Sınıf çalışması pratik çalışmamızın ana eksenidir

Cihan: Ben sınıf çalışmamızın pratik sorunlarına fazla girmeyeceğim. Yoldaşlar bu konular üzerinde gereğince durdular. Ön tartışmalarda da bu sorunlar üzerinde fazlasıyla duruldu ve önemli açıklıklar sağlandı. Komisyonun metnine ilişkin olarak, daha çok da sistematığı üzerine dile getireceğim birkaç nokta var.

Birincisi; bence metinde sınıf çalışmamızın neden pratik çalışmamızın ana eksenini oluşturduğu ve oluşturması gerektiği üzerine bir giriş bölümünün yer alması gerekiyor.

İşçi sınıfı devrimin öncüsü ve sosyalizmin biricik temsilcisidir. O modern burjuva toplumunun tek tutarlı devrimci sınıfıdır. Bu temel teorik gerçekler, işçi sınıfını eksen alan politik-pratik çalışmamızın da teorik ve stratejik gerekçeleridir. Bilindiği gibi programımız bu temel önemde bilimsel

ve tarihsel gerçeğe özel bir tarzda yer vermiştir.

Öte yandan, bugünün Türkiye'sinde, bugünkü siyasal ortamda mücadeleyi sürükleyebilecek, kitle hareketine bir güç ve ivme, devrimci siyasal mücadeleye ise yeni bir soluk kazandırabilecek tek gerçek toplumsal güç işçi sınıfıdır; bu ise onu eksen alan bugünkü pratik çalışmamızın taktik gerekçedir.

Dahası ise şudur: Biz bir sınıf partisiyiz; sınıf çalışması, partimizin çalışmasının her zaman ana eksenidir, ögle olmak zorundadır. Bu çalışmayla biz, ilkin, kendi asli toplumsal-sınıfsal tabanımıza ulaşmak, işçileri örgütlemek ve bu maddi-sınıfsal zemine oturmak istiyoruz. İkinci olarak, bu temel üzerinde kendi örgütsel tabanımızı, partimizin temel örgütsel birimlerini yaratmak istiyoruz. Partimiz fabrika hücreleri üzerinde yükselmeli diyen stratejik vurgumuz anlamını bu tür bir çalışma içinde bulacaktır. Ve son olarak, kadrosal bileşimiyle de proleter bir parti yaratmak istediğimize göre, böyle bir çalışma içerisinde bu temel önemde hedefimize ulaşmak, partimizin saflarını işçi sınıfının en iyi, mücadelede en tutarlı ve kararlı ögeleriyle beslemek istiyoruz.

Metne, bu temel stratejik siyasal nedenler ile partinin güncel pratik-örgütsel ihtiyaçlarını birlikte vurgulayan bir giriş koymak gerekir. Bu sınıf çalışmamızın teorik-stratejik ve taktik-pratik gerekçelendirilmesi olmalı, böyle anlaşılmalı.

Komisyon metnine ilişkin olarak altını çizmek istediğim ilk nokta bu.

Sınıf içindeki burjuva-oportünist akımlara karşı mücadele

İkincisi; siyasal akımlardan sadece sendikal çerçevede sözetmek yerine, sınıf içerisinde sosyalizm dışı siyasal akımlara karşı mücadele diye özel bir bölüm yapmalıyız. Bu çok

temelli bir sorun. Sendikal mücadele alanında bu akımların yansımaları ve bunlara karşı mücadele de bunun bir parçası olarak ele alınmalı. Zira bu daha özel bir alan. Partinin sınıfı devrimcileştirmek çabasıyla sınıf içerisindeki oportünist akımlara karşı mücadelesi her zaman içiçedir ve temel önemdedir. Dikkat ederseniz, biz daha yıllar öncesinden sorunu “*Sınıf Hareketinin Engelleri*” türünden başlıklar altında ortaya koyduk, bu soruna özel vurgular yaptık, bu alandaki akımlara karşı sistematik bir mücadele yürütme perspektifiyle hareket ettik.

Bu mücadele dışardan bakanlara bünyesinden koptuğumuz belli bir siyasal akıma karşı mücadelenin basit bir uzantısı olarak görüldü, oysa bununla bir alakası yoktu. Biz başka akımlardan da kopmuştuk, ama onlara karşı hiç de böyle bir yönelişimiz sözkonusu değildi. Biz sözkonusu siyasal akımı köklü bir kopuş ve ayrışmayla yıllar öncesinden terketmiştik, ama yıllar sonra sınıf çalışmasında yeniden onunla karşı karşıya kaldık. Bu akım yeni dönemde, kendi eski çizgisini ve toplumsal tabanını terkederek, yeni dönemde sınıf zeminine geçmeye çalışan, bunu da liberal işçi politikacılığıyla birleştiren bir akımdı. Biz bu çerçevede bir durum değerlendirmesi yaptık, bundan belli sonuçlar çıkardık. Ve bu farklılaşmaya karşı sonraki evrede, tam da sınıf hareketinin, sınıf çalışmasının sorunları çerçevesinde sistematik bir mücadele yürüttük. Sonuçta belli bir siyasal ve pratik başarı da elde ettik.

Sınıf içerisindeki oportünist akımlara karşı mücadele metnin son bölümü olmalı bence. Liberal demokrat akım sanıldığı gibi EMEP’le sınırlı değil, ÖDP de neo-liberal bir akım olarak sınıf içinde bugün belli bir yer tutuyor. Yanısıra sınıf zeminine geçme eğilimleri gösterdikleri ölçüde ideolojik zaafı daha belirgin biçimde açığa çıkan popülist akımlara karşı da vermemiz gereken bir mücadele var. Bu

mücadelenin kapsamı ve sorunları kuşkusuz ilkinden daha farklıdır.

Bunun dışında, bir yoldaş sınıf çalışmasının uluslararası boyutlarına değindi, bu bence de metne eklenmeli, temel bir düşünce olarak bir yerde formüle edilmeli. Aynı şekilde sınıf içindeki çalışmanın kırsal-tarımsal uzantısına da vurgu yapılabilirdi. Uygun koşulların ve olanakların olduğu yerlerde tarım proletaryasına yönelik çalışmanın gündeme alınması gerektiği metinde ifade edilmeli. Kırsal çalışma üzerine bir gündemimiz var, orada bunu ayrıca tartışırız; ama bu sorun çok önemli ve doğal olarak da öncelikle tarım işçileri üzerinden gündeme gelmeli. Tarım işçileri ise sınıfın organik bir parçası, onun kırsal uzantısı. Dolayısıyla bu sorun bu gündemde, sınıf çalışmamızın bir boyutu olarak ortaya konulmalı.

Legal ve yarı-legal araç, biçim ve yöntemlerin daha etkin kullanımı

Sınıf çalışmamızın en çok zorlandığı alanlardan biri, bu çalışmayı kolaylaştıracak ve ilerletecek araçlar, yöntemler, platformlar konusunda yeterince yaratıcı olamamaktır, bunları pratik çalışmada yeterince zenginleştirememektir. Her zaman vurguladığımız bir nokta var; biz sınıf çalışmasında legal ve yarı-legal araç, biçim ve yöntemleri etkin bir biçimde kullanamıyoruz. Bu soruna bir biçimde değinilmeli, taşıdığı özel önem gözönünde bulundurulmalıdır. Mesele hiç de 3. Konferans sonrasında illegal araç ve yöntemlerin kullanılmasındaki zayıflamadan ibaret değil. Biz legal ve yarı-legal araç ve yöntemleri kullanmakta da başarılı değiliz, ki bu bence daha da önemli. Bu açıdan çalışmada temel bir zayıflık var. Ben, illegal biçimlerin önemi kadar legal, yarı-legal daha esnek biçimlerin, sınıfın daha geniş kesimlerini

kucaklayacak biçimlerin, araçların, yöntemlerin, platformların üzerinde önemle durulması gerektiğini düşünüyorum.

Bu çerçevede, 1 Mayıs öncesi işçi platformları ve bültenler deneyimi, kuşkusuz birer ilk deneyim örnekleri olarak, gereğince önemsenmelidir. Bültenlere çok daha özel bir rol yüklenmeli. Biz ön tartışmalarda, temel yayınlarımızda bir zayıflamaya yol açtığı için ve elbette bunun hiç de böyle olmak zorunda olmadığını vurgulamak amacıyla, bültenlere eleştirel atıflarda bulunduk. Ama bu onların taşıdığı özel önemi zayıflatmamalı. Bültenler çalışmamıza yeni bir soluk kazandırdı, bu çok açık, bunun tartışılacak bir yanı yok. Bültenleri zayıflatmak bir yana, daha etkin ve işlevsel bir biçimde kullanmak ve bunu bülten tarzına uygun örgütsel biçimlerle birleştirmek gibi bir görev ve sorumluluk var önümüzde.

Ben sınıf çalışmasında kullanılan bültenler ile genel bültenler sorununun fazla içiçe tartışılmasından yana değilim. Zira bu belli bir kafa karışıklığı nedeni olabiliyor. Her çalışmanın kendi ihtiyaçları çerçevesinde araçlar, yayınlar belli bir işlev ve anlam taşır. Gençlik içindeki çalışmada bülteni bir başka yere oturturuz, başka bir alandaki çalışmada başka bir yere. Bir kentteki, bir bölgedeki politik etkiyi özel olarak yoğunlaştırmak doğrultusunda, siz tutup yerel bülteni daha değişik bir biçimde de kullanabilirsiniz. Aynı şekilde, sınıf çalışmamızda, sınıf çalışmamızın bir boyutu ve bir aracı olarak bültenlerimiz nasıl bir somut işlev kazanıyorsa, bu çerçevede onu da bu kendine özgü işlev doğrultusunda kullanmayı başarabilmeliyiz.

Sınıf çalışması ve profesyonel dağıtım grupları

Profesyonel dağıtım grupları sorunu var, bu çok çok

önemli bir başka sorun. Önümüze temel stratejik birimlere nasıl yerleşeceğiz gibi bir sorun çıkıyor örneğin. Bu birimlere yönelik çalışmada insanlarımızın fabrikalara girip girememesinin ya da bu alandaki güçlüklerin kendi başına bir engel sayılmaması gerektiği belirtildi. Bunlar genel planda doğru kuşkusuz. Fakat tam da bu noktada, profesyonel dağıtım grupları özel bir önem kazanıyor.

Profesyonel dağıtım grupları çerçevesinde vurgulanması gereken şudur. Biz sınıfa yönelik olarak sistematik bir somut propaganda-ajitasyon faaliyeti yürütmek zorundayız. Fabrika çalışması, günlük pratik çalışma, bambaşka bir şeydir, bu bizim fabrika içinde her an süren bir faaliyetimizdir; yakaladığımız mevziler üzerinden fabrika içi bir çalışma olarak kesintisiz biçimde sürer. Ama bizim genel planda sınıfa hitabeden, sürekli ve sistemli bir politik faaliyetimizin de olması gerekir. Bu çerçevede profesyonel dağıtım grupları çok özel bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkar. Bu grupları nasıl kurar ve yaygınlaştırırız, nasıl geliştirir ve profesyonelleştiririz, bu üzerinde durulması gereken bir sorun. Bu alanda bazı deneyimlerimiz var, geçmişte yer yer başarısızlıkla sonuçlanan girişimlerimiz oldu. Buna özel bir tarzda kafa yormalyız. Artı, önümüzdeki dönemde gençlik çalışmasının imkanlarına, bu alandaki güçlere bu gözle de bakmalıyız. Geçmişte bu alandaki güçlerden yararlandığımız oldu.

Sanıyorum gençlik içerisinde çalışmaya atıf biraz bu ihtiyaçtan hareketle doğmuş, ama bence de bu biraz yanlış bir atıf olmuş. Benim de dikkatimi çekmişti, ama komisyonun kendisi bunu önden farkettiler ve düzelttiler. Buradaki sorun şudur; geçmişte gençlik bu açıdan gerçekten sınıf çalışmasına yedek güçler üreten bir çalışma alanıydı bizim için. Fakat biz bu alandaki çalışmanın sürekliliğini güvenceye alan bir dikkat göstermedik, sınıfa insan yöneltmek adı altında gençlik alanındaki mevzilerimizi anlamsız biçimde zayıflatmış.

Özellikle İstanbulda son bir kaç yılın gençlik çalışması bu açıdan tam bir zaafiyet ve başarısızlık örneği oldu. Biraz bu deneyime de yapılan bir vurgu bu. Bu konuda “*Gençlik Çalışmasının Güncel Sorunları*” başlıklı temel değerlendirmemiz, sanıyorum daha dengeli, daha dikkatli ve doğru bir perspektif sunuyor.

Ama gençlik çalışmasındaki güçlerden bu açıdan yararlanmamız gerektiği çok açık. Yanısıra, semt gençliğinden, sınıfa yönelik sistematik propaganda-ajitasyonun pratik taşıyıcıları, bu profesyonel dağıtım grupları içinde örgütlenecek unsurlar olarak, yararlanmasını başarabilmeliyiz. Semt gençliğinin de bu konuda iyi bir rezerv sunduğunu unutmamalıyız.

Parti etkin bir politik faaliyet yürütmek istiyorsa, Bah-tiyar yoldaşın işaret ettiği güçlük üzerinden söyleyeceğim, temel organlarımızda yer alan kadrolar eğer fabrikalarda kritik bir mevzi tutmuyorlarsa, onların profesyonel çalıştırılması bence de gerekli. Yeterli kadro rezervimiz olmadığı ölçüde, genelde sınıf ve toplum içinde etkin bir politik çalışma bakımından bunun daha özel bir önem taşıdığını düşünüyorum. Sınıfla fiziki temas kurmanın başka imkanlarını bulamadığımız için biz bu insanları doğrudan fabrikalara sokuyoruz. Ama bunların girebileceği fabrikalar bizim temel aldığımız fabrikalar değil, daha çok tekstil işletmeleri ve benzerleri oluyor. Buna ise hiç bir biçimde değmiyor, boşuna bir zaman ve enerji israfı oluyor bu. Bu anlamsız ve yarar-sız uygulamadan vazgeçmeliyiz.

Çok genelleştirmemekle, kesin bir kurala bağlamamakla birlikte, bizim yeni dönemde partinin etkin bir politik çalışması için parti komitelerindeki kadroların profesyonel çalıştırılması gibi bir tutumu bugün tercih etmemiz lazım. İnsanlarımızın gece-gündüz sınıfı örgütlemenin sorunlarıyla uğraşması lazım. Fabrika içi çalışma, bugünkü koşullarda ve bir çok durumda,

çok nankör bir çaba da olabiliyor. Lenin "*Ne Yapmalı*" da, fabrikadaki ileri işçilerin fabrikadan çıkarılarak profesyonel kadro olarak çalıştırılmasına özel bir tarzda vurgu yapıyor. Rusya'da sınıfla fiziki bağ, sınıfın içine yerleşme gibi sorunlar olmadığı için, bu konuda fazlasıyla mevziye, temele sahip olunduğu için, bunu yapmak kuşkusuz bize göre kıyas kabul etmez ölçüde daha kolaydı. Ama yine de bir şey anlatıyor Lenin'in bu vurgusu. Bu kadro kıtlığı ortamında biz, profesyonel çalışabilecek bir devrimcinin yer yer on-oniki saatini, haftasının altı gününü üretim alanına, fabrika içine kapatamayız.

Sınıf çalışması ve meslek liseleri

Endüstri meslek liseleri sorununa bir yoldaş değindi, bu da çok çok önemli. Bir yıl kadar önce, '97 yazında yapılan bir MK toplantısında, gençlik çalışması tartışılırken, bu mesele çok özel bir biçimde değerlendirilmişti. Nasıl gerici dinsel akım imam-hatip okullarını toplum düzeyinde bir etki alanı ve bir kadro kaynağı olarak kullanabiliyorsa, bu belki hoş bir benzetme değildi ama, meslek liseleri de komünist işçi hareketi için böyle bir rezerv olarak kullanılabilirmeli, denmişti o toplantıda. Bu çalışmaya gençlik çalışması kapsamında çok özel bir tarzda ağırlık verilmesi üzerine tespitler yapılmış, bazı somut kararlar alınmıştı. Bu tespitlerin anlam kazanabilmesinin ilk pratik gerekleri üzerine bazı belirlemeler vardı. Aradan bir seneye yakın bir süre geçti, fakat henüz pratik bir adım atılamadı bu alanda.

Sınıfın yalnızca kalifiye değil, aynı zamanda aydın kesimi yetişiyor meslek liselerinde. Ve bunlar, bu liseler oldukça da yaygın. Bu alana yönelik özel bir çalışma yürütürebilmeliyiz. Buradaki çalışma genel sınıf çalışmamızın bir uzantısı olarak kavranabilmelidir. Doğrudan sınıf çalışması

yürüten birimler meslek liselerindeki çalışmanın üzerinde dikkatle durmalı ve bunun pratik gerekleriyle yakından ilgilenmelidir. Sınıfın aydın, kalifiye ve genç kesimi bu liselerden yetişiyor. Bu üç özellik çok temel önemdedir ve sınıf çalışmamız bunu hesaba katarak, bunun gereklerini gözeterek yürütülmelidir.

Biz aslında çok erken bir tarihte meslek liselerinin önemini vurguladık. Geçen senenin Ağustos ayındaki MK toplantısını bir yana koyuyorum, ondan yıllar önce de bu meselenin önemi üzerinde yeterli açıklıkta durduk. Daha 1. Genel Konferans'ta bu sorun tartışıldı ve gençlik çalışmasına ilişkin metinde buna yer verildi. Gençlik gazetesinin yayınına başladığında, ilk başyazıda, gençlik içerisinde işçi gençlik, sınıf içerisinde genç işçiler- bunlar bizim önceliklerimizdir, bu temel bir çizgidir, denildi

Bütün tarihsel deneyimlere bakıyoruz, sınıfın diri kesimi her zaman onun genç kesimidir. Bütün devrim deneyimleri bunu gösteriyor. Sınıfın yaşlı kuşakları daima sınıf hareketinin hızını kesen, onun dinamizmini zayıflatan kesimler oluyor. Tarihçiler Bolşevikler'in en büyük avantajlarından birinin de sınıfın genç kesimleri içerisinde temel tutmuş olmaları olduğunu önemle belirtiyorlar. Bunun kritik ve hayati önemi, mücadelenin yükseliş evrelerinde ve özellikle de devrim dönemlerinde açıkça ortaya çıktı diyorlar.

Biz bu konuda daha baştan çok bilinçli bir tutum ve pratik yönelim içerisinde olmalıyız. Bu beraberinde, sınıf içerisinde çalışma yaparken sınıfın genç kesimlerini kucaklamada bazı ek sorunlar ve sorumluluklar yaratıyor. Sınıfın genç kesimini, gençlik özelliklerini gözeterek kucaklayan bir çalışma tarzını izleyebilmemiz gerekiyor. Bunu çok örneklemeyeceğim, çünkü vereceğim örnekler sorunu biraz daraltacaktır. Gençlik dinamizmini kucaklayabilmenin bütün gereklerini (kültürel ve sportif ilgi de dahil her bakım-

dan) gözetmeliyiz.

Bugün televizyonlardan Renault-Tofaş işçilerini seyreden bazı yoldaşlar şaşkınlıklarını belirtiyorlar. Bunların hepsi genç insanlar, Türkiye işçi sınıfı ne kadar gençmiş, demekten kendilerini alamıyorlar. Bu bir şeyi anlatıyor; buralara kalifiye elemanlar alınıyor ve bunlar da büyük ölçüde meslek liselerinden geliyor. Temel sanayi birimlerine kolayından girmek ve yerleşmek mi istiyoruz, o halde meslek liseleri çalışmasını çok çok önemseyelim.

Gençlik çalışmamızla sınıf çalışmasının kesiştiği ikinci bir alan bu. İlki profesyonel dağıtım grupları idi; öğrenci ve semt gençliği üzerinden, sınıfa seslenebilmenin yardımcı ve yedek güçlerini gençlikten devşirmek olarak karşımıza çıkıyordu. Endüstri meslek liseleri çalışması ise, sınıfın kalifiye genç kesimini daha baştan, kaynaktan örgütlemek sorunu olarak karşımıza çıkıyor. Bu da gençlik ve sınıf çalışmasının kesiştiği bir diğer alan.

Devrimci taban inisiyatifi, ittifaklar vb...

Bunun dışında, metindeki bazı tanımlara daha dikkatli bakmamız gerekecek. Gerçi metin henüz ciddi bir redaksiyondan geçmemiş, bu kuşkusuz yapılacaktır. Örneğin Cemal yoldaş, kendi başına taban inisiyatifine vurgu yapmanın yeterli olmadığını, taban inisiyatifini devrimci temelde kavramak gerektiğini söylüyor. Bu doğrudur ve metin bu açıdan daha açık tanımlara kavuşturulmalıdır. Komünist bir partinin taban dinamizmini harekete geçirebilmesi çabası, zaten onu devrimci bir temelde harekete geçirme çabasıdır, başka türlü düşünülemez. Ama bu, tanımlamalarımızda da açık bir biçimde yer almalıdır. '70'lerin devrimcileri bile, "İşçiler sendika yönetimine!" sloganının kendi başına bir şey ifa-

de etmediğini, sözkonusu olanın devrimci işçilerin sendika yönetimine gelmesi olduğunu söylüyorlar, hiç değilse şiarlar planında bunu gözetmek ihtiyacı duyabiliyorlardı. Dolayısıyla, taban dinamizmini harekete geçirmeyi, taban dinamizmini devrimci bir çizgide harekete geçirmek biçiminde formüle edebiliriz, etmeliyiz.

Aynı şekilde, sendikal demokrasi çerçevesinde oluşturulacak talepler ekseninde ittifaklara dönük tutum için, “sendikal demokrasi ve devrimci sınıf mücadelesi çizgisi izleme” ibaresinin eklenmesini öneriyorum. Zira sendikalar arasındaki basit çatışmalarda bile sendikal demokrasi üzerinden bir tepki ve talep ortaya konulabiliyor. Sosyal-demokrat, hatta gerici bir muhafelet bile, egemen sendika yönetimine karşı çoğu durumda “sendikal demokrasi” talebiyle ortaya çıkabiliyor, bunu savunabiliyor. Bu nedenle biz, sendikal demokrasi ve devrimci sınıf mücadelesi çizgisi diyebilmeliyiz. Ve gerçekten bu çerçevede olan ittifakları değerlendirebilmeliyiz. Bizim için sendikal demokrasi talebi, devrimci sınıf mücadelesi çizgisiyle kopmaz bir bütün oluşturmalıdır.

İçerik ve ifade yönünden bir başka tanıma değinmek istiyorum; “*Sınıf içerisinde mevzi tutmak, yükselecek bir işçi hareketine hazırlanmak...*” deniliyor metinde. Biz bunu, sınıf içerisinde mevzi tutmak, sınıfın devrimci eylemini geliştirmek için her türlü çabayı sarfetmek ve gelişecek işçi hareketine önderlik etmek için hazırlanmak olarak formüle edelim. Çünkü biz taktik çizginin sorunlarını, politik görevlerimizi tartışırken, pratik görevlerimiz içerisinde sınıfın eylemini geliştirmeyi kendimiz için temel bir görev saydık. Düne kadar sınıfla fiziki teması, fabrikalarla bir biçimde bağ kurmayı, onun içinde bir çalışma zemini yakalamayı öncelikli görev sayıyorduk. Bugün sınıfın her türden eylemini her yolla geliştirmeyi kendimiz için temel bir görev

olarak saptamak durumundayız. Bize mevzi kazandıracak olan da budur zaten.

Metinde bir takım sendikalar sayılıyor; ben Nakliyat-İş'in çıkarılmasını öneriyorum, zira anınaya değmeyen bir mezhep sendikası bu. Bu noktada Tümtis'le kıyaslamak mümkün değil. Ayrıca, bu akım devrimci bir akım mı, bu da çok tartışılır. Sekterlik herhalde devrimcilik demek değildir, kaldı ki fazlasıyla reformist konumda olduğu bilinen bir mezhep bu.

Temel sektörler meselesine yoldaşlar yeterince açıklık getirdiler. Bizim 1. Genel Konferans'ta tartıştığımız bir mesele, bir "alan dövme" kavramımız vardı 1. Konferans tartışmalarında. Bu, bir hareketin kendi örgütlü güçleriyle içinde bulunmadığı, bulunmakta zorlandığı fabrikaları, eğer bunlar kendisi için temel fabrikalar ise, dışardan dövme görevini, yani buraya yönelik sistematik bir propaganda-ajitasyon faaliyeti yürütmeyi ifade ediyordu.

Biz bunu o dönem belli fabrikalar üzerinden yaptık da. Örneğin Haliç'teki iki büyük tersaneye ısrarla yönelen bir faaliyet yürüttük ve bu bizi tersane işçilerinin gündemine soktu. Tersane işçileri tarafından tanınır hale geldik. Ayrıca bunu Tekel üzerinden yaptık, başka bazı temel fabrikalar üzerinden denedik. Bu tür bir çalışma bir biçimde sizi hedeflediğiniz fabrikalardaki işçilerin gündemine, ilgi alanına sokuyor. Artı, bu alanlara girmek sorunsa, bir dizi başka mevziyi, sendika şubelerinden işçilerin yerleşim alanlarından bir takım olanakları yakalamaya kadar, çok değişik kanalları bir arada zorladığınız zaman, bir biçimde belli bağlar yakalayabiliyorsunuz. Zamanında Tersane işçileriyle bunu yakalamıştık. Haliç Tersanesi'nin 30-40 kişilik geniş bir işçi komitesi vardı. O zaman bu faaliyeti yürüten komitemizin iki üyesi bizzat işçi komitesinin temsilcilerinin davetiyle gidip onların toplantılarına katılmak imkanı bile bulabilmişlerdi.

Çünkü yürüttüğümüz faaliyet bir sempati, bir yakınlık yaratıyordu. Bugün o çapta bir dışardan “alan dövme” faaliyeti yürütemeyebiliyoruz.

Bugün kuşkusuz farklı bir başarımız var. Geçmişle kıyaslanamaz bir mesafe aldık sınıf çalışmasında, artık sınıfın içindeyiz, fabrikalarda, fabrikaların içinde gündelik çalışma yürütüyoruz. Ama şimdi, eksik olan yanımızı giderebilmek açısından, bu deneyimi hatırlamanın tam zamanıdır. O zaman hiçbir fabrikayla doğru dürüst pratik bağımızın, çalışmamızın olmadığı bir durumda, biz dışardan yüklenme sayesinde belli temel birimlerin işçilerinin gündemine girmeyi başarabiliyorduk.

Bayram: İşçi hareketinin sorunlarını tartışırken, aynı şekilde işçi sınıfının bir parçası olan işsizleri de tartışmak gerekiyor. Bu alanda ciddi bir dinamizm var. Son yıllarda Avrupa’da gelişen işsizlik hareketi de bunu gösteriyor. Ülkemizde özelleştirmeye, yoğun tensikatlar, işçi sirkülasyonu ile bağlantılı olarak yoğun bir işsizlik var. İşsizlik sadece özelleştirme dalgasıyla da bağlantılı değil, kronik bir sorun. Dolayısıyla, işçi hareketinin sorunlarını ele alırken, işsizler hareketinin sorunları, bunların arasında bağlantının nasıl kurulacağı, nasıl somut bir taktik geliştirebileceğimiz vb. üzerinde de durmak gerekiyor.

Sendikal çalışma ve bağımsız sendika sorunu

Semih: Tartışmak istediğim bir sorun var. Bazı devrimci gruplar bağımsız sendikalar kuruyorlar, ki biz bunu ciddiye almıyoruz. Genel planda işçilerin tek bir devrimci sınıf sendikası altında birleşmesi perspektifimiz var. Sınıfın parçalanmasını engelleyecek tarzda politika belirlememiz gerektiği açık. Ancak, sınıf hareketinin dinamikleri bazen

kendiliğinden öyle biçimler alıyor ki, sendikal yapıyı parçalamak kendiliğinden bir basıncın ürünü olarak, bir sonuç olarak ortaya çıkıyor ve ilerici bir rol oynuyor.

Örneğin DİSK, Türk-İş'in gerici yapısı karşısında tabandan gelişen bir sınıf dinamiği, birkaç sendikanın ayrı bir çatı oluşturması şeklinde ortaya çıkıyor. Metal işçisinin son çıkışı örneğin; Türk-Metal gibi gerici bir sendika yapısına karşı işçiler Birleşik-Metal'e yöneldiler. Ama bu sendika da gidip aynı sözleşmeye imza attı. Eğer kendiliğinden gelişen bu hareketin öncülerinin bir araya toparlanabilmeleri olanaklı olabilseydi, böyle bir çıkışta ayrı bir metal işçileri sendikası da oluşabilirdi. Birleşik-Metal'e yönelmek, buradan bir basınç oluşturmak farklı bir şeydir, ama o dinamik üzerinden böyle bir temelde örgütlenmesine çalışmak daha farklıdır. Örneğin biz farklı işyerlerinden gelişen tepkilerin öncülerine ulaşabilmiş olsaydık, onları bir araya getirmek, bu çerçevede bir tartışmaya yönelmek mümkün olabilirdi.

Sınıf hareketinin gelişmesinin böyle değişik biçimlerde yaşanabileceğini, biz sınıfın sendikal birliği zemininde politika yürütsek de, bazen bir bölüğünün öne çıkabileceğini, böyle bir gelişmenin yaşanabileceğini de düşünmemiz mümkün. Nitekim komünist sendikaların Avrupa'da diğer sendika konfederasyonlarından ayrılmaları gibi bir pratik de var.

Şunu söylemek istiyorum: Önümüzdeki dönemde metal işçilerine yönelik etkin bir çalışma gerçekleştirebilirsek, hareketin öne çıkan unsurlarını bir araya toplayabilirsek, platform veya benzer çalışmalar örgütleyebilirsek, bu tür bir gelişmeye açık olabilir miyiz?

Cihan: Tartışılması istenen konu, metal işkolundaki son çıkışın ortaya çıkarttığı sorunlar saklı tutursa, fazlasıyla ele aldığımız bir konu oldu. Yaptığımız tartışmalar, ortaya çıkan yeni durum tarafından sadece doğrulanıyor.

Zayıflık nereden doğuyor? Metal işçileri hareketi neden

böyle kolay kırıldı, neden akacak bir kanal bulamadı? Bunu kucaklayacak bağımsız bir sendikasının olmamasından dolayı mı? Hayır, bununla hiçbir alakası yok. Eğer siz yaşanan hareketliliğin, kendiliğinden çıkışın tabanında varsanız, etkiyorsanız, bunu Türk-Metal yönetiminin kendisine yöneltmeniz de pekala mümkün. Belki bu durumda taban muhalefeti, Birleşik Metal-İş ya da bir başka sendikayı umut olarak görmekten çıkar, bizzat mevcut sendikanın kendisine karşı mevzi kazanma hareketine dönüşebilirdi.

Sendikal muhalefetin zaman zaman böyle bir yön alması, sendikaları devrimcileştirme, onların bürokratik yapısını kırma çerçevesinde bir yönelişe girmek mümkün. Biz kendimiz de böyle bir çizgiyi izleyebiliriz. Bu bir sendikadan diğerine akış olarak gerçekleşti, ama karşı sendika yanıt vermedi diyelim. Karşıdaki sendika üzerinde bunu basınca dönüştürebilecek, sendika yönetiminin gericiliğine rağmen, oraya olan akışı örgütlü bir tutuma dönüştürebilecek bir gücümüz olsaydı, başkaldıran işçi tabanına pekala onu da yaptırabilirdik.

Burada problem, işçilerin bir önderlikten, bir örgütlülükten, iç birlikten yoksun olmalarıdır. Siz bunu yapamadığınız sürece, karşısında kendinize ait bir dükkanınız olsa ne olur ki? Bir başka tabelalı sendikanız var diye işçiler size mi akacaklar? Mümkün değil! İşçilerin Birleşik Metal-İş'e akması boşuna değil ki. DİSK geleneğine duyulan ilgiden geliyor, onun sağladığı bir imkan bu. O akış herhangi bir sendikaya yönelik olarak gerçekleşmezdi. Neden mesela Öz Çelik-İş'e gitmiyorlar da o işçiler, kendilerine akacak kanal olarak Birleşik Metal'i görüyorlar? Çünkü, gerçekten işçiye bir parça yakınlık gösterecek bir gelenek sayıyorlar onu. Elbette bugüne kadar Birleşik Metal-İş'e ya da DİSK'e ilgisiz kalmanın gerisinde, ona da duyulan bir güvensizlik var, onun yeni durumunu sezgisel olarak algılama var. Ama

bir çaresizlik, Türk Metal'in bu kadar haince davranışı karşısında onu herşeye rağmen ehven-i şer sayma eğilimi de var. Ama o da karşılığını bulamadı ve bu da işçiler için yeni DİSK konusunda yeni bir deneyim oldu.

Sizin bir taban çalışmanız yoksa eğer, bağımsız bir sendikanız da olsa onun hiçbir rolü olabileceğini zannetmiyorum. Siz oraya daha bildiri bile ulaştıramıyorsunuz, değil ki bağımsız sendikanızı götürmek! İşçiler için güven verici bir alternatif olmak, işçileri örgütlemeyi başarmak, sınıf hareketi içerisinde doğru müdahalelerle kuvvet olabilmekten geçiyor. Bunu yaptığınız sürece siz Türk Metal'in içerisinde bir muhalefet hareketi de, sendikanın olanaklarını kaybetmemeyi önemseyen bir tutum da, bir politika da, pratik de geliştirebilirsiniz. Birincisi bu.

İkincisi, metnin dördüncü sayfasında; "*partimiz işçi sınıfının çıkarlarını savunacak birleşik tek sınıf sendikasıdır...*" cümlesiyle başlayan paragrafta bir zayıflık var. Bu paragraf farklı durumları kucaklayamıyor. Genel planda böyle tek bir devrimci sınıf sendikası arzu edilen bir şeydir. Ama bunun ötesinde hayat bizim önümüze çok farklı durumlar çıkarabilir. Biz bunun tartışmasını ayrıntılı yaptık; biz böyle bir durumda asla kalıpcı davranamayız, elimizi kolumuzu önden belli kalıplar ya da formüllerle bağlayamayız. Sınıfın devrimci birliği sağlanmadığı sürece, sınıfın tek sendikasının, ya 12 Eylül dönemlerinde olduğu gibi zorla sağlanacağını ya da bunun çok da amaca uygun olmayabileceğini, tekleşen yapıyı parçalamanın bir imkana bile dönüşebileceğini, biz '60'larda DİSK'in doğumundan biliyoruz.

Örnek olarak geçtiği için belirtiyim. '60'larda Türk-İş'ten kopan DİSK sendikaları Türk-İş'in ilerici sendikalarıydı, kendi işkollarına hakim sendikalardı. Sadece mevcut konfederasyon bünyesiyle bağdaşamadıkları için, onun hain çizgisini geline yerde artık kabul edilemez buldukları için,

kendilerini yapı olarak onlardan ayıran, yeni bir alternatif konfederasyonla ortaya çıkan sendikalardı bunlar. Bu örnekte de sorun bir kez daha işçi tabanına örgütlü bir güçle hakim olma sorunu olarak karşımıza çıkıyor.

Aynı paragrafın üstünde bir madde var; *“işçi sınıfı içindeki Truva Atlarına karşı şiddet kullanmak...”* Biz bu sorunu tartıştık, ama bunu burada böyle bir cümle olarak ifade etmek hiçbir açıklık getirmez, sadece kargaşa yaratır. Bu, sınıf çalışmamızın ve sınıf mücadelesinin ortaya çıkaracağı bir durumdur. Bir perspektif, bir kavrayış oluşturmak için bunun üzerine tartıştık. Ama metinde yeralan ifade, bugün de bu şiddeti biz uyguluyoruz gibi anlaşılabilir. Bizim o şiddetin hangi koşullarda ve ne anlamda meşru olacağı ve ne işlev taşıyacağı üzerine yapılmış tartışmalarımızın yanında, bu ifade çok kapalı kalıyor. Bu haliyle yanlış anlamaya çok müsait ve bu nedenle metinden çıkarılmalı bence.

Semih: Kuşkusuz hareketin öncüleri içerisinde gücümüz olsaydı, biz bunu Birleşik-Metal'e yöneltmeye ya da Türk Metal içerisinde gericiliği kırmaya çalışırdık. Ama olayın şöyle bir yanı da var. Kitleleri harekete geçirip örgütleyebilmek için, ortaya somut bir politika, somut bir hedef koymak gerekiyor. Fabrika çalışmasında ne yapıyorsunuz? Örneğin temsilcileri değiştirmek doğrultusunda bir çalışma başlatıyorsunuz. Böyle somut bir hedef üzerinden işçileri harekete geçirebiliyorsunuz, bir araya getirebiliyorsunuz. Benzer şekilde, böyle bir potansiyelin oluşması durumunda, belli öncü işyerlerinde, Tofaş'da, Packart'ta, vb. birkaç yerde öncü işçileri tutabilecek bir gücümüz olsaydı, bu tartışmayı daha somut yapmak benim için daha anlamlı olurdu. Böyle bir noktada bağımsız bir sendika kurulabilir, diğer öncüleri de biraraya getirerek bu doğrultuda harekete geçirebiliriz, diye savunabilirdim.

Bağımsız ya da “kıızıl” sendikalar deneyimi

Cihan: Peki, biz ileri birimleri tuttuğumuz koşullarda, bu etkimizi 80 bin kişilik bir sendikanın üye kitlesine, yani metal işkolunun daha geri kesimlerine kendi devrimci muhalefetimizi yaymanın bir imkanı olarak niye kullanmayalım? Biz onbin kişimizi ayırıp ayrı bir bağımsız sendika, “kıızıl sendika” kuracağımıza, o onbin kişiyi etkili bir muhalefet zemini haline getirip, geriye kalan 70 bin kişilik tabana yönelmeyi neden seçmeyelim ki?

Komintern tarihinde bir kıızıl sendikalar deneyimi vardır, sol bir deneyim olmuştur. Lenin’in, biz kendi kıızıl sınıf sendikalarımızı kuralım diyerek gerici sendikalar içerisinde çalışmak gibi zorlu bir görevden kaçınan deneyimsiz ve sabırsız devrimcilere yönelttiği eleştiriler bilinmektedir. Ve nihayet ‘80 öncesinde, anti-faşist mücadele içerisinde politik etkisi hayli güçlü olan, meydanlara onbinlerce kişi çıkarabilme kapasitesine sahip olan akımların gene kendi çapında bir “kıızıl sendikalar” deneyimi vardır ve bunun başarısızlığı ortadadır. TDKP’nin DSM deneyimi vardır; bu 7-8 bin kişilik bir fabrikada 500 kişilik ileri bir kesimi kucaklayabilmiştir. Bu 500 kişi 7-8 bin kişilik bir fabrikada örgütlü olan sendikanın etkili bir muhalefet tabanı olabileceken, alternatif bir sendika konumlanmasıyla sadece o tabandan kopartılmıştır.

Gerçekten soruna geniş bir perspektifle yaklaşıyorsak, kendi dar etki alanımızı yaratmak üzerinden bakmıyorsak, ben Tofaş’ı, Renault’u, Otosan’ı, Arçelik’i tutan bir partinin, bu muhalefeti 70 bin kişiye yaymanın (Türk-Metal için 80 bin üyesi olduğu iddia ediliyor) etkili bir basamağı olarak kullanılabileceğini düşünüyorum. Diğeri sizi sadece kitleden koparıyor. Öncü daima geri kesimleri kucaklayabilecek bir

konumlanmaya, bir taktik tutuma sahip olabilmelidir.

Bağımsız sendikanın da bir seçenek olabileceği durumlar olabilir, bunu kategorik olarak reddedemeyiz. Ama ben burada şunu söylemeye çalışıyorum. Diyelim biz gerçekten üç-dört etkili fabrikayı tuttuk; acaba bu noktada ayrı bir konumlanma amaca uygun mudur, bunu sormadan o adımı atmak gerekiyor. Zira bu durumda siz öncüyü gövdeyi oluşturan geri kitleden koparma riskiyle yüzyüze kalabilirsiniz.

Maden-İş Türk-İş konfederasyonu bünyesinden sendikal muhalefet olarak kopmadı, metal işçisini tutan sendikayı, sendika olarak koptu. Türk-İş bünyesinden dört temel sendika koptu; Maden-İş, Lastik-İş, Gıda-İş, Kimya-İş. O konfederasyonun en etkili sendikalarıydı bunlar, bünyelerindeki işçiler işçi sınıfının ileri kesimleriydiler. Bu bir soluk kazandırdı sınıf hareketine. Aynı şeyi işkolu için de düşünemez miyiz, diyeceksiniz...

Semih: Büyük fabrikalar olur, 300-500 kişilik bir grup değil de...

Cihan: Anladım, ama ben vurguyu farklı bir noktaya yapıyorum. Bugünkü sorunlar gerçekten belli aygıtların örgütlü muhalefetin önünü tıkamasından ve onu belli adımlar atmaktan alıkoymasından gelmiyor. Şimdiki durum sınıf içerisindeki örgütsüzlükten, bir devrimci konumlanmanın olmamasından geliyor. Bu noktada gerçekten mesafe katederiz, yarın metal işçisinin etkili kanallarını tutarız, ama aygıt kendisini bize karşı öyle bir savunur ki, bu bünyede mesafe almak mümkün değildir deriz ve o zaman bağımsız konumlanma, bu yolla gerici sendikal aygıtın tabanını boşaltma çizgisine geçebiliriz.

Bugün bağımsız bir sendika olsa, işçiler neye göre buraya akacaklar? Siz daha işçilere bildiri bile iletemiyorsunuz. EMEP İzmir BMC işçilerine bildiri dağıtıyor, bu orada büyük bir probleme dönüşüyor; işçiler, partiler varsa biz yokuz,

diyebiliyorlar. Bu bir şey anlatıyor olmalı. Biz şu an tabanda çalışmaya, tabanda kuvvet olmaya vurgu yapmalıyız. Ve “bürokratlar defolsun sendikaları bizimdir” vurgusu çerçevesinde, örgütlü sendikal hareketten kopmamaya bakmalıyız.

Ama biz yarın gelişir, mevziler kazanır ve bu mevzilerle sendikal hareket içerisinde yol almaya çalışırız; önümüz tıkanıldığında karşısına konumlanır ve dibini boşaltırız. Gerici bir örnek gibi görünüyor ama, Polonya’daki Dayanışma Sendikası böyle hareket etti; temel işkollarında devlet sendikalarının dibini boşalttı. Bu da bir yol, deneyim bunu da gösteriyor.

Bizi partiye getiren süreç

Nadir: 3. Genel Konferans sonrasındaki çalışmamızın yetersizliklerini ortaya koymak, önümüzdeki döneme ilişkin sorumlulukları üstlenmek bakımından önemlidir. Ama 3. Konferans sonrası sürecin bizi bu kongreye getirdiğini hiçbir biçimde unutmamak gerekiyor. Biz 3. Konferans sonrasında genel siyasal çalışmayı özgüleştirilmiş birim çalışmasıyla birleştirme hedefi ortaya koyduk. Bunda kendi sınırları içinde asgari bir başarı sağladık. Daha önemlisi, sınıf ve kitle dışı bir örgüt olma sorununu geride bıraktık. Programımızla sınıf hareketinin organik birliğini gerçekleştirebilmenin asgari koşullarını yakaladık. Bu bize parti kimliği kazandırdı.

Son üç yıllık süreç, bütün zorluklarına, bütün sıkıntılara, işçi hareketindeki bütün kısırlığa rağmen bizi bu aşamaya getirmiştir. Dolayısıyla pratik sürecimizi küçümsemek gerekiyor. Bence bu süreçte özel bir tarzda bilince çıkartılması gereken deneyimler var. Yetersizliklere yapılan vurgulardan hareketle bunların gözden kaçmaması gerekiyor.

Şuraya gelmek istiyorum. 3. Konferans’tan kongrenin

toplandığı aşamaya kadarki süreçte çalışmamızın zayıflığına ilişkin bir saptama yapmak isabetli değildir. Biz 3. Konferans'tan sonraki dönemde gerek illegal örgüte dayalı siyasal faaliyet ve onun araçları üzerinden, gerekse daha genel planda faaliyeti yaymak ve çeşitli araçlar üzerinden sürdürmek üzerinden, öncesiyle kıyaslanamaz düzeyde bir performans sergiledik ve mesafe katettik.

Söz konusu tartışma büyük ölçüde İstanbul üzerinden yürüyor. İstanbul'da bir ara süreç dışta tutulursa, böyle bir saptama yapmak isabetli değildir. Yetersizliğe vurgu yapmayı anlamlı görürüm, ama bu toplamı gözden kaçırmaya yol açmamalı. Biz günü geldi, Mutlu Akü'ye haftalık bildiriler dağıttık. Düzenli bir tarzda belli fabrikaları sistemli olarak dövdük. Ve bunları en militan, en yaratıcı tarzda gerçekleştirdik. Hiçbir dönem yapmadığımız, servislerde ajitasyon konuşmalarından tutun da, kuşatma ya da ihbar karşısında en militan tarzı seçmeye kadar....

Ama işin bir de şöyle bir yanı var. Genel siyasal faaliyeti etkin tarzda sürdürdüğümüz dönemde biz somut fabrika çalışmasında mesafe alamıyorduk. Güçlerimizin sınırlılığı bunu engelleyen bir rol oynuyor'u. Bu bir. İkincisi, genel faaliyetin karşımıza çıkardığı bir başka sorun vardı. Mevcut güçlerimiz genel faaliyet içinde deşifre oluyorlardı. Biz bunu değerlendirip buna uygun tedbirler almak durumundaydık. Zayıflama saptaması yapılırken bütün bunların gözönünde bulundurulması gerekiyor. Bizim bir dönem pratik faaliyet içinde neredeyse yakalanmayan hiçbir yoldaşımız kalmadı. Bu nedenle deşifre olduktan sonra, onu eski bölgesinde tutamadığınız ölçüde, o bölgedeki çalışmaya az-çok süreklilik kazandırmak mümkün olamıyordu. Dolayısıyla buradan gelen belli tedbirler almak son derece doğaldı.

Açmazımız bence bir başka noktadan kaynaklanıyordu. Biz bölge, birim ve alan çalışmasını yeterli başarıyla bir-

leştiremedik. Semtlerden alabileceğimiz enerjiyi çekip alamadık.

İki, gençlik çalışmasına istikrar kazandıracak, böylece gençliğin devrimci enerjisini sınıf çalışmasının şu ya da bu ihtiyacına kanalize edebilecek bir sürekliliği sağlayamadık. Bu iki alandaki boşluk bizim pratik siyasal faaliyet alanındaki zayıflığımızı aşmayı güçleştirdi.

Eğer sorunu böyle değerlendiremezsek, yarın, hem çalışma alanları üzerinden hem de güçlerin deşifasyonu üzerinden fabrika çalışmasında istikrarsızlığa düşme sorununu yine yaşayacağız. Mesele kendi başına sizin ne kadar bildiri dağıttığınız, ne kadar afiş astığınız değil. Bunlar elbette önemlidir. Ama asıl mesele şudur; siz sınıf ve emekçi kitlelere dönük faaliyetinizi sürekli ve sistemli bir tarzda sürdürebiliyor musunuz? Eğer bunu teminat altına almıyorsanız, ötekileri hiç de özel bir değerlendirme konusu yapmak gerekmiyor. Afiş ya da örgüt imzalı bildiriye özel tarzda çekilen dikkat, burada asıl aksama alanlarına ilişkin tartışmanın üstünü örten bir işlev görüyor. Toplamı üzerinden yetersizliklere kuşkusuz işaret edilebilir. Ama bizim çalışmamızın etkisinin daralmadığını, tersine genişlediğini söyleyebilirim.

Hareketli sektörler denildiğinde, yalnızca tekstili düşünmek gerekmiyor. Belediye bir başka hareketlilik alanıdır. Bence metropollerde temel sektörler kadar önem verilmesi gereken bir alandır. Hem ciddi bir potansiyeli istihdam etmektedir, hem de buradaki hareketlilik diğer emekçi kesimleri çok dolaysız bir şekilde etkilemektedir. Asgari düzeyde de olsa, sahip olduğumuz imkanlar üzerinden bu alana yönelik çalışmaya önem vermeliyiz. Sınıf içerisindeki çalışma doğal olarak gençlik çalışmasıdır. Siz sınıf içinde genç, dinamik, atak kesimleri kazanabildiğiniz ölçüde etkinizi yayabilirsiniz, hareketi militanlaştırma imkanlarına sahip ola-

bilirsiniz. Yaşlı kuşak özel hareketlilik dönemleri dışında, aslında hep hareketi dizginleyen bir rol oynuyor. Ama yükseliş döneminde de, sahip olduğu deneyim gençliğin dinamizmiyle birleştiğinde, olumlu bir işlev görüyor.

Metinde; bugün artık sınıf dışı bir örgüt olma aşamasını geride bıraktık, deniliyor. Evet, faaliyeti bu alana kaydırдық ve güçlerimiz asgari bir dönüşüme uğradı, ama yine de bu yöndeki saptamaları ihtiyatla yapmak gerekiyor. Çünkü bizim önümüzde partiyle sınıf hareketinin organik birliğini gerçekleştirmek ve partiyi bu zeminde kökleştirmek sorunu var. Bu bugünkü en acil ve yakıcı sorunlardan biridir.

Kamu alışanları hareketi

Kamu alışanları hareketi/1

Aykut: Siyasal bir akım olarak şekillenmeye başladığımız andan itibaren, kamu emekçileri hareketine hep belli bir ilgi gösterdik. '91 başında toplanan EKİM 1. Genel Konferansı- nın metinleri içinde kamu emekçileri hareketinin o günkü durumu, düzeyi ve sorunları üzerine kısa da olsa gerçek- ten zl bir değerlendirme var. Sonrasında 3. Konferansta yine kamu emekçileri üzerine ayrı bir değerlendirme var. Orda bugün de anlamlı olan çeşitli değerlendirme ve tes- pitlerimiz var.

Bunun ötesinde, bizim sanıldığından daha erken bir ta- rihte, bir kamu emekçileri çalışması dönemimiz var. Ha- reketimizin ilk ortaya çıktığı andan itibaren birkaç sektör- le sınırlı olsa da bir çalışma yürüttük. Özellikle sağlık emek- ilerinin ilk örgütlenme çabaları içinde belirgin bir biçim-

de yer aldık. İlk örgütlenme çabalarına İstanbul'da bir ölçüde önderlik de ettik. Buradan gelen kendi deneyimlerimiz var. Yine de toplam olarak geride kalan on yıla baktığımızda, bu alanda çok zayıf kaldığımız, anlamlı bir mesafe alamadığımız görülmektedir.

Parti evresine çıktığımız bir dönemde, kamu emekçileri hareketinin bugün toplumsal mücadelede tuttuğu yeri de gözetererek, bu alandaki çalışmaya daha farklı bir gözle bakabilmeli, bu alanda sonuç alıcı bir çalışma dönemine girmeliyiz.

Dünyada ve Türkiye'de kamu emekçileri hareketi

Genel bir sunuşu, bir tür sözlü rapor sunmayı amaçlayan konuşmamda, öncelikle kamu emekçilerinin sadece ulusal değil uluslararası çapta sınıf mücadelesi içinde tuttuğu yer üzerinde duracağım. Kısaca da olsa bu konuya değinmekte fayda var.

Kamu emekçileri hareketini özellikle son on yılda sadece bizim ülkemizde değil hemen tüm dünyada ortaya çıkartan bir takım nesnel dinamikler var. Bu herşeyden önce kapitalizmin bu kesime, genel bir adlandırma ile kamu hizmeti denilen alana yönelik politikalarından kaynaklanıyor.

Bu politika esas itibariyle, '89 yıkılışının ve sosyalizmin dünya ölçüsünde yaşadığı gerilemenin ardından, kamu hizmet alanlarının tasfiyesi, buraların özelleştirilmesi ve bu hizmetlerin metalaştırılması temel eksenine oturuyor. Bu politikanın kamu emekçileri üzerindeki yıkıcı etkileri, onları gitgide önem kazanan bir toplumsal dinamik olarak mücadele alanlarına çekti. Bugün sadece Türkiye'de değil, fakat dünyanın birçok yerinde, kamu emekçilerinin çeşitli hak ve talepler için mücadele sahnesine çıktığını görüyoruz.

Değindiğim çerçevede bu son derece doğal bir durum.

Saldırıları toplam olarak özelleştirmenin bir parçası olarak yürüyor. Ama esasta süreç, kapitalist devletin bu alanda, kamu hizmetleri alanında yaratmaya çalıştığı yeni durum üzerinden biçimleniyor. Bu da sadece kamu emekçilerini değil, tüm emekçi kesimleri ilgilendiren bir saldırı boyutudur. Saldırının bu genel yönü bugün paralı eğitim, paralı sağlık, pahalı ulaşım, iletişim ve enerji vb.'de ifadesini buluyor. Dünya burjuvazisi, kapitalist bunalımın sonucu olan pazar sorununu, geçmişte kamu hizmeti olarak ele aldığı alanları metalaştırarak, bu hizmetleri kendi için aşırı kârlı yeni yatırım ve etkinlik alanları haline getirerek, hafifletmeye çalışıyor.

Toplam olarak baktığımızda, devletin bu alandaki politikalarının üç temel başlıkta özetlenebildiğini görüyoruz. Düşük ücret politikası, sosyal hakların tasfiyesi ve nihayet kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi. Bu üçüncü başlık kapsamında iş güvencesinin tümünden ortadan kaldırılması da var. Sadece bizde değil birçok ülkede bu böyle. Bu üç temel noktada odaklaşan saldırı, kamu emekçilerinin bugünkü mücadelesini ortaya çıkartan maddi zemini oluşturuyor. Bizim ülkemizde de kamu emekçileri hareketinin temel kaynakları bunlar, maddi zemini bunlardan oluşuyor..

Kuşkusuz bu emekçi hareketinin Türkiye'deki gelişme sürecinin kendine özgü yönleri de var. Bizde kamu emekçileri hareketi genel bir yoksullaştırılma politikasına karşı ve bu saldırıları göğüslemek üzere, başlangıçta özellikle örgütlenme talebiyle ortaya çıktı. Bugün hala hareketin temel eksenini sendikal örgütlenme hakkı talebi oluşturuyor. Kamu emekçileri yıllardır "Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı" için mücadele ediyorlar. Ama bu temel eksenden geliştiren olsa da, sonuçta devletin toplam saldırılarını karşılamaya dönük daha geniş bir hareket ortaya çıktı süreç içinde.

Bu açıdan baktığımızda, bugün ülkemizdeki kamu emekçileri hareketinin taşıdığı temel özellikler ve onun genel sınıf mücadelesi içinde tuttuğu yer daha iyi anlaşılır. Bizim harekete verdiğimiz değer ve gösterdiğimiz ilgi, tam da onun genel sosyal mücadele içinde tuttuğu bu önemli yerle ilgili.

Sermaye devleti kamu emekçilerine yönelik saldırılarını gizlemiyor. Bu alana bakışını, gündeme getirdiği ya da getirmeye hazırladığı politika ve planlarını çok açıktan ifade ediyor. Bu alandaki planlı tasfiye zaten adım adım gerçekleşiyor. Sermaye iktidarı, İMF'nin direktifleri doğrultusunda, bu alanda 1,5 milyonu aşan istihdamı 350 bine düşüreceğini açıkça ilan ediyor. Bu niyetle saldırının kapsamını da ortaya koymuş oluyor. Bu, olduğu kadarıyla bütün kamusal ve sosyal hizmetlerin tasfiyesi anlamına geliyor. Bu, sözde "sosyal devlet"ten tam anlamıyla bekçi devlete geçiş ve sadece bunun gerektirdiği bir devlet memuru istihdamı anlamına geliyor.

Dünden bugüne kamu emekçileri hareketi

Kamu emekçileri, özellikle onların belirli kesimleri, sadece bu son on yılda değil, '80 öncesinde de Türkiye'deki ilerici-devrimci sosyal mücadeleler içerisinde önemli bir yer tutmuştur. O günkü sınıf hareketinin ve hareketlenen küçük-burjuva katmanlarının yanında kamu emekçileri de hem nicelik hem nitelik olarak belli bir yer tutabiliyordu. Daha '60'lı yıllardan itibaren başını öğretmenlerin çektiği hareket (TÖS), daha sonra, '70'li yıllarda, bu kez özellikle sağlık emekçilerini, PTT emekçilerini kapsayarak genişledi ve yayıldı.

'70'li yılların devrimci sosyal sarsıntısı, giderek devletin temel bir baskı ve terör kurumu olan polis örgütü içinde bile yankılandı ve onu bir dönem kendi bünyesinde ikiye bölerek ciddi biçimde sıkıntıya soktu. Kamu emekçileri

hareketinin sosyal mücadeleler ve siyasal iktidar mücadelesi içindeki önemini, buradan giderek de değerlendirmek ve anlamak gerekiyor.

Yine o dönemde, faşizmin katliamlarına karşı öğretmenlerin başını çektiği boykotlar örgütlenebilmiştir. Ek olarak, örneğin devrimci eğitim şuraları adı altında, öğretmenlerin devrimci siyasal mücadelede belli bir etkinlik ve inisiyatifle yer almaya çalıştığını görebiliyoruz. '77 1 Mayıs'ında Taksim'de katledilen 37 emekçi insanımızın 6 tanesinin öğretmen olması elbette özel bir anlam taşıyor. Bu, o dönem öğretmen hareketinin yakınlıktan öteye, işçi mücadelelerine aktif katılımına, bu katılımın niceliğine sembolik bir göstergedir.

Bu toplam manzara, kamu emekçileri diye tanımladığımız kesimin, dünü ve bugünüyle doğrudan siyasal sınıf mücadelesi içinde tuttuğu yere ve bu nedenle ona vermemiz gereken öneme işaret ediyor.

Bugüne geldiğimizde, herşeyden önce kamu emekçilerinin taleplerinin karşılanmasının sözkonusu olmadığını görüyoruz. Hareketi öne çıkaran temel talep, artı devletin bu alanlara yönelik saldırıları, tam da burada çelişkinin keskinleşeceğini gösteriyor.

İkincisi, kamu emekçileri hareketi işçi hareketiyle birleşme isteğini, daha ilk ortaya çıktığı andan itibaren belirgin biçimde ortaya koymuştur. Ayrıca bu alanda saldırılar sonucunda yaşanan işçileşme de doğrudan bir sınıf hareketliliğini besleyecektir. Bu alanın bu açıdan da ayrıca ele alınması gerekiyor.

Toplumsal yaşam içinde önemli bir işgücü istihdamı anlamına gelmesi, bu alana önem vermeyi gerektiren bir başka temel nedendir. Bu önem, bugünkü eylemlilik içinde bile ortaya çıkabiliyor. Kamu emekçilerinin eylemliliği toplum da ciddi bir etki ve bir yankı uyandırabiliyor. İstihdamın

geniş olduğu bir alan; halihazırda 1,5 milyonu aşkın kamu emekçisi bulunuyor.

Yine bugünkü düzeyi ile işçi hareketine kıyasla belli bir siyasal duyarlılığa sahip. Bu siyasal duyarlılığı son on yılda devletle girdiği mücadeleler içinde kazandı. Bu siyasal duyarlılığın bir göstergesi olarak ele alınması gereken yeni bir kimlik kazandı toplum içinde.

Bunlara ek olarak asıl dikkat çekmemiz gereken nokta ise şu: Kamu emekçi hareketi bugün eylem kapasitesi ve potansiyeliyle farklı bir düzeye sıçramış bulunuyor. Sadece bugün örgütlediği kitleyi değil, örgütleyemediği kesimleri de harekete geçirebiliyor. Genel greve iki kez baş vurdu. Bu bir günlük iş bırakma eylemlerinde toplam katılım rakamları ve bunun gündelik yaşam üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri, kamu çalışanları hareketinin gücüne pratik olarak ayrıca tanıklık ediyor. Bu katılım ve etki gösteriyor ki, gerçekten doğru bir mücadele tarzı tutturabilirse, devrimci bir önderlikle bütünleşebilirse, tek başına kamu emekçileri hareketi bile toplumu silkeleyebilecek bir güce ve dinamizme sahip.

Bütün bunlar kamu emekçileri hareketini çok ayrı, çok özel bir alan olarak değerlendirmemizi gerektiriyor. Sınıf hareketine bugünkü saldırılar çerçevesinde, sınıf hareketini güçlendirecek ve onunla paralel olarak ele alınabilecek bir hareket olarak değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Hareketin yaşamakta olduğu sorunlar

Kamu emekçileri hareketi bu gelişmişlik düzeyine rağmen, bugün geldiği noktada kritik sorunlar yaşıyor. Burada esas olarak bunun üzerinde durmak gerekiyor. Bu hareketin ileriye sıçrayamamasının temel nedenleri nelerdir, bizim bu alana ilişkin temel politikalarımız nelerdir, müda-

halemiz nasıl olacaktır? Bu soruların yanıtlarını ortaya koymak ve irdelemek durumundayız.

Kamu emekçi hareketi içinde başından beri iki eğilim vardı. Bunlardan icazetçi-reformist dediğimiz anlayışın sendika yönetimlerinde egemen hale gelmesi, yaşanan tıkanmada çok temel bir rol oynadı, hala da oynuyor. Herşeyden önce, hareketin mevcut eylem kapasitesiyle, biriktirdiği güç ile dayatılan mücadele pratiği arasında bir gerilim var. Önüne konulan mücadele tarzı bu eylem potansiyelini kucaklayamadığı gibi geriletıyor, onun önünde engel oluşturuyor. Bu, esas gerilim noktalarından, bizim yüklenmemiz gereken noktalardan biridir. Halihazırdaki egemen mücadele programı, kamu emekçi kitlesinin acil ve yakıcı mücadele gündemiyle bütünleşemiyor. Talepler reformizm tarafından daraltılmış, güdükleştirilmiş durumda.

Kamu emekçileri hareketi sendikal örgütlenme talebi üzerinden ortaya çıksa da, sendikal bir hareket kimliğini çoktan aştı. Ortaya çıktığı andan itibaren sendikalarını kurdu, bunlara işlerlik kazandırmaya başladı. Fiili olarak sendikal hak kazanılmış oldu. Ama mevcut egemen anlayışın kendini dayatmasıyla, önce sendikal harekete, sendikal hareket de giderek ücret sendikacılığına doğru daralmış bulunuyor. Bunun yarattığı sorunlar ve engeller var.

Kamu emekçileri hareketi ortaya çıktığında sınıf hareketinin desteğini arkasına alabilmişti, en azından moral desteğine sahipti. Geçen süreçte sınıf hareketi güçlü bir çıkış yaşayamadığı ölçüde, kamu emekçileri de yalnız kaldılar. Bunun da yarattığı ek sorunlar var.

Süreç içerisinde KESK'in kurulması, hiç de kamu emekçilerinin ihtiyacı olan mücadele ve örgüt birliğini sağlamadı. Bugün KESK, bürokratik bir yapı ve işleyiş olarak duruyor karşımızda. Tek tek sendikalara yönelik saldırılarda KESK'in mücadeleyi koordine etmesi ve örgütlemesi ge-

rekirken, tam bir sessizliğe gömüldü. Deyim yerindeyse her sendika kendi başına bırakıldı. Bunlardan en önemlisi Haber-Sen'in kapatılmasıydı. KESK'in kapatmaya ilişkin ciddi bir tepkisi ve eylemliliği olmadı. Tüm bunların bir sonucu olarak, son üç yıldır hareket kiteselleşse de, fiili olarak savunma çizgisine çekilmiş bulunuyor. Bu hareketin yaşamakta olduğu bunalımın temel öğelerinden bir tanesidir.

Kamu emekçi hareketinin bugün yaşadığı bunalımı, esas olarak, devrimci önderlikten ve gerçek bir mücadele programından yoksunluk olarak özetleyebiliriz. Önderlik sorunu sözkonusu olduğunda, reformizmi özel tarzda ele almamız gerekiyor. Bugün gelinen yerde kamu emekçileri hareketinin önünü açmak, herşeyden önce reformizmin sakatladığı mücadele dinamiklerini açığa çıkarmak, sendikaları reformistlerin denetiminden kurtarmaktır. Bu nedenle de reformist önderliğe, onun önderlik anlayışına kısaca değinmekte fayda var.

Kamu emekçi hareketinin yaşadığı sorunlar elbette tek başına reformist etkinlikle açıklanamaz. Hareketin kendi nesnellüğünde taşıdığı zaafiyetler var. Ek olarak, devrimci demokrat akımların reformizmle programatik düzeyde ayrışmamış olması, onunla aynı kulvarda hareket ederek belli bir yer tutmaya çalışması gibi sorunlar var.

Reformist önderliğin tahribatı

Reformist önderliğin program ve politikalarına baktığımızda, bugün çok açık biçimde görülen bir olgu var. Hareketin başlangıçta ve uzun süre için, kendi taban dinamiğiyle kazandığı bir bilinç vardı, bu bilinç haklarını söke söke almaya dayanıyordu. Bu son üç yıldır reformist önderliğin yarattığı tahribatın bir sonucu olarak, hakların yasal yoldan elde edilmesine indirgenmiş bulunuyor. Bunun bir

sonucu olarak, son yıllarda gerçekleşen eylemler savunma konumunda eylemler oldu. Bu hareketi yıpratın, yoran, kısır bir mücadele içinde geriye iten bir sonuca yol açıyor. Bunun taşıyıcısı reformist önderliktir. Nitekim son kongreye sundukları metinlerde çok daha açıktan, bir bütünlük içinde bu çizgiyi ortaya koyuyorlar. Sonuç olarak, bugünkü reformist önderlik çizgisi, hareketi dizginleyen temel bir öge durumundadır.

Reformistlerin gerçekte reformlar uğruna mücadele gibi bir niyetleri de yok. Zira ciddi bir reform hareketi bile ortaya bir mücadele tarzı ve program koyar. KESK'teki reformist akımların ise, burada oluşan dinamiği parlamentoda bir dayanak olarak kullanmak türünden gerici hesapları var. Bu durum hareketin daha erken dönemlerinde ortaya çıkmıştı. Bugün ÖDP, EMEP, HADEP'in önemli bir yönetici kadrosunun kamu emekçileri hareketinden çıktığını görüyoruz. Bu dikkate değer bir olgudur ve hareketi icazetçi-parlamentar kulvara yöneltmeye çalışan geriye çekici bir etkidir.

Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı hareketin kitlesinin ortaya koyduğu bir hedefti. Ama kendisini bununla sınırlamıyor, bir dizi başka talebi de formüle edip alanlarda sloganlaştırıyor, bunun için mücadele ediyordu. Ama gelişen yerde mücadele grevli-toplusözleşmeli sendikaya endekslenmiş durumda. Altın alta gerçekleşen özelleştirmeler, diğer saldırılar görmezlikten geliniyor. Bunlara karşı mücadele örgütlenmiyor. Herşey grevli-toplusözleşmeli sendikaya bağlanmış bulunuyor.

Bu mücadele çizgisinin doğal sonucu ise eylemlerden kaçış oluyor. Artık açıkça; sokak eylemleri bir monotonluk yaratıyor, bundan kaçınılmalıdır, deniliyor. Greve başvurulmuyor; grev kamu emekçisiyle toplumu karşı karşıya getiriyor, bu tahribat yaratabilir, bundan kaçınmak gerekiyor, deniyor. Aslında reformistler programlarını ve davranış

çizgilerini tümüyle devletin çıkaracağı bir yasa beklentisine uygun bir şekilde düzenlemiş bulunuyorlar.

Sonuç olarak, geline nokta sendika talebi etrafında gerçekleşen mücadelele devletle uzlaşma ve devleti ikna etme, temel politika haline gelmiş bulunuyor. Bugünkü reformist önderlik, tabanının mücadele eğilimine, gücüne ve inisiyatifine güvenmemektedir. Fiili mücadeleyle hak elde etme çizgisi yerine, parlamenter alanın genişletilmesi formülasyonu harekete dayatılmış bulunuyor.

Alana ilişkin taktik görevler

Hareketin biriktirmiş olduğu bir kapasite, bir düzey, bir güç var. Alana ilişkin politikamız bu gücü açığa çıkarmaya, eyleme geçirmeye hizmet etmelidir. Bu zaten tabanda kendiliğinden gerçekleşiyor, özellikle yoğun saldırıya maruz kalan kesimler, KESK'in eylemsizlik süreci karşısında kendi başına bir şeyler yapmaya çalışıyorlar. Bu BTS'dir, Enerji-Yapı Yol Sen'dir, vb. Bunlar, KESK'in eylem kararını beklemeden kendilerine yönelen saldırılara karşı çıkmaya çalışıyorlar.

İkincisi, sendikaların reformistler tarafından tutulduğu bir noktada, buna rağmen sendikaları gerçek bir mücadele aracı haline getirmeye çalışmak, bu anlamda sendikaları kullanabilmektir. Görevleri bizzat yapmaya çalışmak, bunu zorlamaktır ve saldırılara karşı fiili mücadeleyi örgütlemektir.

Özellikle kritik sektörlerle yönelebilmeliyiz. Devletin tasfiye etmek istediği bazı sektörlerde (enerji, demiryolları) hareketlilikler yaşanmaktadır. Bunlar KESK'in aldığı eylemlere ileri düzeyde katılan, militan eylemler örgütleyen kesimler. Bu alanlarda halihazırda olmasak da dışardan bağ kurmak zor değil. Merkezi bir yapısı olduğu için çeşitli zeminlerde buluşulabiliyor.

Mücadeleyi birimlere, işyerlerine taşımak gerekiyor. Bu

hareketin geneldeki temel zaaflarından bir tanesidir. Birimler temelinde yoğunlaşmak, buradan aldığımız güçle sendikalar üzerinde basınç oluşturmak, önümüzdeki pratik görevlerden bir tanesidir. Buna uygun örgütlenmelere gidebilmeliyiz. Bu yeri gelir bir işyerindeki saldırıya karşı işyeri komitesi, yeri gelir bir eylem kararını hayata geçirmek üzere bir eylem komitesi olabilir.

Öte yandan, kamu emekçilerine yönelik saldırının uluslararası bir saldırı olduğunu, sermayenin uluslararası saldırısının Türkiye'ye yansımaları olduğunu gözönünde tutmak durumundayız. Bunun en dolaysız kanıtı, İMF'nin Türkiye'deki kamu emekçilerinin ücretlerini belirleyecek kadar saldırı ve müdahalesini somutlamasıdır. Dolayısıyla, bu alanda emperyalizme, emperyalist politikalara karşı mücadelenin güçlü bir karşılığı var. Bunun yer yer kendiliğinden ifade edildiğini de biliyoruz. Dolayısıyla bu durum, mücadelenin emperyalist odaklara da yönetilmesi, bilincinin bu yönde geliştirilmesi gibi bir olanak da sunuyor bize.

Gelinen aşamada ÖDP'nin başını çektiği reformist katan, düne kadar ittifak kurduğu ve yönetimleri birlikte paylaştığı Kürt yurtseverlerini yönetimlerden dışlamış bulunuyor. Bu onun bir yanı sıra parlamentoya yönelik hesaplarının bir sonucu. Yanısıra bilindiği gibi MGK'nın 28 Şubat sürecinin getirdiği bir basınç vardı. Kürt yurtseverlerine karşı tutum, reformistlerin mesajı aldıklarını, buna uygun bir tarzda hareket ettiklerini, MGK çizgisi yörüngesinde bir sendikal anlayışa kaydıklarını gösteriyor.

Kamu emekçileri hareketinde Kürt ulusal mücadelesinin ciddi bir karşılığı olduğunu, bir duyarlılık olduğunu biliyoruz. Çalışmamızda bunu gözetmemiz, bu potansiyeli devrimci bir çizgide harekete geçirme çabası içinde olmamız gerekiyor.

Diğer bir nokta da şu. Özelleştirmeler kamu sektörün-

da gittikçe daha geniş kesimleri işçileştiriyor. Hastahanelerde, belediyelerde memur statüsündeki kesim bir süre sonra taşeronlara devredilerek işçileşiyor. "İşçi-memur elele!" sloganı dün bir özlemin ifadesiydi, ama bugün bu sloganın bizzat birim ve sektör çalışmalarında somut ve güncel bir karşılığı var. Özelleştirilen alan ve birimlerde, hem kamu emekçilerinin mücadelesi, hem de bugün yasal nedenlerden dolayı sendikal kapsama girmeyen işçiler üzerinden bu sloganın fiili karşılığını üretebilecek somut bir zemin var.

KESK üzerinden diğer işçi sendikalarına yönelik uygulanan bir politika vardı. KESK düne kadar kendisine destek olması yönünde konfederasyonlara çağrı yapıyordu. Ama son 1 Mayıs'ta, tam da devlet nezdinde itibar kazanmak için, onlarla birlikte hareket etti. 1 Mayıs'ı devletin belirlediği çerçeve içinde kutladı. Bu çerçevede bizim, KESK'i, ileri çıkan işçi kesimleri ve sendikalarla birlikte hareket etmeye zorlamak gibi bir görevimiz var. Bu zaten çeşitli alanlarda karşılığını buluyor. Mesela KESK'in tüm eylemlerine Tümtis katılıyor. Bunu bir basınca dönüştürmek, ileri çıkacak sınıf kesimlerini alanlarda, mücadele içinde birleştirmek, temel hedeflerimizden biri olmalıdır.

Sendikalardaki çalışmalarımızda kamu emekçi hareketinin kendisini esas almalıyız. Yönetimlerde reformist hakimiyetin kırılabilmesi için birimleri, çalışma alanlarını kullanarak sendikalara yönelmeliyiz. Hareketin tabanında kitlesel çalışması yürütmeliyiz. Sendikalar üzerinde ancak böyle etkili olabiliriz.

Devletin hareketi bölme girişimleri

Devletin kamu emekçileri hareketini bölmeye yönelik girişimleri vardı. Bu, Türk Kamu-Sen'in kurulmasıyla somutlandı da. Bu sendikanın işlevi biliniyor. Türk Kamu-

Sen, KESK'te örgütlü kamu emekçilerinin mücadelesine karşı örgütlenmiş kontra bir sendikal girişimdir. Bugüne kadar KESK Türk-Kamu Sen'e karşı mücadelede duyarsız kaldı. Biz yayınlarımızda bu soruna hep işaret ettik. Kamu-Sen bir devlet sendikasıdır, gerçek anlamda bir sendika değildir, buna karşı tavır alınmalıdır, dedik. Gelineen noktada devlet Kamu-Sen'i kullanarak, reformistler üzerinden hareketi uzlaşmaya zorluyor. Dün daha cılız bir şekilde ifade ediliyordu; eğer bu yasayı kabul etmezseniz, alanda Türk Kamu-Sen de örgütlü, yetkiyi ona vereceğiz vb. deniliyordu. Nitekim bunun yankısı da oldu reformistler üzerinde. Biz şimdi grevsiz sendikayı kabul edelim, hiç değilse bizi muhatap alırlar, gerisini sonra devam ettirelim, biçiminde bir yaklaşım sözkonusu.

Kamu-Sen'i doğru değerlendirmek gerekiyor. Gerçek anlamda bir taban kitlesi yok bu sendikanın. Bütünüyle devletle içiçe çalışan, gerici-faşist unsurların yönettiği bir sendika bu. Ciddi bir sendikal mücadele vermiyor, herşeyden önce burdan vurmak gerekiyor. Buna karşı mücadele önümüzdeki dönemin önemli görevlerinden birini oluşturuyor.

Bu alandaki çalışmamızda temel eksen özelleştirmelere karşı mücadeledir. Aşağı yukarı tüm alanlarda özelleştirme gerçekleşiyor. Okullar, hastahaneler, belediyeler vb. alanlarda özelleştirme yaygın bir şekilde alttan alta uygulanıyor. Toplam çalışmamızda özelleştirmelere karşı mücadeleye ayrı bir önem vermemiz, buna uygun bir takım araçları, örgütlülükleri tanımlayabilmemiz gerekiyor.

Salt grevli-toplusözleşmeli sendika yasağına karşı değil, diğer yasal saldırılara da özel bir şekilde eğilmeliyiz. Devlet sadece sendika hakkı tanımamakla kalmıyor, özelleştirme politikalarını daha iyi uygulamak için bir takım saldırı hazırlıklarında da bulunuyor. Personel rejimi denilen bir yasa tasarısı var. Bu tasarı eğer meclisten geçerse, devlet bu yasa-

ya dayanarak kamu emekçilerini işten atma hakkını elde edecektir. Bu yasa bu yönüyle örgütlenme yasağından daha etkili ve şiddetli bir saldırdır, buna dikkat çekebilmemiz gerekiyor. Bu sadece bir tanesidir. Yasalar, yönetmelikler kapsamına giren bir dizi başka engelleyici saldırı var.

Çalışmamızın mevcut durumu ve sorunları

Bizim çalışmamızın düzeyine baktığımızda ne görüyoruz? Girişte kısaca hareketin ortaya çıktığı ilk günlerden itibaren yönelindiğini, belli bir birikim elde edildiğini, fakat bunun süreklileştirilemediğini söylemiştim. Son bir yıldır önümüze koyduğumuz bir hedef var. Bu alanda çeşitli güçlerimiz var, dağınık bir şekilde duruyorlar ve belli bir niteliği de ifade ediyorlar. Bu güçleri merkezi bir tarzda harekete geçirme ihtiyacı var. Bunun araçlarını yaratabildiğimiz ölçüde bu mümkün olacaktır. Bunlar geçen seneki tartışmalar oluyor.

Bu çerçevede bülten çalışmasını önümüze koyduk ve 5-6 aydır ilk üç sayısıyla bu çalışma somutlanmış bulunuyor. Bülten çalışmasıyla çeşitli alanlarda, çeşitli bölgelerde çalışan güçlerimizin potansiyelini görebildik. Bu nitelik olarak hiç de azımsanacak bir potansiyel değil. Bugün bizim özellikle tartışmamız gereken noktalardan birisi, bu potansiyelin nasıl örgütlü bir çalışmaya sevk edileceği olmalıdır. Bölgeler bazında ve merkezi düzeyde bunun araçlarını tanımlamak olmalıdır.

Bülteni çıktığı kadarıyla değerlendirdiğimizde, bunun henüz yeni bir adım olduğunu görüyoruz. Bültenlerin çeşitli yetersizlikleri var. Herşeyden önce dilini ve tarzını oturtmadık, popüler bir propaganda aracı olarak henüz çok etkili değil, bu açıdan çeşitli yetersizlikleri var. Bunun öte-

sinde ama, çalışma yürüttüğümüz tüm bölgelerde etkin bir araç olarak kullanılıyor, ilk sayısından itibaren yaygın bir dağıtımı var, alınan ilk tepkiler son derece olumlu. Biz 1 Mayıs çalışmasında, kamu emekçileri hareketini bu yönde, bülten çalışması üzerinden 1 Mayıs çalışmasına katabildik. Bunun son derece anlamlı sonuçları olabildi çeşitli bölgelerde. Bu aracı ve bu araçla müdahalemizi güçlendirerek, bu alanda güçlerimizi örgütlemek ve seferber etmek sorumluluğu ile yüzyüzeyiz. Bu herşeyden önce alana şimdiye kadarki kendiliğinden yaklaşımı bırakmak anlamına geliyor.

Bugün bültenler üzerinden söylenebilecek başka şeyler de vardır, bu tartışma içinde ortaya çıkar. Bülten çalışmasıyla birlikte son birkaç aydır bu alanda kadrolaşma sorununu öne çıkartmamız gerektiği gibi bir sonuç var önümüzde. Eğer biz burada bir çalışma yürüteceksek bu çalışma esas olarak alandaki güçlerimiz üzerinden yürüyecekse, kadrolaşma sorunu çözmemiz gereken bir diğer temel sorundur. Belli bir niteliğin biriktiğini söylüyoruz, bu niteliğin örgütsel bir forma kavuşmaması en temel zaafiyet durumundadır. Yoldaşlarımız nitelikli insanlar ama politik anlamda da henüz zayıf insanlar. Bizim örgütsel ilişkilerimizin zayıflığı ölçüsünde bir zayıflık taşıyorlar. Biz bunu örgütsel bir müdahaleyle giderebilmeliyiz, bunları alanın doğal öncüleri olarak kazanmalıyız.

Aynı zamanda mevcut durum karşısında fiili bir ayrışmanın olduğunu, devrimci öncü kamu emekçilerinin mevcut yönetime tavır üzerinden ayrı bir yerde durduğunu görmek durumundayız. Bunların doğal öncüler olarak kazanılması gerektiğini önümüze bir görev olarak koyuyoruz.

Sınırlı bir takım deneyimlerimiz, bülten çalışması öncesinde de, birim çalışması ve özgül çalışma dediğimiz tarzda vardı. Ama o dönemde herhangi bir araç üzerinden gerçekleşmediği için, sonuçlarını da pek üretmedi. Şimdi

kadrolaşma ve organlaşma temelinde, belirlenen politikaları alanlarda ve birimlerde özgülleştirme gibi bir sorunumuz var. Bu her sektörde farklı olabilir; eğitimde farklıdır, sağlıkta farklıdır. Bu bizim pek fazla yürümediğimiz bir alan. Bu alanda deneyerek, yaşayarak, iş yaparak deneyim ve birikime sahip olacağız. Bu konuda sınıf çalışmasından öğreneceğimiz şeyler de var. Sınıf çalışması da bu anlamda kamu emekçilerine çok uzak bir alan değil. Bu yönden de güçlerimizi eğitebilmek gibi bir sorun var karşımızda.

Kısa dönemde, tespit ettiğimiz şekilde temel sektörlerle yönelme gibi bir sorunumuz var. Çünkü bizden bağımsız olarak bu alan hareketleniyor. Biz çeşitli bölgelerde bunu ortaya koyduk da. Oluşan organlarda çeşitli sektörleri tanımladık, o alandaki direnişleri, mücadeleyi gidip gerçekten içerden güçlendirebilmek ve ordan bağ kurmak noktasında hedefler belirledik. Gerçekten de bir karşılığı var bunun. Özellikle tek tek sendikaların veya sektörlerin yalnız kaldığı bir durumda, bu çok anlamlı bir girişim olarak algılanabiliyor, bir platform oluşturulabiliyor.

Sonuç olarak, kamu emekçileri alanında girdiğimiz yeni dönemde, yeni bir düzey tutturabilmeliyiz. Tam da bunun sorunlarını çözüme bağlamamız gerekiyor. Atılan ilk adımların sonuçları üzerinden zaten belli bir mesafe alınmış bulunuyor.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Reformist önderlik hareketi kemiriyor

Osman: Özellikle de son otuz yıllık süreç içerisinde kamu emekçileri toplumsal muhalefetin içerisinde sürekli yer aldılar. TÖS'le başlayıp daha sonra TÖB-Der'le, Sağlık-Der'le, Tüm PTT-Der'le devam eden süreçlerin toplamında, toplumsal muhalefetin düzeyi açısından önemli bir etki alanıydılar.

Kamu emekçileri hareketi sendikal süreç ve deneyimlerini biraz daha ete-kemiğe bürünmüş bir tarzda ancak '90'lı yıllarda ortaya koyabildi. Tabii ki bunda '89' bahar eylemleriyle başlayıp '91'de zirveleşen işçi sınıfı hareketinin etkisi de önemli bir rol oynadı, Sınıf hareketini de arkasına alan, bu dalgadan da güç alan kamu emekçileri hareketi, uzun süre gerçekten belli bir militan düzeyde tutturdu.

Kamu emekçileri hareketi 12 Eylül sonrası iki önemli genel boykotu örgütledi. Bunlardan bir tanesi 20 Aralık, diğeri ise 18 Nisan iş bırakma eylemi. Örneğin 20 Aralık'ta bir milyonu aşkın kamu emekçisi iş bırakma eylemine katıldı. 18 Nisan'da yine bir milyonu aşkın kamu emekçisi böylesi bir iş bırakma eylemine ve boykota katılabildi. Sendikal hak ve talepleri için, özgürlükleri için, taleplerini daha güçlü bir şekilde ortaya koymak için, bizzat grev hakkı için, genel grev yapılabileceğini bir şekilde ortaya koydu kamu emekçileri hareketi.

Bu anlamıyla '90'lı yıllardan beri de gerçekten devletin çok özel ilgisi var alana. Kamu emekçileri hareketinin önündeki ciddi bir engele dönüşmüş bulunan sosyal reformizm her eylem süreci öncesinde eylemin zorluklarına ilişkin bir dizi şeyleri ifade etti. Ama her eylemin sonrasında da en az devlet kadar şaşkınlığa düştü. Tabandan gelen güçlü dinamizm ve katılım karşısında şaşırды. Örneğin son 4 Mart Ankara eylemi öncesinde, sosyal reformistler hiç de böylesi bir militan eylemin yapılabileceğini beklemiyorlardı, bunu düşünemediler. Dahası emekçilerin ortaya koyduğu militan politik tutumun yarattığı havadan en az devlet kadar korktular. Nitekim 6 Mart'ta tutup kamu emekçilerini Ankara'dan gerisin geri gönderdiler.

Aslında kamu emekçileri hareketi içerisinde hep bir çizgi kendisini çok belirgin bir şekilde ifade etti. Daha çok sendikalaşma sürecini, sendikayı, fiilen kazandıkları sendi-

kal hakkı, yasal bir çerçeveye ve uluslararası anlaşmalara dayandırmaya çalışan bir tarzı bu. Kamu emekçilerinin sendikal hak ve özgürlüklerine ilişkin taleplerinin ancak “demokratik bir devlet” yapılanması içerisinde oluşturulabileceğini ifade eden bir tarzı bu.

Bir üst örgütlenme olarak gündeme getirilen KESK, gelinen noktada KESK’e bağlı sendikaları da engelleyen, onların bağımsız hareket etme yeteneklerini de körelten ve ortadan kaldıran bir sürece doğru hızla gidiyor.

MGK’nın 28 Şubat kararları sonrası çok özel bir tarzda kamu emekçileri hareketini dizginlemeye çalışan tarzı ortaya koyanlar yine bu sosyal reformistlerdir. Olay öyle bir noktaya gelmiş durumda ki, örneğin MGK’nın Kürt sorununa ilişkin düşüncesi inceltmiş bir tarzda da olsa bugün kamu emekçilerine dayatılmak istenmektedir. Bu bazen, Kürt ulusal sorununun çözüm yeri sendikalar değildir, türünden masum gibi görünen kılıflar içinde ortaya konuluyor.

Kamu emekçileri örgütlerinin bir süre önce yaşadığı seçim süreci gericileşmenin nerelere vardığı konusunda yeni açıklıklar sundu. Bugün KESK içerisinde etkin konumda bulunan ÖDP, İP ve CHP ile yakın temasta bulunmayı, İP ve CHP ile ittifak yapmayı uygun gördü. En azından geçmişte devrimci demokrat akımlarla, bir yanıyla yurtseverlerle yanyana durmayı önemseyen ÖDP, 28 Şubat sürecinin kendisindeki yansıması olarak, İP’le CHP ile ittifakı çok özel bir tarzda gündeme getirdi. Bunu MGK sendikacılığının KESK’e yansımasının temel önemde bir belirtisi saymak gerekiyor.

Kamu emekçileri hareketini zorlayan ve bugün bana göre ciddi bir tehdite dönüşmeye başlayan Kamu-Sen’e de değinmek istiyorum. Bu gerçekten bir kontra sendika. Üst yapısının toplamına baktığımızda, devletin kurumlarının en üstünde bulunan bürokratlardan oluştuğunu görüyoruz. Türk

Kamu-Sen'in en üst kurumu, genel müdürlerden, müsteşarlardan oluşan bir topluluk bu. Doğrudan devletin kurdurduğu bir sendika bu. Önceleri kamu emekçilerinin sendikal hak ve özgürlük taleplerine ilişkin mücadelesini "devletin altına dinamit koymak" diye niteleyen bu kontra topluluk, hareketin önü alınamayınca, bir süre sonra tabelalarını astılar ve bu noktada sendikal hareketin içerisinde biz de varız demeye başladılar. Ama geline yerde artık, grevsiz-toplu sözleşmesiz sendika yasasının kesinkes kabulü için çok özel bir gayret içine girdiler. Grevsiz-toplu sözleşmesiz sendika yasasına ilişkin geliştirdikleri bir dizi eylemle de, kendilerini belli oranda kamuoyu önünde meşrulaştırmaya çalıştılar.

Sosyal-reformistler bundan tersine bir sonuç çıkarmış durumlar: Geline noktada elbetteki bizim açımızdan grevsiz ve toplu sözleşmesiz bir sendika düşünülemez, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin taleplerimizi aynen koruyoruz diyorlar ve ardından ekliyorlar; belli ki biz bunu belli aşamalardan geçerek elde edebiliriz, bunu gözetmezsek eğer yetki noktasında, toplu görüşmelerde muhatap olma noktasında Türk Kamu-Sen gündeme gelecektir vb. Geline yerde açıkça bu fikri işliyorlar. Bunu özellikle sosyal-reformistler şubelerden başlayarak merkezlerdeki yapılara kadar çok özel bir tarzda işliyorlar. Geline nokta budur.

Sosyal-reformizmin eylem anlayışları genelde Ankara'ya ses duyurma şeklinde geliyor. Kamu emekçileri Ankara'ya geliyorlar, yer yer militan bir tarz da ortaya koyuyorlar. Ama ardından reformistler tarafından kendilerine; Ankara'ya geldik, sesimizi duyurduk, haydi geri dönün, deniyor. Kamu emekçileri hareketini bu tür eylemler yormuştur, bunu görmek gerekir. Artık şu sorular sorulmaya başlamıştır: Gidiyoruz geliyoruz da ne oluyor, ne işe yarıyor ki? Sonuçsuz kalan eylemler sonuçta yorgunluk ve bıkkınlığı besliyor.

Bizim son bülten müdahalemiz var, bununla ilgili bir takım şeyleri vurgulamak istiyorum. Bülten kamu emekçileri üzerinde, kendi bölgem açısından söyleyeyim, çok olumlu bir etki bıraktı. Hatta bir kısmı bültenle ilgili, bu sendikanın yayın organı mı diye sordu, yani herhangi bir kan uyuşmazlığı sorunu ortaya çıkmadı. Özlenen bir çizgiyi, tarzı ifade ediyor. Bültene ilgi fazla. Bana bülten ulaştırabilir misiniz şeklindeki yaklaşımlar, bizimle politik bağlamda hiçbir ilişkisi olmamasına rağmen, hareket içerisinde mücadele veren birçok insan tarafından gösterildi.

Reformizmin tahribatını tersine çevirebilmek işyeri örgütlülüklerini çok özel-bir tarzda gündeme getirmemizden geçiyor. İşyeri örgütlülükleri ve platformlar, yukarda oluşmuş olan bürokratizmi (ki sosyal reformizmin bugün kamu emekçileri hareketinin tepesine çöruklenmiştir) bürokratizmi kırmanın en etkili yoludur.

Sendikaları da çok iyi kullanmak durumundayız. En azından kendi bölgemizde farkettiğimiz şey şudur; sendika yönetimine muhalefet etmek, sendika yönetiminin icratlarını sürekli eleştirmek, ama bununla yetinmek. Yapılması gereken neyse bunu net bir şekilde o platforma taşımak, işyeri temsilcileriyle yapılan toplantılara bunları götürmek noktasında açık bir yetersizlik ya da zaafiyet içinde bulunmak. Şimdiye kadar yapılması gerekenler noktasında, en azından kendi bölgem açısından söylüyorum, çok da böyle açılım sunan bir tarz ortaya konulamadı.

Önümüzdeki süreçte tekrar sendika yasasının gündeme getirileceği ortadadır. Bunun yanısıra sendika yasasıyla birlikte yoldaşın da belirttiği, ama benim de bir şekilde yeniden vurgulama gereği duyduğum personel yasası gündemde. Personel yasası ilk bakışta şeriatçılığa karşı bir yasa değişikliği gibi gözüküyor, şeriatçıların rahatlıkla işten atılacağı bir düzenleme gibi gözüküyor. Ama gerçekte esas ola-

rak ilercici, devrimci ve sosyalist kamu emekçilerini hedef alan bir yasadır sözkonusu olan.

Hele hele enerjide, bunun yanı sıra sağlıkta, eğitimde özelleştirmelerin giderek hızlandırıldığı bu süreçte, bir yanıla da burada gelişebilecek olan özelleştirme karşıtı bütün devrimci eylemliliklerin önüne geçmek istiyorlar. Bu eylemliliklerin önünü çeken kamu emekçilerini işsizlik gibi bir olguyla karşı karşıya bırakmak istiyorlar. Bir yanı bu.

Bir diğer yanı da, İMF'ye çok açık olarak verilen sözün yanı sıra, "7. beş yıllık kalkınma planı" içerisinde çok açıklıkla ifade edilen bir şey var. Kamu emekçilerinin kesinlikle ve kesinlikle istihdamını 350 binle sınırlı tutmak istiyorlar. Bu bence çok önemli bir durum. Özelleştirme saldırısının yanı sıra, Kamu emekçilerini büyük oranda işsiz bırakacak bir saldırı dalgası gelişecek.

Şu ana kadar personel yasasıyla ilgili KESK'in ortaya koyduğu bir tutum da yok. Son yaptıkları iş; personel yasasındaki değişikliklerle ilgili olarak aşağıdan yukarıya doğru tartışmaların yürütülmesi ve hangi tür eylemlerin yapılacağı konusunda oradan bir kararın çıkması noktasındadır. Bu sözde tabanın düşünce ve iradesine değer veren demokratik bir tutum gibi görülüyor. Ama gerçekte, vahim bir saldırıya karşı anında ve cepheden tutum almaktan kaçınmak için baş vurulmuş bir manevra sözkonusu burada. Oysa hükümet biraz da bu yasayı bir oldu bittiye getirmek istiyor. Burada bize düşen çok özel bir görev var; personel yasasıyla ilgili işyerlerine dönük sürekli bir propaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütmek durumundayız. İşyeri örgütlülüklerinden, tabandan yukarıya doğru sendikaları bu konuda zorlamak gerekiyor.

Kamu alışanları hareketi/2

**Hareket ya sıçrayacak ya da kaçınılmaz
bir biçimde gerileyecektir**

Bayram: Kamu emekçileri hareketi geçmişten gelen köklü bağlara sahip. Bugünkü hareket '60'lı yıllarda TÖS, '70'li yıllarda TÖB-DER, TÖS-DER gibi örgütlenmelerin birikiminden kök almaktadır. Bu ve benzeri kitle örgütleri, kendi dönemlerinin sosyal-siyasal mücadeleleri içinde etkin bir biçimde yer almışlardı. Özellikle TÖS ve TÖB-DER, yakın tarihimizin devrimci siyasal mücadelelerinde kalıcı izler bırakmış demokratik kitle örgütlenmeleriydi ve yakın tarihimizde güçlü bir devrimci-demokratik öğretmen hareketinin varlığını simgelemektedirler. Eğit-Sen'in bugün kamu çalışanları hareketi içinde tuttuğu yer, bu açıdan hiç de rastlantı değildir. Bugünkü kamu emekçileri hareketi böyle bir mirasın sahibidir.

Fakat hareket '90'lı yıllardan bugüne '80 öncesinden daha farklı bir ivmelenme içerisine girmiştir. Bu nedensiz değildir. 12 Eylül sonrasında kamu emekçilerinin yaşam düzeyinde diğer emekçi katmanlarla birlikte gözle görülür bir şekilde düşme görüldü. Böyle bir zemin üzerinde daha kitlesel, yaygın ve içinde militan eğilimi de güçlü bir şekilde barındıran kamu emekçileri hareketi ortaya çıktı. Yaşam düzeylerinin daha da düştüğü koşullarda ve geçmiş olumlu mirasın da etkisiyle biriken bu dinamikler, bugün düzenin ve devletin baş ağırlarından birisi durumuna gelmiştir.

Kamu emekçilerine yönelik saldırıların iktisadi-siyasi kapsamının, bu temelde oluşan talepler ile hareketin gelişmesinin ortaya çıkardığı mücadele biçimlerinin titizlikle incelenmesi, buna uygun taktikler geliştirilmesi görevi önümüzde duruyor.

Kamu emekçi hareketini besleyen en önemli faktör, dünya ölçüsünde her geçen gün biraz daha derinleşen kapitalist ekonomik krizdir. Kapitalistlerin krize köklü ve kesin bir çözümleri yok. Ancak kriz politikalarıyla yaşamayı becerebiliyorlar. Kriz politikalarının en belli başlılarından biri ise özelleştirmelerdir. Özelleştirme politikası sadece işçileri vuran bir özelliğe sahip değil, aynı zamanda ve aynı güçle kamu emekçilerini de vuruyor. Özelleştirme burjuva propagandasının da bilinçli çarpıtmaları sonucu kamuoyunda sadece KİT'lerin özel sektöre devri şeklinde anlaşılıyor. Böyle bir yanı olmakla birlikte, işin esasında özelleştirme çok daha kapsamlı bir olay. Özelleştirmenin gözlerden gizlenmeye çalışılan en temel unsurlarından biri, bugüne kadar "kamu hizmeti" olarak görülen ve elbetteki halkın ödediği vergilerle karşılanan hizmetlerin sermaye için aşırı kârlı bir yatırım ve sömürü alanı haline getirilmesidir. Eğitim, sağlık, ulaştırma ve enerji alanında sözkonusu olan budur. Bu, yalnızca işçi sınıfını ve kamu emekçilerini de değil, tüm

ezilen ve sömürülen emekçi katmanları hedef alan, onların yaşam koşullarını derinden etkileyen bir sosyal yıkım politikasıdır. Aynı şekilde bu yıkım politikası sadece Türkiye'ye özgü bir durum da değildir, uluslararası ölçekte tüm dünyada bugün bu yaşanıyor.

Özelleştirme politikası kamu emekçilerine de, maaşların düşürülmesi, iş güvencesinin ortadan kaldırılması, yoldaşların verdiği örnekte olduğu gibi mevcut istihdamın 350 bin sınırına çekilmesi gibi sonuçları beraberinde getiriyor. Taşeronlaştırmayı, sosyal hakların tırpalanmasını getiriyor. Kamu emekçileri geçmişte devlet memuru olmanın bazı görelî avantajlarından, örneğin iş güvencesinden giderek yoksun hale geliyor. Onlar bir bütün olarak daha da yoksullaşıyorlar. Bunlar saldırının kamu emekçileri için doğrudan yaşanan, yaşanacak olan sonuçları. Saldırının bütün halkı kesen sonuçları da cabası.

Düzen kamu emekçileri hareketinin bugünkü taleplerini karşılama imkanına sahip değildir. Bu ihtiyacı karşılamak bir yana, hergün yeni saldırılar da devreye sokuluyor. Bu ise kamu emekçileri hareketinin saklı kalan dinamiği açığa çıkaran, onu sürekli besleyen bir rol oynuyor.

Kamu emekçileri hareketi bugün için alandaki potansiyelin önemli bir bölümünü etkileyip seferber edebiliyor. Sadece kendi alanındaki emekçiler değil, diğer ezilenler üzerinde de ciddi bir sempatiye sahip. Hareket, şu an başında bulunan önderlikten bağımsız olarak, potansiyel olarak kitlesel iş bırakmalar, eylemler organize edebilecek bir düzeye sahip. Bunun pratikte yeterince açığa çıkamaması başındaki reformist önderlikle bağlantılıdır.

Kamu emekçileri hareketi diğer emekçi kesimlerle birlikte hareket etme, onlarla ortak davranma özelliklerine sahip. Şu anda yürüttükleri iktisadi-sendikal talep eksenli mücadele devletle doğrudan karşı karşıya geldiği ve devlet de bunu karşılama, hareketi tatmin etme imkanına sahip olma-

dığı için, mücadele güçlenen bir siyasal eğilim gösteriyor. Bu hareketin aynı zamanda işçiler üzerinde de belli bir etkisi olmaktadır. Ancak hareket onyıllardır biriktirdiği dinamiklerle mücadelede yeni bir sıçramayı ifade edecek bir dönemin eşiğine gelip dayanmıştır. Ya bu eşiği aşip ileri çıkaracak, ya da kaçınılmaz bir biçimde geriye düşecektir.

Kamu emekçileri hareketinin önünü kesmek için düzen bir sürü araç kullanıyor. Bu araçlardan biri de Türk Kamu-Sen. Öteki yoldaşların da ifade ettiği gibi, Türk Kamu-Sen'in devreye sokulması ile hareketin bölünmesi hedefleniyor. Fakat Türk-Kamu-Sen'in yaşama alanı bulması devletin dayatmasıyla değil, şu an kamu emekçileri hareketine önderlik eden reformist yöneticilerinin bıraktıkları boşluklarla ilgilidir. Bu boşluklar Türk Kamu-Sen'e bir manevra ve dolayısıyla yaşama alanı sağlıyor.

KESK'e egemen olan reformizm doğal olarak kamu emekçilerinin ihtiyaçlarına yanıt verecek bir eylem çizgisi ortaya koyamamaktadır. Reformist yöneticiler çoğu kere eylem planı çıkarırken kamu emekçisi yeterince hazır değildir gerekçesini ileri sürmekte, kendi pasifliklerini, cesaret ve girişkenlikten yoksunluklarını bununla perdelemeye çalışmaktadırlar. Oysa bugüne dek sayısız örneğin de somut olarak gösterdiği gibi, kamu emekçileri kararlaştırılan her eyleme omuz vermektedirler. Geline nokta reformist yöneticiler böylesi sahte gerekçelerle durumu idare etme, oyalama imkanlarını önemli ölçüde kaybetmişlerdir.

İşyeri esasına dayalı örgütlülükler zayıftır, işyerlerindeki sorunlara duyarlılık gösterilmemektedir. Sendikalarla taban arasındaki mesafe sürekli açılmaktadır. İşyerlerine dönük eğitim yetersizdir. Reformist yöneticiler tarafından hizmet üretiminden gelen gücün kullanımı yerine işverenle diyalog içerisinde sorunları çözme eğilimi geliştirilmeye çalışılıyor. Bu, bugün kamu çalışanları hareketinin en zayıf yanıdır.

Dolayısıyla yüklenilmesi gereken nokta da burasıdır. Tabanda devrimci çalışmayı yoğunlaştırmak, çalışmanın sağladığı imkanlarla tepedeki reformist uzlaşma ve edilgenlik çizgisini alt etmek gerekmektedir. Bu başarılmazsa, içinde kıvranıp durduğu kısır döngü kamu çalışanları hareketini yoracak, umutsuzluğa düşürecek ve gerilere savuracaktır.

Harekete etkin bir biçimde katılmalıyız

Nadir: Ben kısaca birkaç nokta eklemek istiyorum. Yoldaşlar sorunların genel çerçevesini ortaya koydular. Sınıf çalışması ve gençlik çalışmasının yanısıra bizim üçüncü bir temel alan olarak kamu emekçileri hareketine mutlaka gerekli ilgiyi göstermemiz gerekiyor. Bu hareketin dinamizmine, mücadele geleneklerine ve imkanlarına bakıldığında, bunun ertelenmemesi gerektiği vurgu ve kaygılara ben tümüyle katılıyorum.

Ama bunu ağırlıklı olarak bülten çalışması çerçevesinde ele alamayız. İl örgütleri kamu emekçileri kesimindeki çalışmayı önlere somut bir görev olarak almalı, planlamalı ve somut bir çalışmayı mutlaka başlatmalıdırlar. Bülten çalışması ve bu çerçevede sendikada, sendikal faaliyet içerisinde etkin bir muhalefet olmak, il örgütlerinin örgütleyeceği böyle bir çalışmanın temeli üzerinde yükselmelidir. Ancak böyle olduğu zaman bülten çalışmasının kendisi de işlevsel olabilir.

Bülten çalışmasının kamu emekçileri hareketine politik önderlik taşıyan bir düzey tutturabilmesi, dolayısıyla hareketle kuracağı ilişkiler çok önemli. Doğrudan hareketin kendi dinamizminden, gücünden beslenmeli, onun sorunları çerçevesinde bir yayın periyodu tutturabilmeli ve bu bir istikarara da kavuşturulabilmelidir.

Bülten sendikal bir yayın değil, sendikal sorunları da

işleyen popüler bir politik yayın çerçevesine oturtulmalıdır. Bu açıdan, sendikal yayın olması çerçevesinde gösterilen eğilimlere herhangi bir biçimde prim verilmemelidir. Ama elbette hareketin bugünkü sendikal eğiliminin de mutlaka gözetilmesi gerekir.

Kamu çalışanları alanındaki faaliyetimize il örgütleri ilgi göstermelidir, dedim. Bu, temelde birimlere dönük bir ilgi anlamına geliyor, örgütlülük bu temele oturtulmalıdır. Halihazırda bülten üzerine süren çalışma yarı legal sendikal platform çerçevesi içerisinde, meşru ama sendikal olmayan yarı legal bir çalışmadır. Bunun iyi bir organizasyonu ve yönlendirmesi bizi hızla güçlendirir. Niteliğimizin giderek güçlenmesi nicelik olarak da artmasına yol açacaktır. Bu bence önümüzdeki en önemli görevlerden bir tanesidir.

KESK yöneticilerine ilişkin olarak soyut bir bürokratizm tanımı yerine, liberal-reformist gibi anlamı ve işlevi somut olan bir tanımı kullanmak bence daha isabetlidir. Çünkü bürokratizm tanımı onların bugünkü konumlarını tam anlatmamaktadır. Temelde bu eğilimi duyuyorlar, bu yönde bir potansiyele sahipler, ama halihazırdaki durumları esasta bundan gelmiyor; icazetçi-reformist bakışaçılarından geliyor. Politik tutumları da temelde bu çerçevede şekilleniyor. Bürokratizm tanımı yerli yerine oturmadığı ölçüde, yer yer bizim siyasal eleştiri ve teşhirimizi de etkisiz kılan ya da en azından zayıflatan bir rol oynayabilir.

Kamu emekçileri hareketinin Ankara gösterilerini, KESK yöneticileri hangi kaygıyla yaparlarsa yapsınlar, teşvik etmeliyiz. Bunlar dolaysız olarak hükümeti, bu anlamda siyasal otoriteyi hedef alan eylemlerdir. Teşvik etmekle de kalmamalı, bu eylemin ön hazırlıklarına ve kendisine de çok etkin bir tarzda katılmalıyız. Hazırlık çalışmalarına ve eylemlerin kendisine devrimci bir soluk taşınmalıyız. Bunu yalnızca kamu emekçileri üzerinden değil, mümkün mer-

tebe civar kentlerdeki öteki güçlerimiz üzerinden de gerçekleştirebilmeliyiz. Çünkü kamu emekçileri hareketinin giderek siyasallaştırılması ve devrimci bir kanala çekilmesi, hareketin gelecek seyri bakımından olduğu kadar genel devrimci siyasal mücadele açısından da büyük bir önem taşıyor.

Somut devrimci çalışma ve önderlik

Aykut: Eleştiriler reformist yönetimler üzerinden yapıldığı ve bu sınırlarda kaldığı ölçüde, bu sonuçta bir tür çaresiz yakınmaya da dönüşebiliyor. Bizde de bu sorun genel olarak var.

Hiç kuşkusuz bugün gelinen nokta, sendika yöneticilerinin ve onların politikalarının bir sonucu. Ama biz bu alanda hareketin yönünü belirleyen reformistlere karşı bir mücadele vereceksek, dikkate almamız ve gözetmemiz gereken temel bir nokta var. Kamu emekçileri hareketinin talepleri açık; bunları netleştirmek, reformizmin silikleştirmeye dönük çabalarını bloke etmek ve bu talepler uğruna ortaya konan mücadele isteğini açığa çıkartacak bir mücadele programı ortaya koyabilmek gerekiyor. Çünkü hareketin tıkanma noktaları buralarda ortaya çıkıyor.

Reformizme yönelik eleştirilerimiz, bu doğal olarak belli reformist akımlar üzerinden somutlaştığı ölçüde, bir grupçuluk havasını ister istemez doğuruyor. Biz ÖDP'nin KESK üzerinden hesaplarını biliyoruz. Ama ÖDP'yi kendi başına teşhir etmenin ne kamu emekçileri hareketi içinde, ne de dışında fazla bir karşılığı olamıyor.

Bizim yapmamız gereken, teşhirden öte, reformist akıma yönelik eleştirileri somut bir devrimci faaliyet ve eylem çizgisiyle birleştirebilmektir. Mesela diyoruz ki, merkezi bir kurum olmasına rağmen KESK mücadele birliğini sağlamıyor, çeşitli alanlarda süren saldırılara karşı bir eylem kararı

almıyor. İyi ama, bunu sağlayabilmenin yolu da mücadeleyi alttan zorlayabilmekten geçiyor. O halde yapmamız gereken bunu somut olarak zorlamaktır. Yine diyoruz ki, sendikalar gerçek bir örgütlenme zemini ve aracı olarak kullanılmıyor, işletilmiyor. Burada da bizim görevimiz; ilişkilerimiz ve yoldaşlarımız üzerinden, yani taban çalışmasıyla kazanacağımız güçler üzerinden bunu bizzat ve somut olarak başarabilmektir. Bir direniş varsa, ordaki sendikacılar eğer hareketin temsilcileri olarak seçilmişlerse, bu sizin sorumluluğunuzdur diyebilmeli, onları oraya çekebilmeli, taban desteği de sağlayarak onları buna zorlayabilmeliyiz. Sadece eleştirel bir tutumla cephe almak fazla bir şey kazandırmıyor, bu noktada sürekli ve sistematik bir biçimde zorlayabilmek gerekiyor.

Tıpkı gençlik alanında olduğu gibi, bu alanda da reformistlerin bir etki alanları var. Militan eylemlerde bir tabanları da var. Bu gerçeği görebilmek gerekiyor. Bu bir çelişki değil mi denebilir, ama gerçekte de böyle ortaya çıkıyor. Polisle çatışıyor kamu emekçileri, bunu göze alabiliyor, ve bunun içinde ağırlıklı olarak reformistleri destekleyen, kendisini onlardan sayan bir kitle de var. Ama bu taban örneğin işin şu yönüne, benim haklarım için mücadele etmesi gereken sendika ne yapıyor, ne yapması gerekiyor, vb. yönüne bakmayabiliyor. Sonuçta, reformistlerin etkilediği tabanı, reformizm tarafından bütünüyle kazanılmış bir taban olarak görmemek gerekiyor. Bu insanlar yoldaşlarımızla birlikte direnişe gidiyorlar. Dahası onların parti yöneticileri eylemi kırmaya çalıştıkları bir noktada, tabanı oluşturanlar bizimle, devrimcilerle birlikte hareket edebiliyorlar. Son 4-5 Mart pratiği bunu gösterdi. Otobüslerde dönüşte yaptığımız tartışmalarda, onların tabanları bizim yoldaşların yanında tavır alabildi.

Sonuç olarak biz reformizme karşı politik eleştirimizi

her zaman ortaya koyarız. Ama bunun eleştiri çerçevesinin ötesine geçebilmesi, etkin bir devrimci çalışma ve somut bir eylem programıyla, bir alternatif mücadele çizgisiyle pratikte birleşebilmesi gerekiyor. Ancak o zaman gerçekten mücadele kanalları açılabilir ve kamu emekçileri kitlesiyle devrimci birleşme gerçekleşebilir.

Kamu çalışanları alanının stratejik önemi

Cihan: Kamu emekçileri hareketi etkili bir mücadele dinamiği olduğunu kanıtlamış, kendini yıllardır mücadele gündemine koymuş durumda. Bu durumun önemi görülerek yoldaşlar tarafından bu alandaki çalışmaya özel bir vurgu yapılıyor. Hareketimizin bugüne kadarki tutumu da zaten bu olmuştur. Birçok durumda olduğu gibi, perspektifte değil pratikte sorunlarımız ve güçlüklerimiz var. Bunun bizi aşan ve dolaysız olarak bizimle bağlantılı olan yönleri var. Çeşitli yoldaşlar buna ilişkin sorunları değerlendiriyorlar. Ben daha genel planda, perspektif planında önem taşıyan ve elbetteki kavranıp gözetildiği ölçüde bugünkü pratik çalışmamıza da ayrı bir güç ve anlam kazandıracak olan iki temel önemde noktayı hatırlatarak başlamak istiyorum.

Birincisi, kamu çalışanları resmi ve popüler söylemle “devlet memuru” durlar. Devlet bürokrasisinin bütün bir tabanını, “devlet memuru” denilen bu kamu çalışanı kitlesi oluşturmaktadır. Bu nedenledir ki, devlete karşı verilen devrimci siyasal mücadele açısından, daha açıkçası, devleti oluşturan iki ana aygıttan birini oluşturan (ötekisi, çeşitli biçimleri ve bölümleriyle militarist aygıttır) bürokrasiyi felç etme, işlemez hale getirme ve böylece yıkılışını kolaylaştırma devrimci hedefi açısından, kamu çalışanları hareketi ayrıca büyük bir stratejik önem taşımaktadır.

Stratejik bir bakış açısıyla işin bu yönü de mutlaka

görülmeli ve çalışmada bugünden hesaba katılmalıdır. Nasıl ki erati oluşturan büyük asker kitlesi içerisinde sistematik bir devrimci çalışma, zamanı geldiğinde orduyu içinden felç etmenin, parçalayıp dağıtmanın önemli bir olanağı ise, bu devrimci işçi sınıfı partileri tarafından gerici burjuva devlet aygıtını yıkmanın bir yolu ve yöntemi olarak düşünülüyorsa, aynı şekilde, devlet bürokrasisiyle bağlantılı kamu çalışanları hareketine de, uzun vadede, sorunun bu yönüyle de bakabilmeliyiz.

İkincisi, yine devrimci sınıf mücadelesi bakışaçasından, bu alandaki bazı işkollarının hayati bir stratejik önemi vardır. Bu nedenle de bunlara apayrı bir önem vermek zorundayız. İlk akla gelenler iletişim, ulaşım, sağlık ve enerji işkollarıdır. Bu dört işkolu salt iktisadi ve sosyal açıdan değil, daha da önemlisi sınıflar mücadelesi açısından özel bir önem taşıyor. Bu iletişim ve ulaşım için özellikle geçerli. Düzenin toplumu ideolojik ve kültürel açıdan bir kalıba dökmede tuttuğu çok özel yerden dolayı belki eğitim işkolu da bunlara eklenebilir. Ama söylemek gereksizdir ki, ilerici-devrimci etki altına alınmak kaydıyla tüm işkollarının bir anlamı var. Örneğin banka çalışanları üzerindeki bir etki ve denetimin, geleceğin sert çatışmaları esnasında ekonomik ve mali sistemin işleyişinde ne türden sorunlar yaratacağını kestirmek zor değildir.

Sınıf mücadelesinde stratejik önem taşıyan işkollarında mevziler tutmaya, buradaki insanları değerlendirmeye ve buralarda mevziler yaratmaya çok özel bir önem vermek, bunu çok özel bir hedef olarak gözetmek durumundayız.

Kamu emekçileri içerisindeki çalışmanın iki boyutu

Bülten çalışmasına istikrar kazandırmak gerektiğini yoldaşlar söylediler. Bu bir örgütlenme sorunu, bu bir çalışma

tarzı sorunu, artı tutarlı bir politik çizgi sorunudur. Bülteni bu kapsam içerisinde düşünmek gerekiyor. Bültenin kendisine ilişkin sorunlara da açıklık getireceği için, ben öncelikle daha farklı bir temel soruna değinmek istiyorum.

Kamu emekçileri içindeki çalışmayı iki ana koldan sürdürmek durumundayız. İlkin her ilin kendi içinde şu veya bu birimi hedefleyen olağan politik parti çalışması. Ve ikinci olarak, iller ve ülke düzeyinde işkolları üzerinden süren, önemli ölçüde sendikal harekete paralel düşen bir çalışma. Bu ikisinin elbette birbirini kesen ve besleyen yönleri vardır. Fakat yine de, tıpkı bir fabrikada derinlemesine bir çalışma yapmak ile o fabrikanın dahil olduğu işkolu üzerinden il ve ülke çapında bir sendikal çalışma yürütmek türünden, iki farklı kategoride çalışmalardır bunlar.

Her il örgütümüz, nasıl ki farklı toplumsal katmanlar içerisinde, sınıfın yanısıra gençlik içerisinde çalışmak durumundaysa ve onu birimleri üzerinden kucaklamak sorumluluğuyla yüzyüzeysen, aynı şekilde, kamu çalışanları gibi emekçi karakteri taşıyan ve az önce belirtilen türden stratejik önemi olan bir alanda çalışmayı da aynı zamanda birimleri üzerinden yürütmeyi başarabilmelidir. Kamu çalışanlarının şu veya bu kesiminin yoğunlaştığı bazı temel birimler (hastahaneler, PTT birimleri, ana tren istasyonları vb.) seçebilmeli ve bu birimlerde partiyi politik ve örgütsel bir güç yapmayı çok özel bir kaygı haline getirebilmeliyiz.

Biz daha '91 yılı başında, yani I. Genel Konferans'ımızda, bu meseleyi genişçe tartışmış, bunu o günkü olanakları da gözeterik İstanbul il örgütünün önüne somut bir görev olarak koymuştuk. Nasıl ki biz İstanbul'un çeşitli alanlarında fabrika birimleri temelinde örgütleniyorsak, aynı şekilde il örgütümüz kamu çalışanlarına yönelik, gerek sağlığa gerekse iletişime ilişkin belli temel birimleri hedef alan bir çalışma yapabilmek durumundadır, demiştik. Kaldı ki

o dönemde bu tür bir çalışmayı olanaklı kılacak olan somut birim ilişkileri de vardı. Bu birimleri temel alarak sistematik ve derine inen bir birim çalışması yürütmek durumundaydık.

Bu bir dönem özellikle hastahaneler üzerinden yapılmaya çalışıldı, bazı ilk sonuçları da ortaya çıktı, ama sonra, özellikle tasfiyeciliğin yarattığı dağınıklık ortamında bu çalışma ilerleyemedi. Böyle imkanlar bir süre sonra haber işkolu üzerinden çıktı, fakat sonuçta bunlar da gereğince değerlendirilemedi.

Bu alan nedense neredeyse tamamen legal bir çalışma alanı, illegal örgüt çalışmasına pek de uygun olmayan bir çalışma alanı sayılabiliyor. Bence bu hiç de doğru değil. Tam tersine, kamu çalışanları hareketi kitlesel, dolayısıyla illegal ilişkileri fazlasıyla örtmeye müsait bir harekettir. Bu tümüyle bir örgütlenme çizgisi ve çalışma tarzı sorunudur. Bu sektörlerde yaşanan türden bir hareketlilik bugünün Türkiye'sinde nerede var? Meşru bir hareket, kendine göre bir tabanı var, sık sık kitlesel eylemlilikler yaşıyor. İlegal bir örgütün fazlasıyla legal gibi görünen bu alanda çalışmayı güç sayması normal bir tutum değildir.

Çalışmamızın bir kolu bu, yani bizzat parti yerel örgütlerinin kendi alanlarında birim esasına dayalı olarak yürütecekleri çalışma olmalıdır.

Öteki ana koluna gelince, bu halihazırda zaten sürdürülmekte olan çalışmanın kendisi oluyor bir bakıma. Bugün ülke çapında işkolları düzeyinde kamu çalışanları hareketi olarak merkezileşen bir sendikal örgütlenme var. Biz bu gerçekliği de gözeten bir çalışma tarzı uygulamak zorundayız, ki zaten iyi-kötü böyle bir çalışmamız var. Belli kentlerde belli mevziler var ve yakın zamanda bülten çalışması üzerinden bunları merkezileştirmeye çalıştık. Bu kamu çalışanları merkezi platformu olarak kendini gösterdi.

Kamu emekçileri çalışmamız bu iki koldan da sürmek,

bunlar birbirini tamamlamak ve besleyebilmek durumundadır. Bu bakış çerçevesinde, bültene paralel olarak merkezileşmiş kamu çalışanları platformunu korumak gerekiyor. Bunun sorunlarını seçilecek merkez komitesi ayrıca tartışmalıdır.

Alanda kadrolaşmayı başarabilmeliyiz

Bu alanda bir kadrolaşma sorunu var. Bu alandaki insanlarımıza bakıyorum, bazıları fazla gelişme kaydetmeler de soluklu davranabildiler. İçlerinden bazıları kendi birimlerinin ya da sektörlerinin gerçekten öncü unsurlarıydı ve bugün bazıları hala da öyle. Biz toplum yaşamında özel bir yeri olan böyle bir alanda çok sınırlı güçlerimizi bizzat kendi alanlarına yönelik olarak özel bir tarzda politik ve pratik olarak eğitmek (kadrolaşmayı bu anlamda alıyorum) sorununu önemseyemedik. Bu şu son zamanlarda bu bültenle birlikte bir ölçüde gündeme geldi, ama arzu edilir bir biçimde yürütülemedi. Bültenin birkaç sayı çıkması başarıldı, ama bu platformun düzenli ve işlevsel gündemlerle toplanması ve çalışması gereğince başarısız oldu. Kongrenin hemen ardından bu alandaki dağınıklığa bir an önce son vermek zorundayız.

Konuşan yoldaşlar bu alandaki güç birliği sorununa henüz değinmediler. Buna ilişkin fazla bir şey söylemeyeceğim; alandaki yoldaşlarımızın bu konuya en iyi yanıtı getirebileceğine inanıyorum. Şunu söylemekle yetinebilirim. İttifaklar sorunu politik bir sorundur ve yerine göre fazlasıyla önemli ve işlevseldir. Bu alanda belli devrimci güçler var ve biz henüz kendi güçlerimizle fazla adım atabilecek durumda değiliz. Biz bağımsız çalışmamızı her zaman yürütürüz. Ama nihayetinde reformizmin yarattığı tahribatı kısa vadede bir parça gidermek istiyorsak, bu alandaki devrimci güç birikiminin toplamına dayanmasını bilebilmek duru-

mundayız. Bu alandaki belli güçlerin ortak davranış birliği için ne yapılabilir, bunun imkanları nelerdir, bunun platformu ne olacaktır? Bu ve benzeri sorunlar bu alanda çalışan yoldaşlarımız tarafından tartışmalarda fazlasıyla ele alınıyor. Önemle hatırlatayım ki, genel planda BDGP'ye karşı aldığımız tavrın burada bir izdüşümü olması gerekmiyor. Tersine, bu alanda devrimci güç birliğini savunmanın da ötesinde bunun bizzat aktif bir örgütleyicisi olarak da ortaya çıkabilmeliyiz.

Son olarak, bu hareketi yakından tanıyan, bülten ve platform çalışmalarına katılan yoldaşlarımız var. Onların yeni dönem için bir çalışma planı hazırlamasını ve seçilecek merkez komitesinin önüne koymasını öneriyorum. Bu alana yönelik yeni dönem çalışması nasıl somutlanacaktır, bülten nasıl olacaktır, platform nasıl olacaktır? Daha en başından pratik bir çalışma planı ortaya koymak, bunları somutlamak durumundayız. Sağlık, iletişim, ulaşım ve enerji alanındaki bazı ilk mevziler nelerdir, bunları da en iyi bu alanda çalışan yoldaşlar biliyorlar. Dolayısıyla önümüzdeki döneme ilişkin somut bir çalışma planını en iyi onlar çıkarabilirler.

Kamu çalışanları hareketinin şöyle bir karakteri de var; bu bizim için aynı zamanda bir yaygınlaşma alanıdır. Merkezleşmiş bir kamu çalışanları hareketi çalışmasında biz ilişkide olmadığımız bazı alanlarda ilişkiler yakalama imkanlarına da sahibiz.

Güç ve eylem birliğine ilişkin sorunlar

Cemal: Biz reformizme karşı doğru politikalar üretiriz, doğru perspektifler koyarız. Bu açıdan bir sorunumuz yok. Ama biz örneğin EMEP'li ya da ÖDP'lilerle kendi koyduğumuz platform üzerinden ittifak noktasında esnek davran-

bilmek durumundayız. Eğer doğru politikalar üretiyorsak, yerel düzeyde o çevrelere sempati duyan ya da onlarla ilişkide olan emekçilerle bu temel üzerinde ortaklaşabiliyorsak, onlarla ittifak yapmaktan uzak durmamalıyız. Asıl sorun doğru politikalar temelinde iş yapabilmektir.

Bir şube üzerinden örneğin, sosyalist kamu emekçileri olarak bir çalışmanız ve somut politikalarınız üzerinden ortaklaşabileceğimiz güçler varsa (bunlar bir EMEP'li, bir ÖDP'li veya bir İP'li de olabilir, onların çevresinden gelen bir emekçi de olabilir), böyle durumlarda sekter davranmamalıyız. Reformizme vurmak işin başka bir yönüdür. Burada genel plandaki siyasal tutumlarla, bu alandaki ilkel, tutarlı tutumla, pratik çalışmanın ve ilişkilerin gerektirdiği esnekliği birbirine karıştırmamalıyız.

Aykut: Şöyle bir sorun var. Biz kamu emekçileri alanını stratejik bir alan olarak görüyoruz, buradaki çalışmayı hiç de kendi başına sendikal çalışma olarak ele almıyoruz. Nitekim reformistler bizim politik niyetimizi çok iyi bildikleri için, açıktan bunu ifade de ediyorlar; siz çok politik bakıyorsunuz, sendikal çıkarlar açısından bakmıyorsunuz, bugünün görevleri açısından bakmıyorsunuz vb., diyerek zaten bizi bir şekilde dışlıyorlar.

İkincisi, biz hareketi bugüne getiren akımlarla program düzeyinde ayrışmak durumundayız. Bu düzeyde ayrışmadığınız noktada politikayı birimlere taşıyamazsanız, boşla çıkartırsınız.

Bu çerçevede yoldaşın işaret ettiği güç birliği sorunu var. Biz aslında devrimci demokrat akımlarla birim çalışması, sektör çalışması temelinde biraraya gelmeyi denedik, çeşitli toplantılar düzenledik. Ama gördük ki, reformistleri bir tarafa bırakalım, kendisine devrimciyim diyen insanlarda bile o alanın sorumluluğuyla bakma perspektifi yok. Genel planda ve ilkelde anlaşıyoruz, şöyle bir çalışma yür-

ütmeliyiz diyoruz, kabul ediyorlar, ama her seferinde fiili olarak boşa çıkartıyorlar.

Bunun ötesinde, birikmiş bir yurtsever potansiyel var ve bu potansiyel HADEP tarafından çalışmadan çekilmiş durumda. HADEP, yurtsever emekçileri parti çalışmasına yedeklemek, burada değerlendirmek üzere bir dönem kendine çekti. Bizim o dönemde ilişki kurduğumuz bir dizi yurtsever kamu emekçisi, biz sendikal çalışmaya katılmıyoruz, parti çalışmasına katılıyoruz, dedi. Son dönemde parti içindeki sorunlardan, yurtsever hareketin bunalımından dolayı. bunlar parti çalışmasından da çekilmiş durumdadır. Oysa azımsanmayacak bir gücü ve niteliği ifade ediyorlar. Bize ilgi duyuyorlar, yayınlarımızı okuyorlar. Birleşeceksek herşeyden önce bu tabana yönelmemiz gerekiyor.

İkincisi, devrimci akımlar içerisinde ciddiye almamız gereken bir tek akım var. Kendi içinden bakıldığında az biraz tutarlı olan herşeye rağmen DHKP-C'dir. Tarzımız kuşkusuz çok farklı. Ama gerçekten belli bir çalışma yürütüyor, bir odak olmaya çalışıyor, samimi kaygıları var. Onlar üzerinden güç birliğini deneyebiliriz. Ama bunun hayat bulmasının koşulu, bu birliğin işyerlerine ve alan çalışmasına yansiyabilmesidir. Çünkü geçmişte de defalarca denenmiş, ama bu pratikte alanda birlikte yürümeye, ortak pankart taşımaya indirgenmişti.

Yıllardır yurtsever hareketin desteğinden de yararlanarak yönetimleri ele geçiren reformistlerin yurtseverleri artık dışladıklarını biliyoruz. Oysa yurtseverlerin ve devrimci demokratların taban çalışmasıyla bu harekete kazandırdığı bir güç var. Ama reformizm çok akıllıca politikalarla bunları kendisine yedekleyebildi. Gelinek yerde artık bunlara ihtiyaç duymuyor ve dışlıyor. Bu olguyu da hesaba katmalı. bunun karşısına da açık bir tutumla çıkmalıyız.

Tabanda güç ve eylem birliği çerçevesinde şu türden

kendine özgü durumlar da var. Örneğin gerici bir ilçede küçük bir okulun en ilericisi olan kişi ya da kişiler CHP'li ya da ÖDP'li olarak biliniyor. Gericiliğin kuşatması altında olduğunuz bir yerde zaten başka bir imkanınız yok, biz sizden politik olarak ayrı duruyoruz diyerek ilişki ve işbirliğinden geri duramazsınız. Gericiliğe karşı mücadele ettiğiniz noktada, buluşabileceğiniz asgari zeminde buluşuyorsunuz, buluşmak zorundasınız. Bu daha farklı bir durum.

Cemal: Nasıl sınıf çalışmasında yerel düzeyde özgün politika üretmek gerekiyorsa, kamu çalışanları alanında da bu böyle. Kamu emekçilerine yönelik temel politikalarımız var. Ama şubeler düzeyinde ya da temsilcilikler düzeyinde yaşanan kendine özgü somut sorunlar da var. Temel perspektiflerinize uygun olarak bu somut sorunlar çerçevesinde politikalar belirler ve bu doğrultuda çalışma yürütürüz. Burada EMEP'lidir, ÖDP'lidir, İP'lidir, böyle bir ayrıma girmeyiz. Bu tabanı politikalarımıza kazanma anlamında söylüyorum bunu.

Ben bir bölgede kamu emekçileri hareketinin içinde yeraldım. Seçim sürecinde ilkesiz ittifaklar yaşandı. EMEP'i yönetimden uzaklaştıralım da, kim gelirse gelsin mantığı vardı. Buna özellikle biz karşı çıktık. Çalıştığımız alanlarda politikalarımızı somutlamak, bunun propangandasını yapmak, tabanı bu temelde kazanmak durumundayız. Masa başı ittifaklarla sendikada yer edinmek için çeşitli çevrelerle bir araya gelmek gibi bir sorunumuz olamaz bizim. Bu bize tümüyle yabancı bir anlayış ve davranış tarzıdır.

Cihan: Cemal yoldaşın ifade ettiği bu son noktanın belli bir önem taşıdığını ben de düşünüyorum. Bu zaten Aykut yoldaşın yaptığı değerlendirmenin kendisinden de çıkan bir sonuç. Mücadeleci taban dediğimiz taban bir yerde, bu bugün için büyük ölçüde reformist akımın kendi tabanı. Reformistlerin ardından giden, belli bakımlardan onun poli-

tik tercihlerine genel planda destek veren, sempati de duyan bir taban bu. Emekçi bir taban, kendi mücadelesi bu dinamizmi ortaya koyuyor. Demek ki biz burada öyle dik-katli bir çizgi izlemeliyiz ki, reformistleşmiş ve bürokrat-laşmış tepe ile mücadele yanlısı taban arasındaki ayrımı de-rinleştirebileyim. Yoldaşın söyledikleri bu çerçevede kav-ranmalı ve önemsenmelidir.

Bütünü hedefleyen genel politik müdahalelerin özel önemi

Tuna: Bu alanda reformizmin hayli güçlü görünmesi ve bizim güçlerimizin sınırlılığı, bir noktadan sonra bizde ka-ba eleştiricilik eğilimi doğurabilecek bir zemin.

Bu hareket toplumun temel gündemlerine ilişkin son de-rece geri tutumlar alıyor, bunun onun önderliğiyle doğrudan bağlantısı var. Bu harekete icazetçi-reformist diyoruz, ama bu toplumdaki genel durgunluk içerisinde KESK'in kendi-si hayli politik bir sendika/örgütlenme sayılır. Güçlü ey-lemler gerçekleştiriliyor ve bu tamamen taban dinamizmi-nin ürünü. Ve 4 Mart'ta gördüğümüz gibi, kritik noktalarında doğrudan önderliği tarafından kırılıyor. İşte bu noktada bunu tabana da gösterebilmek gerekiyor.

Yoldaşlar önereceğimiz politikalar üzerinden güçlenmek-ten sözettiler. Bunun ölçeği olarak sadece birim çalışma-sının görülmesini, ben belli bir zorlanma alanı olduğunu düşünüyorum. Biz vurguyu böyle yaptığımız ölçüde, birim-lerde güç olmadan KESK genel kurulu gibi süreçlere müda-halede de zorlanırız. Henüz böyle bir çalışma içerisinde de-neyim kazanamamış, oturmamış bir yapıyla bu konuda ay-rıca zorlanırız. Buradaki hareketlilik sendikal düzeyde bir problemle karşı karşıya. Bu çerçevede mücadeleciler bir ön-derliğin örneğin 4-5 Mart eylemlerinde alacağı tutum, ha-

reketi etkilemede ve güç olmada büyük bir önem taşıyor. Devrimci hareketle ittifak yaparak, mücadeleci kesimleri çekerek, böyle süreçler içerisinde etkin bir yer tutabilmek gerekiyor.

Bunu güçlü bir tarzda yapabilmek için, sekter türden bir propagandadan kaçınmalı; siz sosyal-reformistlersiniz, yurtseverleri dışlıyorsunuz, politikanızı esasta parlamenter zemine bağlıyorsunuz diyen bir eleştiri hattının dışına çıkabilmeliyiz. Politik planda öneren olmayı aşamadıkça, giderek örgütsel temelde güç olmadıkça, tabandaki mücadeleci kesimlerin reformist önderliği aşma şansı da olamaz. Bu çok kritik bir halka. Bizim çalışmalarımız birimlerde kitle çalışması esasına dayanır. Ama parçadan bütüne gidildiği gibi, yeri geldiğinde bütünden de parçaya gidilir. Bugün bizim henüz güçlü birim/kitle çalışmasını oturtamadığımız süreçte, bülten üzerinden ülke çapında bir merkezleşmeye yönelmemiz de bundan dolayıdır.

Sinan: Bu alanda belli güçlerimiz var, bu güçleri etkin ve işlevli hale getirmek istiyoruz. İkincisi, burada kendi güçlerimizin ötesinde belli güçleri birleştirme, onları da harekete geçirme hedefimiz var. Bu alandaki çalışmayla ilgili bizim dikkat etmemiz gereken şudur: Alana ilişkin politikalarda netlik, salt eleştirel konumda olmamak, pozitif bir pratik içerisinde olmak. Bu işçi sınıfı içerisinde sendikalarda faaliyette de, kitle örgütlerindeki çalışmada da böyledir.

Pozitif bir pratik büyük bir önem taşıyor. Zira bu hareketin karakteristik özelliği bir taban hareketi olması, mücadeleci bir dinamiği barındırmasıdır. Aradan geçen süreçteki geriletme çabalarına rağmen bu böyledir. 150 bin kişiyi alanlara yığan KESK yönetiminin çağrısı değil, fakat bu mücadeleci dinamiktir.

Biz net politikalara ve pozitif bir pratiğe sahip olduğ-

muz ölçüde, reformizme karşı ideolojik mücadelede çok daha etkili olur. Biz güçlerimizi de en iyi böyle harekete geçirebiliriz, gücü de en iyi böyle yaratabiliriz. Çünkü buna müsait bir zemini var burada.

Kamu çalışanları hareketine tek yanlı bakmamak gerekiyor. Bazen bir takım güçlerle güç birliği, eylem birliği avantaj gibi görünüyor. Ama bazen işin aslında bu bir ayak bağına da dönüşebiliyor. Tam tersine, taban dinamiğine dayanmak, pozitif pratik içerisinde olmak, onları birleştirmede çok daha avantajlıdır. Yeter ki bunun hakkı verilebilsin. Mesela bir bölgeden somut bir örnek biliyorum; bizim kamu çalışanları içinde fazla bir gücümüz yoktu, eğitim alanında bir-iki yoldaş vardı yalnızca. Bir yoldaşımız, karşısında EMEP ve yurtseverler olmasına rağmen, bu çerçevede izlediği politikalarla tek başına yönetime kadar gelebildi. Bu onun oradaki mücadelecilik kimliği, pozitif yaklaşımları vb. üzerinden mümkün olabildi.

**Türkiye Komünist İşçi
Partisi
Program
Tüzük**

EKSEN YAYINCILIK

Barleyen: B. FIRAT

Parti programi iizerine

Teorik ve ilkesel bölüm

KSENA ENOLIK

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

**Açılış ve kapanış
konuşmaları**

Partinin adı ve amblemi

EKSEN YAYINCILIK

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

Örgütsel Güvenlik Sorunları

EKSEN YAYINCILIK

TKIP Kurulus Kongresi Belgeleri

Devrimci taktiğin sorunları

EKSEN YAYINCILIK

Kısa vadede bir kitlesel yükseliş ya da sınıf hareketinde yaşanacak politik patlamalar türünden özel beklentileri bir yana bırakmak, bu türden beklentilerin etkisinden kendimizi kurtarmak durumundayız. Devrimci bir teorik temel ve buna dayalı bir program üzerinde yükselen devrimci bir sınıf partisi olma konumunun getirdiği ciddiyetle, sınıf mücadelesine, bu arada işçi sınıfı hareketinin gelişme seyrine, sabırlı ve soluklu yaklaşmak durumundayız.

Biz uzun vadeli ve soluklu bir çalışma perspektifine göre konumlanırsak ve sabırla çalışır, işimize bakarız. Ama öylesine dinamik ve esnek bir örgütsel yapıya ve çalışma tarzına sahip oluruz ki, bu bize beklenmedik gelişmeleri, kitle hareketindeki beklenmedik çıkışları başarıyla karşılama olanağı da sağlar. Lenin'in de sık sık vurguladığı gibi, biz devrimi örgütlemeye bakarız, bizim görevimiz sabırla ve sebatla devrimi örgütlemektir; ama devrim, genellikle olduğu gibi, bizim irademiz dışında ve beklenmedik zamanlarda ve beklenmedik biçimlerde patlak verecektir. Doğal olarak bu devrimci kitle hareketleri için de geçerlidir. Biz gündelik çalışmada ne kadar soluklu, sabırlı ve başarılı olursak, beklenmedik bir biçimde gündeme gelecek kitlesel patlamaların önüne düşmek konusunda da o ölçüde hazırlıklı ve başarılı oluruz.

ISBN 975-7271-31-4

Fiyatı: 4. 500.000 TL (KDV dahil)